

รายงานผลการดำเนินงาน
ป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ของประเทศไทย
ประจำปี 2562

รายงานผลการดำเนินงาน ป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ของประเทศไทย ประจำปี 2562

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
กองต่อต้านการค้ำมนุษย์

สารบัญ

หน้า

ก. บทสรุปผู้บริหาร

5

ข. ผลการดำเนินงานสำคัญ

9

1. ด้านดำเนินคดีและการบังคับใช้กฎหมาย

9

- 1.1 สถิติการดำเนินคดี/ผู้กระทำผิด/ผู้เสียหาย 11
- 1.2 การดำเนินคดีชั้นต่าง ๆ 13
- 1.3 การดำเนินการกรณีเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ 19
- 1.4 การยึดอายัดทรัพย์สิน 21
- 1.5 การช่วยเหลือคุ้มครองพยานและผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ 23
- 1.6 แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของแต่ละหน่วยงาน 23
- 1.7 ตัวอย่างคดีที่ใช้การถอดบทเรียนมาเป็นแนวทางดำเนินคดี 26
- 1.8 กระบวนการคัดแยกผู้เสียหายและการคัดแยกกลุ่มเสี่ยง 30
- 1.9 การดำเนินงานของคณะทำงาน TICAC และการคัดแยกผู้ต้องหา ก่อนส่งกลับ 31
- 1.10 ผลการดำเนินการบูรณาการที่สำคัญในมุมมองของ NGOs 32
- 1.11 แบบอย่างที่ดี (Best Practice) 36

2. ด้านคุ้มครองช่วยเหลือ

37

- 2.1 การทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย 37
- 2.2 การคุ้มครองช่วยเหลือที่คำนึงถึงบาดแผลทางจิตใจ 41
- 2.3 ผู้เสียหายสามารถเดินทางออกไปภายนอกสถานคุ้มครอง และติดต่อสื่อสารกับบุคคลภายนอกได้ 42
- 2.4 องค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดบริการ และคุ้มครองช่วยเหลือ 43
- 2.5 การจ่ายเงินชดเชยเยียวยาและการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน 44
- 2.6 การเพิ่มบริการล่ามแปลภาษา 48
- 2.7 การสร้างช่องทางการเข้าถึงบริการผ่าน Mobile Application “PROTECT - U” 49
- 2.8 สร้างกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศ 50

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

3. ด้านป้องกัน

53

- 3.1 การจัดสรรงบประมาณในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ปี 2562 53
- 3.2 การพัฒนากฎหมายสำคัญ 54
- 3.3 การป้องกันการค้ามนุษย์ในกลุ่มแรงงานต่างด้าวที่ทำงานในประเทศไทย 55
- 3.4 การป้องกันการค้ามนุษย์แรงงานไทยที่ไปทำงานต่างประเทศ 62
- 3.5 การปรับปรุงขีดความสามารถและเพิ่มประสิทธิภาพของการตรวจแรงงาน 67
- 3.6 การป้องกันการค้ามนุษย์ในสตรีและเด็ก 75
- 3.7 การป้องกันการค้ามนุษย์ในขอตาน 78
- 3.8 การเพิ่มประสิทธิภาพช่องทางการร้องทุกข์ร้องเรียนและประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ 80
- 3.9 การป้องกันการค้ามนุษย์ให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล 83
- 3.10 ความร่วมมือในการป้องกันการค้ามนุษย์ 84

ค. แผนการดำเนินงานต่อไป

87

บทสรุป ผู้บริหาร

ก. บทสรุปผู้บริหาร

ปี 2562 ประเทศไทยยังคงพยายามอย่างจริงจังในการขับเคลื่อนการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ โดยมีการดำเนินงานสำคัญ ดังนี้

ด้านดำเนินคดีและการบังคับใช้กฎหมาย

1. สถิติการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ในรูปแบบการค้าประเวณีซึ่งเป็นรูปแบบส่วนใหญ่ของการค้ามนุษย์ในประเทศไทยลดลงจาก 249 คดี ในปี 2561 เป็น 158 คดี ในปี 2562 เนื่องจากการทำงานแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย NGOs และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ทั้งในขั้นตอนการสืบสวนดำเนินคดีและการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ นอกจากนี้ยังได้รณรงค์สร้างความตระหนักรู้ให้กับกลุ่มเสี่ยงเพื่อป้องกันการตกเป็นผู้เสียหายในรูปแบบการแสวงหาประโยชน์ทางเพศ โดยการจัดกิจกรรมในโรงเรียนเป้าหมายทั่วประเทศและร่วมกับภาคเอกชนในการจัดประกวดภาพยนตร์สั้นเพื่อให้ความรู้และเตือนภัยเยาวชนจากการใช้อินเทอร์เน็ตอีกด้วย

2. สถิติการกระทำความผิดฐานการค้ามนุษย์ในรูปแบบการแสวงหาประโยชน์จากการบังคับใช้แรงงาน การเอาคนลงเป็นทาส และการขูดรีดเพิ่มสูงขึ้น จาก 38 คดี ในปี 2561 เป็น 94 คดี ในปี 2562 เนื่องจากมีมาตรการสืบสวน จับกุม ดำเนินคดีอย่างจริงจังกับขบวนการลักลอบขนแรงงานต่างด้าวไปแสวงหาประโยชน์ในประเทศที่สาม แม้จะมีความยากในการรวบรวมพยานหลักฐาน เนื่องจากข้อมูลมีความเกี่ยวข้องกับประเทศต้นทางและประเทศปลายทาง แต่บางคดีสามารถรวบรวมพยานหลักฐาน สืบสวน ขยายผลให้เป็นความผิดฐานค้ามนุษย์ได้อีกด้วย

3. ประเทศไทยได้รับการปลดสถานะใบเหลืองของภาคประมงจากสหภาพยุโรป (EU) อันเป็นผลมาจากการที่สามารถควบคุมและแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายได้ รวมถึงการลดปัญหาการค้ามนุษย์ในรูปแบบการบังคับใช้แรงงานภาคประมงได้สำเร็จ ด้วยมาตรการการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดด้านการบังคับใช้แรงงานภาคประมงแบบครบวงจร ตั้งแต่ทำเทียบเรือ แพปลา และการตรวจจับทางทะเล

4. พัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจากทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และพัฒนากระบวนการดำเนินคดีอย่างมีมาตรฐาน มีการนำแนวทางการบริหารจัดการคดีค้ามนุษย์ไปใช้เป็นกรอบการปฏิบัติงาน รวมทั้งมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศมากขึ้น ทำให้สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดในลักษณะของขบวนการได้มากขึ้น สามารถระบุและช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้มากขึ้น และนำไปสู่การพิจารณาลงโทษผู้กระทำความผิดที่หนักขึ้น

5. นำรูปแบบการทำงานแบบ Inter-Agency Taskforce ที่เป็นการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ตำรวจ อัยการ และองค์กรภาคเอกชน มาปรับใช้อย่างจริงจังในการสืบสวน สอบสวน เพื่อดำเนินคดีกับผู้ต้องหา การคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และการสร้างความตระหนักรู้ให้กับกลุ่มเสี่ยงทำให้การป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์มีประสิทธิภาพมากขึ้น

6. ใช้มาตรการลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์อย่างต่อเนื่องและจริงจัง ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยมาตรการทางการบริหารในการป้องกันเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2558 ตามนโยบายของรัฐบาล ทำให้จำนวนเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ลดลงอย่างชัดเจน โดยในปี 2562 มีการชี้มูลความผิดและมีความเห็นสั่งฟ้องเจ้าหน้าที่รัฐ 4 คน ที่ถูกกล่าวหาว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์เมื่อปี 2560 รวมทั้งมีการตัดสินลงโทษจำคุกเจ้าหน้าที่รัฐ 6 คน ที่ถูกดำเนินคดีระหว่างปี 2558 - 2561 ในฐานความผิดที่เกี่ยวข้อง ระวังโทษตั้งแต่ 34 - 225 ปี

7. นำแนวคิดว่าผู้เสียหายเป็นศูนย์กลาง (Victim Centered Approach) มาปรับใช้มากขึ้น ในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการพิจารณาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหายมากขึ้น เช่น ศาลพิพากษาคดีค้ามนุษย์ให้ผู้เสียหายได้รับเงินค่าสินไหมทดแทนมากขึ้นกว่าปี 2561 ถึงร้อยละ 65.27 โดยเป็นเงินจำนวน 54,180,366 บาท ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของไทย ในการฝึกอบรมพนักงานสืบสวนสอบสวน อัยการ และศาลให้ตระหนักมากขึ้นถึงผลกระทบทางร่างกายและจิตใจของผู้เสียหาย (Trauma informed Approach) สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเสนอแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการยึดทรัพย์จากผู้กระทำผิดในคดีค้ามนุษย์ โดยขอให้สามารถนำทรัพย์นั้นมาชดเชยเยียวยาและใช้เป็นสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายได้ กระบวนการพิจารณาของศาลมีการสืบพยานล่วงหน้ามากขึ้นและพยายามที่จะให้พยานเผชิญหน้ากับจำเลยให้น้อยที่สุด โดยในปี 2562 มีสำนวนคำฟ้อง จำนวน 200 คดี สืบพยานล่วงหน้า จำนวน 15 ครั้ง จำนวน 41 ปาก นอกจากนี้ยังมีการแก้ไขกฎหมายประมวลวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้เสียหายหรือผู้ให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายถูกฟ้องเพิกถอนหลักทรัพย์หรือข่มขู่

ด้านคุ้มครองช่วยเหลือ

8. รัฐบาลไทยให้ความสำคัญกับการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ภายใต้การมีส่วนร่วมหรือความประสงค์ของผู้เสียหาย โดยผู้เสียหายที่มีเอกสารประจำตัวสามารถกลับไปอยู่กับครอบครัว ญาติ บุคคลอื่นได้ หรืออาจเลือกเข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครอง กรณีมีความกังวลเรื่องความปลอดภัยของตนเอง ส่วนผู้เสียหายที่ไม่มีเอกสารประจำตัวหรืออาจเข้าเมืองผิดกฎหมาย การเข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองของรัฐ หรือเอกชนจึงเป็นทางเลือกที่ผู้เสียหายจะได้รับการคุ้มครองความปลอดภัยที่ดีที่สุด ภายใต้หลักการดำเนินงานที่คำนึงถึงผลกระทบจากบาดแผลทางจิตใจ ในปี 2562 สถานคุ้มครองของรัฐและสถานคุ้มครองเอกชนที่จดทะเบียนกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ให้การคุ้มครองผู้เสียหายถึง 1,560 คน เมื่อเทียบกับจำนวนผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ที่มีจำนวน 1,821 คน หรือคิดเป็นให้การคุ้มครองผู้เสียหาย ร้อยละ 85.67 ของผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ทั้งหมด ส่วนผู้เสียหายอีก จำนวน 261 ราย หรือร้อยละ 14.33 ไม่ประสงค์จะเข้าสถานคุ้มครองของรัฐและเอกชน แต่ได้รับการคุ้มครองตามสิทธิอื่น ๆ ที่พึงได้รับ

9. ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่มีความผิดฐานเข้าเมืองผิดกฎหมาย รัฐบาลไทยก็ให้การคุ้มครองโดยไม่ได้ดำเนินคดีกับบุคคลเหล่านั้น ในขณะที่เดียวกันผู้เสียหายสามารถเดินทางออกไปภายนอกสถานคุ้มครอง ทั้งออกไปเรียน ทำงาน หรือออกไปร่วมกิจกรรมต่าง ๆ โดยได้จัดทำบัตรประจำตัวและอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ในปี 2562 ผู้เสียหายต่างชาติ จำนวน 1,222 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 85.7 ของผู้เสียหายต่างชาติทั้งหมด มีบัตรและได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรไทยเป็นการชั่วคราว ซึ่งสามารถออกไปทำงาน หรือไปทำกิจกรรมอื่น ๆ ภายนอกได้โดยไม่ต้องกังวลเรื่องความปลอดภัย

10. ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้รับการเยียวยาเบื้องต้นจากกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ เพื่อชดเชยและช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ทั้งผู้เสียหายที่อยู่ในสถานคุ้มครองและพำนักอยู่ภายนอก ในปี 2562 ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ 1,560 คน หรือร้อยละ 100 ที่เลือกอยู่ในสถานคุ้มครองของรัฐและเอกชน และผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ไม่เข้ารับการคุ้มครองส่วนหนึ่ง ได้รับเงินเยียวยาช่วยเหลือจากกองทุนฯ จำนวน 11.87 ล้านบาท คิดเป็นได้รับเพิ่มขึ้นร้อยละ 93 เมื่อเทียบกับปี 2561 ซึ่งมีการเยียวยาช่วยเหลือเพียง 6.15 ล้านบาท และมีผู้เสียหายที่ได้รับเงินค่าตอบแทนในฐานะผู้เสียหายในคดีอาญา จำนวน 532,035 บาท นอกจากนี้ มีผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้รับเงินค่าสินไหมทดแทนจากผู้กระทำผิดทันทีภายหลังศาลพิพากษาแล้ว อีกจำนวน 3.33 ล้านบาท

11. พม. ได้จัดทำ Mobile Application ภายใต้ชื่อ “PROTECT - U” เพื่อเป็นอีกหนึ่งช่องทางสำหรับการช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และให้ภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะภาคประชาสังคม

ที่มีความร่วมมือกับรัฐบาลในการช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายอย่างสม่ำเสมอ สามารถแจ้งเบาะแสได้ เพื่อให้การคุ้มครองผู้เสียหายได้อย่างรวดเร็วขึ้น โดยมีผู้ใช้งานในระบบกว่า 266 ผู้ใช้งาน หลังจากเริ่มใช้งานได้ 6 เดือน มีการเปิดใช้งานแบบแจ้งสิทธิ 7 ภาษา กว่า 1,201 ครั้ง ขอใช้งานล่ามเพื่อการช่วยเหลือคุ้มครอง 186 ครั้ง ใช้งานเพื่ออุดหนุนผลิตภัณฑ์ผู้เสียหาย 904 ครั้ง ส่วนการแจ้งเหตุการณ์เป็นการแจ้งข้อมูลและเบาะแส เพื่อให้มีการเฝ้าระวังในพื้นที่ต่อไป

12. รัฐบาลไทยยังคงพัฒนาความร่วมมือกับประเทศต้นทางในการช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายอย่างต่อเนื่อง มีการจัดทำ Standard Operating Procedure หรือ SOP เพื่อเป็นแนวทางร่วมกันในการช่วยเหลือคุ้มครอง จนกระทั่งส่งกลับและคืนสู่สังคม และมีหน่วยงานด้านการช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ในราชอาณาจักรกัมพูชาและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่เดินทางมาศึกษาดูงานกระบวนการคุ้มครองผู้เสียหายในสถานคุ้มครองของไทย เพื่อเป็นต้นแบบในการนำไปดำเนินงานคุ้มครองผู้เสียหายในศูนย์แรกรับเหยื่อที่รัฐบาลไทยสนับสนุนงบประมาณกว่า 120 ล้านบาท ในการก่อสร้างที่ปอยเปต ราชอาณาจักรกัมพูชา และโพนโฮง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ต่อไป

ด้านป้องกัน

13. รัฐบาลไทยให้ความสำคัญกับการป้องกันการค้ามนุษย์ทุกกลุ่ม เพื่อไม่ให้ตกเป็นเหยื่อผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ถูกบังคับใช้แรงงาน และถูกละเมิดสิทธิต่าง ๆ ตามกฎหมาย โดยเฉพาะในปี 2562 รัฐบาลไทยได้จัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ทั้งระบบรวม 3,806.82 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.53 จากปี 2561 ที่มีจำนวน 3,641.98 ล้านบาท

14. รัฐบาลไทยได้ตราพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2562 (ฉบับที่ 33 และฉบับที่ 34) เพื่อป้องกันการใช้สิทธิฟ้องคดีอาญาโดยไม่สุจริต กลับแก้ง หรือเอาผิดเอาเปรียบประชาชน “คดีปิดปาก” นอกจากนี้ ยังตราพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 พ.ศ. 2562 เพื่ออนุวัติการตามพิธีสารภายใต้อนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 29 ว่าด้วยการใช้แรงงานบังคับ โดยกำหนดลักษณะการกระทำความผิด กำหนดอัตราโทษ กำหนดมาตรการคุ้มครองช่วยเหลือ และพิจารณาคดีผู้กระทำความผิดฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการ ตามแนวทางเดียวกันกับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และตราพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานในงานประมง พ.ศ. 2562 เพื่ออนุวัติการตามอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 188 ว่าด้วยการทำงานในภาคประมง โดยกำหนดให้เจ้าของเรือคุ้มครองสิทธิของแรงงานประมงสอดคล้องกับมาตรฐานสากล

15. กระทรวงแรงงานให้ความสำคัญกับการคุ้มครองแรงงานต่างด้าวทุกสัญชาติให้ได้รับสิทธิตามกฎหมาย โดยเฉพาะแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ (กัมพูชา ลาว และเมียนมา) ที่เข้ามาทำงานโดยผิดกฎหมาย ซึ่งแรงงานต่างด้าวกลุ่มที่ใบอนุญาตทำงานที่หมดอายุ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2562 และวันที่ 31 มีนาคม 2563 จำนวน 1,741,096 คน ได้รับการต่อใบอนุญาตทำงานออกไปอีก 2 ปี และได้รับการเปลี่ยนสถานะให้มีสถานภาพเช่นเดียวกับแรงงานตามระบบ MOU ได้รับสัญญาจ้าง 3 ภาษา (ภาษาของแรงงานต่างด้าว ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ) พร้อมกำหนดให้นายจ้างต้องเป็นผู้จ่ายเงินค่าธรรมเนียมการจัดหางานให้กับแรงงานต่างด้าว นอกจากนี้ ยังเพิ่มโอกาสในการเปลี่ยนนายจ้างได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยพัฒนากฎหมายและพัฒนาระบบแอปพลิเคชัน E-Inform เพื่อเพิ่มความสะดวกให้นายจ้างแจ้งการจ้างและเลิกจ้างแรงงานต่างด้าว ซึ่งมีการแจ้งแรงงานต่างด้าวเข้า - ออกงาน รวม 356,216 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ที่มีจำนวน 157,546 คน

16. พัฒนาความร่วมมือกับองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของศูนย์แรกรับเข้าทำงานและสิ้นสุดการจ้าง โดยจัดจ้างล่ามและผู้ประสานงานด้านภาษาเพิ่ม 8 คน (ตาก ระนอง และสระแก้ว) เพื่อสุ่มสัมภาษณ์

แรงงานต่างด้าว โดยแยกนายจ้างและนายหน้าออกจากห้องสัมภาษณ์ เพื่อตรวจคัดกรองแรงงานต่างด้าวว่ามีนายจ้างจริงตรงตามสัญญาจ้าง และไม่ได้ถูกชักจูง หลอกลวง หรือถูกเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการจัดหางาน และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่ไม่เป็นธรรม นอกจากนี้ ได้พัฒนาการทำงานของศูนย์บริการร่วมบริการช่วยเหลือแรงงานต่างด้าว โดยร่วมกับ ILO และ NGOs มีแรงงานต่างด้าวขอรับความช่วยเหลือ 40,494 คน ลดลงจากปี 2561 อย่างมีนัยสำคัญ อันเป็นผลมาจากมาตรการเปิดจดทะเบียนและต่อใบอนุญาตทำงานให้กับแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับการเพิ่มความถี่ในการตรวจสอบนายจ้าง/สถานประกอบการอย่างเข้มงวด

17. เพิ่มประสิทธิภาพการตรวจแรงงานกลุ่มเสี่ยงและดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิแรงงานอย่างเข้มงวด โดยตรวจพบสถานประกอบการกระทำความผิด 9,463 แห่ง สามารถดำเนินการได้เสร็จสิ้น 9,351 คำสั่ง/คดี คิดเป็นร้อยละ 98.8 แห่งความสำเร็จ และสามารถเรียกร้องสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานให้กับแรงงาน รวม 514 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ที่เรียกสิทธิประโยชน์ให้กับแรงงานได้ 571,425 บาท นอกจากนี้ ได้เพิ่มความเข้มงวดในการตรวจสอบสถานประกอบการตามแนวชายแดนที่จ้างงานตามฤดูกาล โดยพบการกระทำความผิดฐานจ่ายค่าจ้างต่ำกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ 71 แห่ง สามารถดำเนินคดีเสร็จสิ้น ร้อยละ 100 นอกจากนี้ ยังให้ความคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายแก่แรงงานทุกสัญชาติอย่างเท่าเทียม โดยในปี 2562 ดำเนินการจ่ายสิทธิประโยชน์กองทุนประกันสังคมให้กับแรงงานต่างด้าว 549.87 ล้านบาท เป็นการจ่ายให้กับแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ (กัมพูชา ลาว และเมียนมา) ร้อยละ 70 และจ่ายสิทธิประโยชน์กองทุนเงินทดแทนให้กับแรงงานต่างด้าว 139.71 ล้านบาท เป็นการจ่ายให้กับแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ (กัมพูชา ลาว และเมียนมา) ร้อยละ 90

18. เพิ่มจำนวนล่ามและผู้ประสานงานด้านภาษา เพื่อให้บริการและช่วยเหลือแรงงานต่างด้าว โดยในปี 2562 มีจำนวน 190 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ที่มีจำนวน 153 คน โดยให้บริการสายด่วน 1506 กระทรวงแรงงาน สามารถนำไปสู่การดำเนินคดีแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย 104 ราย และดำเนินคดีนายจ้าง 15 ราย ช้อหาจ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย และสามารถเรียกร้องสิทธิประโยชน์ให้กับแรงงานได้ จำนวน 27,013,245 บาท นอกจากนี้ ได้รับแจ้งเหตุค้ามนุษย์ ณ ศูนย์ช่วยเหลือสังคม สายด่วน 1300 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 162 กรณี สามารถช่วยเหลือคุ้มครองได้จำนวน 106 กรณี

19. รักษามาตรฐานการปฏิบัติงานของศูนย์ PIPO โดยจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน (SOP) เพื่อให้เจ้าหน้าที่ใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานในศูนย์ PIPO ที่มีมาตรฐานเดียวกัน นอกจากนี้ ยังจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมร่วมกับ OceanMind เพื่อเพิ่มศักยภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่จาก Inspector เป็น Investigator ตลอดจนดำเนินการตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ศูนย์ PIPO โดยชุด Flying Inspection Team (FIT) ปีละ 2 ครั้ง เพื่อให้เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ PIPO สามารถปฏิบัติงานได้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และดำรงไว้ซึ่งประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

20. มีความร่วมมือในการป้องกันการค้ามนุษย์ร่วมกับประเทศต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น ร่วมกับสหภาพยุโรปและองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) เพื่อดำเนินโครงการสิทธิจากเรือสำเภาเพื่อป้องกันและลดทอนรูปแบบการใช้แรงงานที่ไม่อาจยอมรับได้ในธุรกิจภาคประมงและแปรรูปอาหารทะเล ร่วมกับกระทรวงแรงงานสหรัฐอเมริกา (USDOL) ดำเนินโครงการยกระดับการบังคับใช้กฎหมายแรงงานและกฎหมายอาญา เพื่อแก้ไขปัญหาการใช้แรงงานเด็ก การใช้แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์เพื่อการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน (ATLAS Project) และร่วมกับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชาดำเนินโครงการจัดตั้งศูนย์แรกรับเหยื่อการค้ามนุษย์และกลุ่มเสี่ยงในปอยเปต จังหวัดบันเตียเมียนเจย ราชอาณาจักรกัมพูชา เพื่อฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้เสียหายก่อนกลับเข้าสู่สังคม

ข. ผลการดำเนินงานสำคัญ

1. ด้านดำเนินคดีและการบังคับใช้กฎหมาย

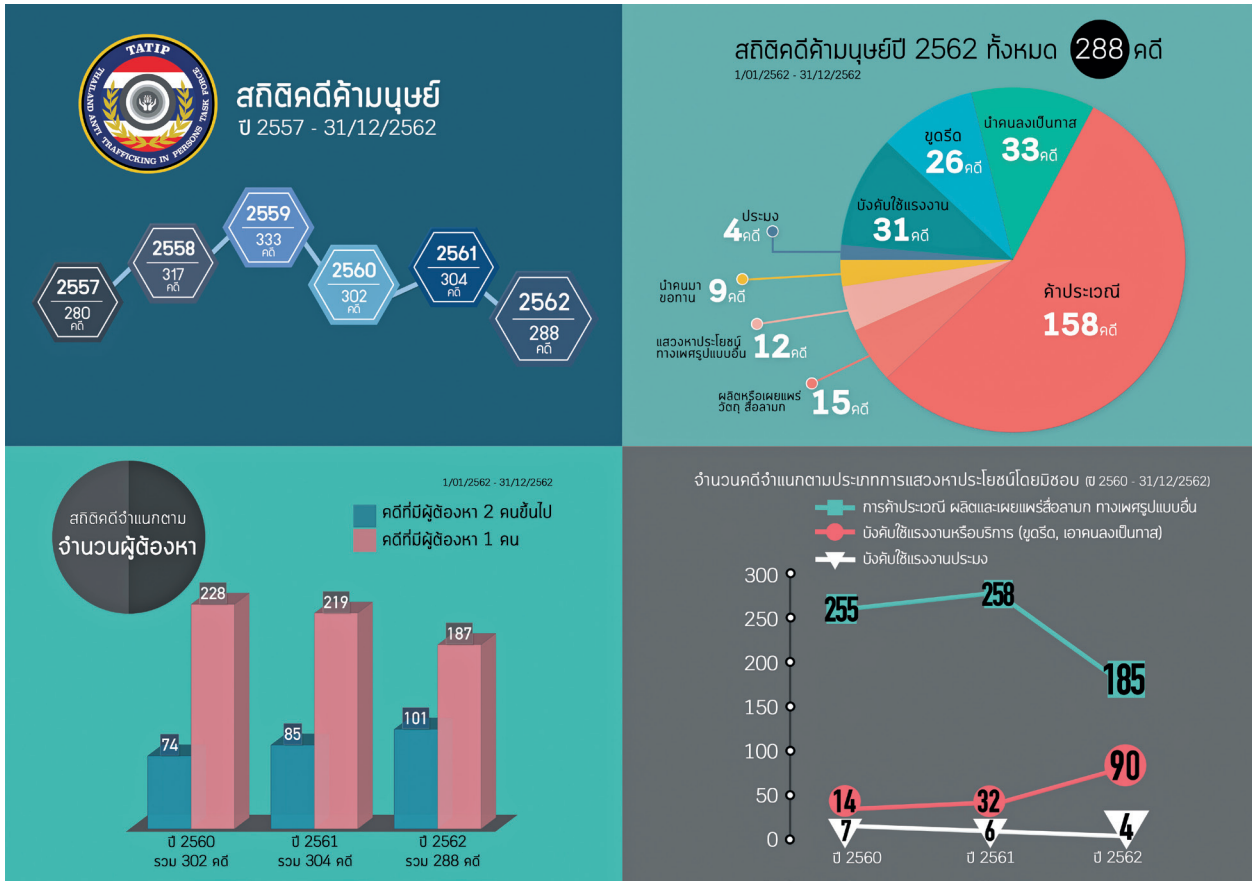
สถานการณ์การค้ามนุษย์ในประเทศไทยและแนวโน้มในอนาคต

ในปี 2562 รัฐบาลยังคงให้ความสำคัญกับการปราบปรามการค้ามนุษย์อย่างจริงจังและต่อเนื่อง เป็นผลให้สถิติการจับกุมคดีค้ามนุษย์ลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2560 - 2562 โดยได้มีการบูรณาการและสร้างความเข้าใจระหว่างหน่วยงานมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับ NGOs และจากความพยายามในการแก้ไขปัญหา ด้านความเชี่ยวชาญของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ทำให้ขั้นตอนการรับแจ้งเหตุ สืบสวน สอบสวน รวบรวมพยานหลักฐาน จนกระทั่งการฟ้องคดีและพิพากษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ใช้เวลาโดยรวมในการดำเนินคดีค้ามนุษย์สั้นลง มีคำพิพากษาให้จำเลยใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายเพิ่มมากขึ้นโดยคำนึงถึงบาดแผลทางจิตใจของผู้เสียหาย และพิพากษาโทษที่หนักขึ้น นอกจากนี้ ยังได้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและแก้ไขระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินคดีมีประสิทธิภาพมากขึ้น

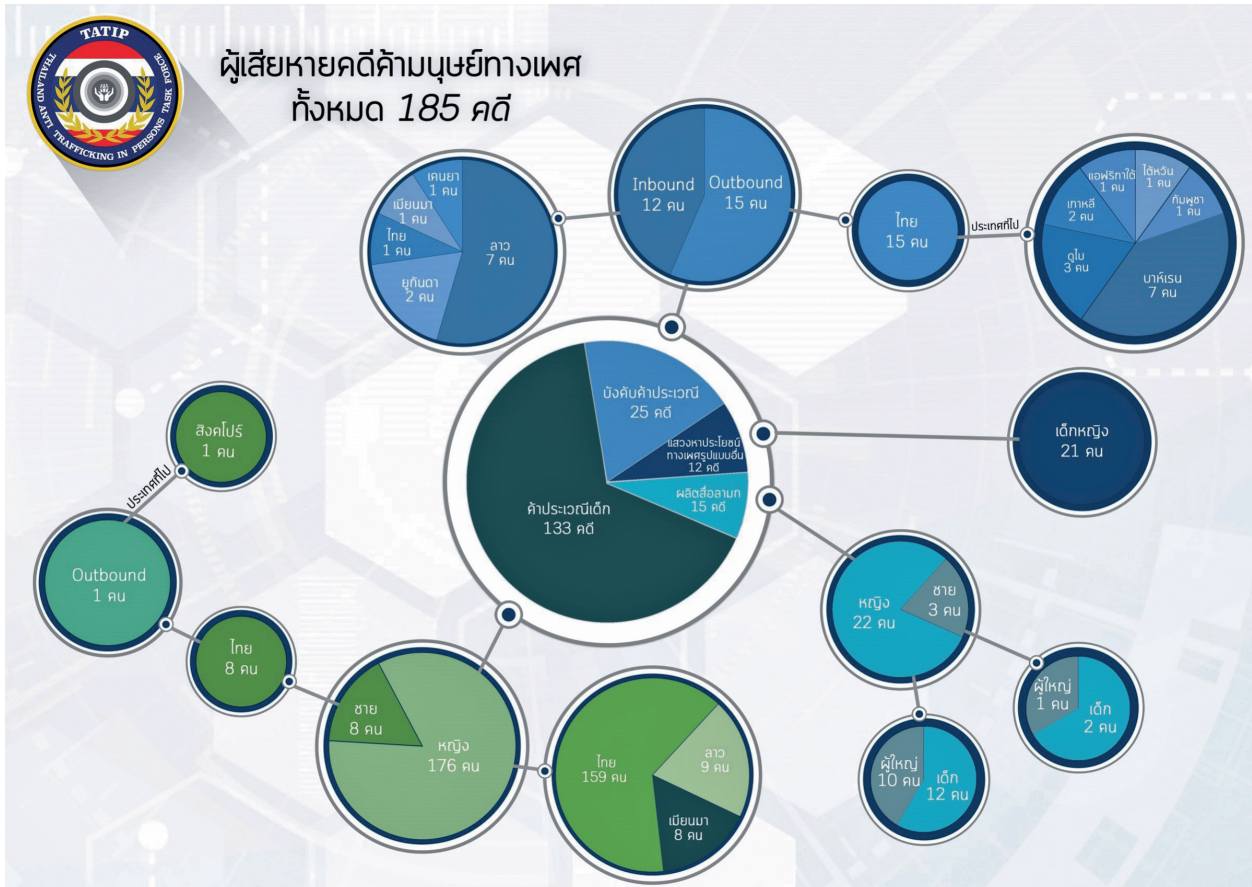
หากพิจารณาในภาพรวมสถิติจะพบว่า การกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ในปี 2562 มีจำนวน 288 คดี ลดลงจากปี 2561 อันเป็นผลมาจากการค้ามนุษย์ในรูปแบบการแสวงหาประโยชน์ทางเพศ ซึ่งเป็นรูปแบบที่พบว่ามี การกระทำความผิดมากที่สุดในประเทศไทย ซึ่งลดลงอย่างมีนัยสำคัญจาก 258 คดี ในปี 2561 เหลือเพียง 185 คดี ในปี 2562 (แผนภาพที่ 1) ทั้งนี้ เนื่องมาจากการทำงานแบบบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และ NGOs ในการระบุดูแลผู้เสียหายเพื่อเข้าไปประชาสัมพันธ์ให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าการค้าประเวณีเด็ก ในประเทศไทยจะลดลง แต่ก็ยังคงเป็นปัญหาที่รัฐบาลให้ความสำคัญ (แผนภาพที่ 2) และยังพบว่า มีการกระทำความผิดการบังคับค้าประเวณีในลักษณะขบวนการหลอกลวงคนต่างชาติจากประเทศแถบแอฟริกาเข้ามาบังคับค้าประเวณีในประเทศไทย ขณะเดียวกันก็ยังมีขบวนการหลอกลวงคนไทยไปบังคับค้าประเวณีในต่างประเทศ ทั้งนี้ หน่วยงานในกระบวนการบังคับใช้กฎหมาย ได้มีความพยายามในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดให้ได้รับการพิจารณาโทษในอัตราที่สูง ทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัว ไม่กล้าที่จะกระทำความผิดอีก นอกจากนี้ ในปี 2562 ประเทศไทยยังประสบความสำเร็จด้านการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในรูปแบบการบังคับใช้แรงงานภาคประมง เป็นผลมาจากการดำเนินมาตรการแก้ไขปัญหาการใช้แรงงานต่างด้าวในภาคประมงอย่างมีรูปธรรม

แผนภาพที่ 1 ภาพรวมแสดงสถิติคดีค้ามนุษย์

แผนภาพที่ 2 การวิเคราะห์สถิติคดีค้ามนุษย์ในรูปแบบการแสวงหาประโยชน์ทางเพศ

อย่างไรก็ตามสถิติการค้ามนุษย์ในรูปแบบการแสวงหาประโยชน์ด้านการบังคับใช้แรงงาน การเอาคนลงเป็นทาส และการขูดรีดเพิ่มสูงขึ้น เป็นผลมาจากความพยายามของรัฐบาลในการตัดวงจรของขบวนการค้ามนุษย์ที่ใช้วิธีลักลอบขนแรงงานต่างด้าวผ่านประเทศไทย เพื่อนำไปบังคับใช้แรงงานในประเทศที่สาม โดยเฉลี่ยการจับกุมผู้กระทำความผิดแต่ละครั้งสามารถช่วยเหลือผู้เสียหายได้ประมาณ 40 คน ทำให้มีจำนวนผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์เพิ่มขึ้นจาก 631 คน ในปี 2561 เป็น 1,821 คน ในปี 2562

จากการวิเคราะห์แนวโน้มของสถานการณ์การค้ามนุษย์ในประเทศไทย พบว่า การค้ามนุษย์ในลักษณะที่เป็นขบวนการข้ามชาติมีมากขึ้น และพบว่า การกระทำความผิดเกี่ยวกับสื่อลามกเด็กบนอินเทอร์เน็ตได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระทำความผิดในรูปแบบการแสวงหาประโยชน์จากการผลิตหรือขายสื่อลามกเด็กบนอินเทอร์เน็ต อันเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีส่งผลให้ผู้กระทำความผิดปกปิดตัวตนและกระทำความผิดได้ง่าย แต่ก็มี การจับกุมการกระทำความผิดดังกล่าวเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน

1.1 สถิติการดำเนินคดี/ผู้กระทำความผิด/ผู้เสียหาย

1.1.1 สถิติการดำเนินคดี

ปี 2562 การปราบปรามการค้ามนุษย์ มีการดำเนินคดี จำนวน 288 คดี โดยจำแนกเป็นการแสวงหาประโยชน์ทางเพศ (ค้าประเวณี สื่อลามก และผลประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น) จำนวน 185 คดี ลดลงจากปี 2561 จำนวน 73 คดี คิดเป็นร้อยละ 28.68 การบังคับขอรหัส จำนวน 9 คดี การบังคับใช้แรงงาน (แรงงานทั่วไป แรงงานในภาคประมง เอาคนลงเป็นทาส และขูดรีด) จำนวน 94 คดี เพิ่มขึ้นจากปี 2561 จำนวน 56 คดี คิดเป็น ร้อยละ 147.37 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 สถิติการปราบปรามการค้ามนุษย์ จำแนกตามรูปแบบการค้ามนุษย์

ปี	รวม	ประเภทของการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ							
		ค้าประเวณี	สื่อลามก	ผลประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น	เป็นทาส	ขอรหัส	แรงงาน	แรงงานประมง	ขูดรีด/อื่น ๆ
2559	333	244	3	-	-	8	32	43	3
2560	302	246	7	2	-	26	14	7	-
2561	304	249	4	5	-	8	29	6	3
2562	288	158	15	12	33	9	31	4	26

ทั้งนี้ เมื่อนำสถิติคดีค้ามนุษย์ ปี 2560 - 2561 มาเปรียบเทียบจะเห็นได้ว่าสถานการณ์การค้ามนุษย์ในประเทศไทยดีขึ้น เนื่องจากการทำงานแบบอาศัยความร่วมมือกับทุกภาคส่วนแบบบูรณาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการป้องกัน โดยมีการรณรงค์ให้ความรู้กับกลุ่มเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าการค้าประเวณีเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ยังมีให้เห็นอยู่ แต่มีแนวโน้มลดลงอย่างมีนัยสำคัญ และมีการจับกุมการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่นเพิ่มขึ้น เช่น การแสวงหาประโยชน์จากสื่อลามกเด็ก การแสวงหาประโยชน์จากการนำเด็กมาขอรหัส การกระทำความผิดบังคับใช้แรงงานในภาคประมงลดลงอย่างต่อเนื่อง และจากความพยายามในการตัดวงจรของการค้ามนุษย์ด้านการบังคับใช้แรงงานทำให้จับกุมคดีความผิดที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ในรูปแบบบังคับใช้แรงงาน เอาคนลงเป็นทาส และขูดรีดเพิ่มสูงขึ้น อันเป็นผลมาจากการจับกุมกลุ่มขบวนการลักลอบขนแรงงานต่างด้าวเพื่อไปแสวงหาประโยชน์ในประเทศที่สาม

1.1.2 จำนวนผู้กระทำความผิด

ปี 2562 ได้มีการจับกุมผู้ต้องหาได้ จำนวน 555 คน เป็นชาย 330 คน หญิง 225 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้ต้องหาชาวไทย 402 คน ลดลงจากปี 2561 จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.19 ผู้ต้องหาชาวต่างชาติ รวม 153 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2561 จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 41.67 โดยเฉพาะผู้ต้องหาชาวเมียนมาเพิ่มขึ้น ร้อยละ 300 จากปี 2561 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 จำนวนผู้กระทำความผิดคดีค้ามนุษย์ จำแนกตามเพศและสัญชาติ

ปี	จำนวนผู้กระทำความผิด	เพศ		สัญชาติ				
		ชาย	หญิง	ไทย	เมียนมา	กัมพูชา	ลาว	อื่น ๆ
2559	600	265	335	462	35	26	41	36
2560	427	145	282	361	9	25	3	29
2561	532	229	303	424	30	15	4	59
2562	555	330	225	402	120	4	6	23

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาสถิติปี 2562 พบว่า ผู้กระทำความผิดเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ซึ่งอาจอธิบายได้ว่าผู้ต้องหาในความผิดเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ในรูปแบบการแสวงหาประโยชน์ทางเพศลดลง ในขณะที่ผู้กระทำความผิดที่มีสัญชาติเมียนมาเพิ่มสูงขึ้นมากจากการสืบสวน จับกุม ขบวนการขนคนหรือขบวนการค้ามนุษย์ในรูปแบบการบังคับใช้แรงงานสูงขึ้น ซึ่งมักจะลักลอบนำแรงงานชาวเมียนมาผ่านประเทศไทยไปแสวงหาประโยชน์ในประเทศที่สาม

1.1.3 จำนวนผู้เสียหาย

ปี 2562 สามารถช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้ จำนวน 1,821 คน เป็นชาย 1,158 คน หญิง 663 คน จำแนกเป็นสัญชาติไทย 251 คน ลดลงจากปี 2561 จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 27.25 ผู้เสียหายสัญชาติอื่น ๆ จำนวน 1,570 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2561 จำนวน 1,284 คน คิดเป็นร้อยละ 448.96 (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 จำนวนผู้เสียหายคดีค้ามนุษย์ จำแนกตามเพศและสัญชาติ

ปี	จำนวนผู้กระทำความผิด	เพศ		สัญชาติ				
		ชาย	หญิง	ไทย	เมียนมา	กัมพูชา	ลาว	อื่น ๆ
2559	824	411	413	333	238	52	58	143
2560	455	88	367	327	53	26	30	19
2561	631	282	349	345	205	28	14	39
2562	1,821	1,158	663	251	1,306	96	38	130

จะเห็นได้ว่าในปี 2562 จำนวนผู้เสียหายเพิ่มขึ้นจาก 631 คน เป็น 1,821 คน ผู้เสียหายสัญชาติไทยมีจำนวนน้อยลงอันเป็นผลจากการค้ามนุษย์ในรูปแบบการค้าประเวณีลดลง แต่ผู้เสียหายที่มีสัญชาติเมียนมา กัมพูชา และลาว มีจำนวนเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสัญชาติเมียนมา ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการจับกุมกลุ่มบุคคลหรือขบวนการลักลอบขนแรงงานต่างด้าวเพื่อไปแสวงหาประโยชน์ในประเทศที่สาม ทำให้สามารถช่วยเหลือผู้เสียหายในสัญชาติดังกล่าว ได้เพิ่มมากขึ้น

1.2 การดำเนินคดีชั้นต่าง ๆ

หน่วยงานหลักในกระบวนการดำเนินคดีของไทยประกอบด้วย สำนักงานตำรวจแห่งชาติและกรมสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งรับผิดชอบในการสืบสวน สอบสวน สำนักงานอัยการสูงสุดรับผิดชอบเรื่องการฟ้องคดีต่อศาล และศาลซึ่งทำหน้าที่พิจารณาคดีและพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิด ซึ่งแต่ละหน่วยงานดังกล่าว มีอำนาจหน้าที่ และดุลพินิจเป็นเอกเทศไม่สามารถก้าวก้าวหรือขึ้นนำกันได้ ดังนั้นแต่ละคดีค้ามนุษย์ที่เกิดขึ้นแม้ว่าตำรวจจะมั่นใจในพยานหลักฐานและมีความเห็นสั่งฟ้องผู้ต้องหาในการนำเสนอพนักงานอัยการ แต่มีได้หมายความว่าพนักงานอัยการจะเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาในคดีตามความเห็นของพนักงานสอบสวนที่นำเสนอ พนักงานอัยการอาจพิจารณาสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาในฐานะความผิดนั้น ๆ ได้กรณีเห็นว่าพยานหลักฐานไม่เพียงพอ หรือแม้พนักงานอัยการจะฟ้องผู้ต้องหาแต่ศาลก็สามารถมีดุลพินิจในการพิจารณาลงโทษหรือยกฟ้องจำเลยในความผิดต่าง ๆ ได้เช่นกัน รายละเอียดผลการดำเนินคดีในชั้นตอนต่าง ๆ ทั้งในชั้นสอบสวน อัยการ และศาล ปรากฏตามรายละเอียด ดังนี้

1.2.1 ชั้นพนักงานสอบสวน

1) ความก้าวหน้าการดำเนินคดีชั้นพนักงานสอบสวน

ปี 2562 พนักงานสอบสวนรับสำนวนการสอบสวน จำนวน 288 คดี อยู่ระหว่างการสอบสวน 39 คดี เป็นคดีที่เกิดจากการเร่งรัดตามมาตรการปราบปรามการค้ามนุษย์จากศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี ครอบครัว และป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ (คดีจับใหม่) และมีความเห็นควรสั่งฟ้องทั้งหมด จำนวน 249 คดี (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ความก้าวหน้าการดำเนินคดีชั้นพนักงานสอบสวน

ปี	จำนวนคดี	อยู่ระหว่างสอบสวน	สั่งฟ้อง	สั่งไม่ฟ้อง
2559	333	0	329 (98.80%)	4 (1.20%)
2560	302	1 (0.33%)	298 (98.68%)	3 (0.99%)
2561	304	2 (0.66%)	300 (98.68%)	2 (0.66%)
2562	288	39 (13.54%)	249 (86.46%)	0

หมายเหตุ คดีปี 2560 ที่อยู่ระหว่างการสอบสวน จำนวน 1 คดี เป็นคดีที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกราชอาณาจักร ขณะนี้อยู่ระหว่างแปลคำให้การที่อัยการประเทศเกาหลีใต้ สอบปากคำผู้ต้องหาชาวเกาหลีใต้ที่ถูกดำเนินคดีข้อหาบังคับใช้แรงงานที่ประเทศเกาหลีใต้มาเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

คดีปี 2561 ที่อยู่ระหว่างการสอบสวน จำนวน 2 คดี เป็นคดีที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกราชอาณาจักร ซึ่งจำเป็นต้องรอหลักฐานที่ขอจากประเทศปลายทางมาเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

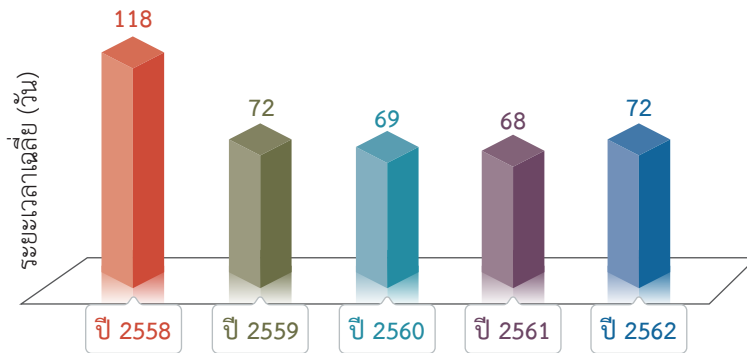
จะเห็นได้ว่าในปี 2562 ในชั้นพนักงานสอบสวนได้พิจารณามีความเห็นทางคดีสั่งฟ้องผู้ต้องหา ทุกคดี โดยได้ดำเนินการสอบสวนเสร็จสิ้นไปแล้วมากกว่าร้อยละ 80 หรือ 249 คดี จาก 288 คดี

นอกจากนี้ สำนักงานตำรวจแห่งชาติยังได้จัดให้มีพนักงานสอบสวนหญิงอย่างเพียงพอเพื่อรับผิดชอบคดีที่มีผู้เสียหายเป็นเด็กและสตรี ยกตัวอย่างเช่น กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ มีพนักงานสอบสวน จำนวน 60 คน จำแนกเป็นพนักงานสอบสวนหญิง จำนวน 22 คน หรือประมาณร้อยละ 36 และมีพนักงานสอบสวนชาย จำนวน 38 คน หรือประมาณร้อยละ 64 นอกจากนี้ สำนักงานตำรวจแห่งชาติยังมีนโยบายที่จะจัดหาตำรวจหญิงเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องและจัดหาพนักงานสอบสวนหญิงซึ่งมีวุฒิปริญญาตรีทางนิติศาสตร์เพิ่มเติมอีกด้วย

2) ระยะเวลาในการดำเนินคดีชั้นพนักงานสอบสวน

ในปี 2559 พนักงานสอบสวนได้เร่งรัดดำเนินการสอบสวน และสรุปสำนวนการสอบสวนคดีค้ามนุษย์จนแล้วเสร็จ โดยใช้เวลาเฉลี่ย 72 วัน ในปี 2560 ระยะเวลาเฉลี่ยลดลงเหลือ 69 วัน และในปี 2561 ใช้ระยะเวลาเฉลี่ย 68 วัน โดยในปี 2562 พบว่า ระยะเวลาเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 72 วัน

แผนภาพที่ 3 ระยะเวลาที่พนักงานสอบสวนใช้ในการทำสำนวนคดีค้ามนุษย์ตั้งแต่ปี 2558 - 2562

จากความพยายามสร้างความเชี่ยวชาญในการดำเนินคดีค้ามนุษย์ให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยการสร้างทีมผู้เชี่ยวชาญประจำกองบัญชาการเพื่อให้คำปรึกษาแนวทางการดำเนินคดีและแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องให้กับเจ้าหน้าที่ ทำให้ระยะเวลาในการทำสำนวนการสอบสวนคดีค้ามนุษย์ลดลงจาก 118 วัน โดยเฉลี่ยในปี 2558 เหลือเพียง 70 วัน โดยเฉลี่ยในปีต่อ ๆ มา

ตารางที่ 5 จำนวนคดีชั้นพนักงานสอบสวน จำแนกตามจำนวนผู้ต้องหา

ปี	จำนวนคดี	คดีที่มีผู้ต้องหา 1 คน	คดีที่มีผู้ต้องหาตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป
2560	302	228	74 (24.50%)
2561	304	219	85 (27.96%)
2562	288	187	101 (35.07%)

เนื่องด้วยเจ้าหน้าที่ตำรวจมีความเชี่ยวชาญเพิ่มมากขึ้นในการสืบสวนสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ทำให้สถิติในการดำเนินการกับผู้กระทำผิดตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป (เป็นการกระทำผิดในรูปแบบกลุ่มขบวนการ) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เห็นได้จากปี 2560 มีจำนวน 74 คดี คิดเป็นร้อยละ 24.50 ในปี 2561 มีจำนวน 85 คดี คิดเป็นร้อยละ 27.96 และปี 2562 มีจำนวน 101 คดี คิดเป็นร้อยละ 35.07

1.2.2 ชั้นพนักงานอัยการ

ปี 2562 สำนักงานคดีค้ามนุษย์ สำนักงานอัยการสูงสุดได้รับสำนวนคดีการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนทั่วประเทศ รวมทั้งหมด 364 คดี (จำแนกเป็น คดีที่มีตัวผู้ต้องหา จำนวน 343 คดี และคดีที่ผู้ต้องหาหลบหนี จำนวน 21 คดี) โดยจำแนกตามประเภทการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบเป็น 3 กลุ่ม เป็นการแสวงหาประโยชน์ทางเพศ (การค้าประเวณี ผลิตและเผยแพร่สื่อลามกทางเพศรูปแบบอื่น) จำนวน 242 คดี นำคนมาขอตาน จำนวน 7 คดี บังคับใช้แรงงานหรือบริการ จำนวน 115 คดี (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 จำนวนสำนวนคดี จำแนกตามประเภทการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ

ประเภทการแสวงหาประโยชน์	2559	2560	2561	2562	รวม (สำนวน)
(1) การค้าประเวณี ผลิตและเผยแพร่สื่อลามกทางเพศรูปแบบอื่น	335	325	286	242	1,405
(2) นำคนมาขอตาน	13	25	14	7	63
(3) บังคับใช้แรงงานหรือบริการ รวมทั้งการอื่นใดที่คล้ายคลึงกัน อันเป็นการขูดรีดบุคคลไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม/เอาคนลงเป็นทาสหรือให้มีฐานะคล้ายทาส	135	68	57	115	439
รวม	483	418	357	364	1,907

หมายเหตุ จำนวนสำนวนคดีในตารางนี้ ในปี 2559 ไม่สามารถนำจำนวนคดีในแนวตั้งรวมกันเพื่อให้ได้จำนวนคดีสุทธิได้ เนื่องจากในหนึ่งสำนวนคดีอาจเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบมากกว่าหนึ่งประเภท

1) ความก้าวหน้าการดำเนินคดีชั้นพนักงานอัยการ

ตารางที่ 7 จำนวนสำนวนคดีที่มีตัวผู้ต้องหา จำแนกตามประเภทการพิจารณาดำเนินการของพนักงานอัยการ

ปี	จำนวน สำนวนที่รับ	การดำเนินการชั้นพนักงานอัยการ		
		สั่งฟ้อง (ร้อยละ)	สั่งไม่ฟ้อง (ร้อยละ)	อยู่ระหว่างพิจารณา (ร้อยละ)
2559	446	438 (98.20%)	7 (1.57%)	-
2560	396	385 (97.22%)	11 (2.78%)	-
2561	331	294 (88.82%)	31 (9.37%)	2 (0.60%) ระหว่างรออัยการสูงสุดชี้ขาด
2562	343	268 (78.13%)	62 (18.08%)	7 (2.04%)

หมายเหตุ ปี 2559 มีสำนวนที่พนักงานอัยการมีความเห็นและคำสั่งอย่างอื่น โดยสั่งคืนสำนวน 1 สำนวน
ปี 2561 มีสำนวนที่พนักงานอัยการมีความเห็นและคำสั่งอย่างอื่น โดยสั่งคืนสำนวน 4 สำนวน
ปี 2562 มีสำนวนที่พนักงานอัยการมีความเห็นและคำสั่งอย่างอื่น โดยสั่งคืนสำนวน 6 สำนวน

ตารางที่ 8 จำนวนสำนวนคดีที่มีผู้ต้องหาหลบหนี จำแนกตามประเภทการพิจารณาดำเนินการของพนักงานอัยการ

ปี	จำนวน สำนวนที่รับ	การดำเนินการชั้นพนักงานอัยการ		
		สั่งฟ้อง (ร้อยละ)	สั่งไม่ฟ้อง (ร้อยละ)	อยู่ระหว่างพิจารณา (ร้อยละ)
2559	19	16 (84.21%)	2 (10.53%)	-
2560	22	16 (72.73%)	4 (18.19%)	1 (4.54%)
2561	26	23 (88.46%)	1 (3.85%)	-
2562	21	13 (61.90%)	2 (9.53%)	6 (28.57%)

หมายเหตุ ปี 2559 มีสำนวนที่พนักงานอัยการมีความเห็นและคำสั่งอย่างอื่น โดยสั่งยุติการดำเนินคดี เนื่องจากผู้ต้องหาถึงแก่ความตาย 1 สำนวน
ปี 2560 มีสำนวนที่พนักงานอัยการมีความเห็นและคำสั่งอย่างอื่น โดยสั่งคืนสำนวน 1 สำนวน
ปี 2561 มีสำนวนที่พนักงานอัยการมีความเห็นและคำสั่งอย่างอื่น โดยสั่งคืนสำนวน 2 สำนวน

สถิติสำนวนคดีค้ามนุษย์ ที่สำนักงานอัยการสูงสุดได้รับสำนวนจากพนักงานสอบสวน ในปี 2562 จำนวน 364 คดี พบว่า มีการสั่งฟ้องคดีค้ามนุษย์รวมทั้งสิ้น จำนวน 281 คดี และสั่งไม่ฟ้องรวมทั้งสิ้น จำนวน 64 คดี นั้น ในปีนี้สถิติสำนวนคดีที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องเพิ่มขึ้น เนื่องจากรัฐมนตรีมีนโยบายในการป้องกันและปราบปรามขบวนการนำแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายโดยใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านรวมทั้งป้องกันการค้ามนุษย์ในทุกรูปแบบที่ประเทศไทยได้ดำเนินการเข้มงวดมาโดยตลอด ซึ่งคนต่างด้าวเหล่านี้คิดว่าจะไปทำงานหารายได้และมีชีวิตที่ดีกว่าเดิม แต่ความเป็นจริงแล้วคนเหล่านี้มีโอกาสสูงที่จะถูกแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ เมื่อไปถึงประเทศปลายทาง เนื่องจากการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายต้องอยู่แบบหลบซ่อนเจ้าหน้าที่ มีภาวะอ่อนด้อยทางการศึกษาต้องอยู่ในภาวะจำยอมทำงาน ซึ่งมาตรการดังกล่าว ถือว่าสามารถช่วยสกัดกั้นไม่ให้คนเหล่านี้ต้องตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือถูกบังคับใช้แรงงานในอนาคต

สำนักงานอัยการสูงสุดได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินคดีค้ามนุษย์มาโดยตลอด ด้วยตระหนักว่า คดีค้ามนุษย์มีความสลับซับซ้อนและเกี่ยวพันกับการกระทำความผิดหลายลักษณะ การพิจารณาคดีของพนักงานอัยการยึดมั่นในหลักกฎหมายและพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวน และยึดแนวความคิดการนำผู้เสียหายเป็นศูนย์กลาง (Victim Centered Approach) และหลักสิทธิมนุษยชนเสมอมา รวมทั้งให้ความสำคัญต่อผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายโดยเสมอภาค โปร่งใส ตรวจสอบได้ และปราศจากการเลือกปฏิบัติ

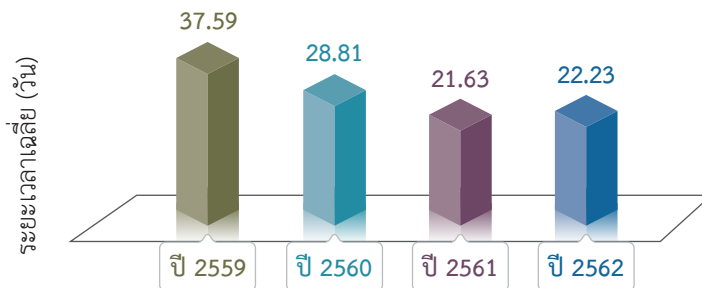
สถิติที่น่าเสนอเป็นจำนวนคดีที่มีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาเฉพาะข้อหาค้ามนุษย์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 เท่านั้น แต่ได้มีการฟ้องผู้ต้องหาในความผิดอื่น

ที่ปรากฏพยานหลักฐานในสำนวน เช่น ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 ประมวลกฎหมายอาญาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ดังเช่น ไม่ฟ้องคดีค้ามนุษย์แต่ฟ้องความผิดฐานร่วมกันนำ หรือพาคนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักร หรือกระทำความผิดด้วยประการใด ๆ อันเป็นการอุปการะหรือช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวกแก่คนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักร โดยฝ่าฝืนต่อกฎหมาย และร่วมกันช่วยเหลือ ซ่อนเร้น หรือช่วยเหลือด้วยประการใด ๆ ให้คนต่างด้าวเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายพ้นการจับกุมตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 4, 63 และมาตรา 64 และไม่ฟ้องคดีค้ามนุษย์ แต่ฟ้องความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ มาตรา 5 (1) (2) และมาตรา 25 และความผิดฐานร่วมกันหน่วงเหนี่ยวกักขัง ร่วมกันเป็นธุระจัดหา ล่อไปหรือพาไป ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 209, 210, 310 และ 312 เป็นต้น

2) ระยะเวลาในการดำเนินคดีชั้นพนักงานอัยการ

ในปี 2559 พนักงานอัยการได้เร่งรัดการพิจารณาสำนวนคดีและยื่นฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลโดยเร็ว จากการใช้เวลาเฉลี่ย 37.59 วัน ในปี 2559 ใช้เวลาเฉลี่ย 28.81 วัน ในปี 2560 ใช้เวลาเฉลี่ย 21.63 วัน ในปี 2561 และใช้เวลาเฉลี่ย 22.33 วัน ในปี 2562

แผนภาพที่ 4 ระยะเวลาที่พนักงานอัยการใช้ในการพิจารณาและยื่นฟ้องคดีค้ามนุษย์ในปี 2559 - 2562

1.2.3 ชั้นศาล

1) ความก้าวหน้าการพิจารณาพิพากษาคดี

ปี 2562 มีคดีค้ามนุษย์เข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลทั้งหมด จำนวน 396 คดี ศาลชั้นต้นพิพากษาเสร็จสิ้นแล้ว จำนวน 283 คดี (ร้อยละ 71.46) และได้จำหน่ายคดี จำนวน 40 คดี (ร้อยละ 14.13) โดยพิพากษาลงโทษในคดีค้ามนุษย์ จำนวน 217 คดี (ร้อยละ 76.68) โดยพิพากษายกฟ้อง จำนวน 26 คดี (ร้อยละ 9.19) และยังคงเหลือคดีค้างการพิจารณาอยู่อีก 113 คดี (ร้อยละ 28.54) (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 ผลการพิจารณาพิพากษาคดีค้ามนุษย์ในชั้นศาล

ปี	คดีที่เข้าสู่การพิจารณา			คดีที่พิพากษาเสร็จ				คดีที่อยู่ระหว่างพิจารณา
	คดีค้างจากปีก่อน	คดีรับใหม่ในปี	รวมคดีที่เข้าสู่การพิจารณา	พิพากษาลงโทษจำเลย	พิพากษายกฟ้องจำเลย	จำหน่ายคดี	รวมคดีที่พิพากษาเสร็จสิ้น	
2559	136	468	604	298 (79.05%)	37 (9.81%)	42 (11.14%)	377	227
2560	227	330	557	319 (81.59%)	54 (13.81%)	18 (4.60%)	391	166
2561	166	279	445	235 (77.05%)	24 (7.87%)	46 (15.08%)	305	140
2562	140	256	396	217 (76.68%)	26 (9.19%)	40 (14.13%)	283	113

หมายเหตุ คดีที่อยู่ระหว่างพิจารณาเป็นคดีที่อยู่รอการพิจารณา ณ สิ้น พ.ศ. นั้น ๆ

2) ระยะเวลาในการพิจารณาพิพากษาคดี

ปี 2562 มีคดีที่พิจารณาในศาลเสร็จสิ้นแล้ว จำนวน 283 คดี แยกเป็นคดีที่ใช้ระยะเวลาในการพิพากษาไม่เกิน 3 เดือน จำนวน 105 คดี (ร้อยละ 37.10) คดีที่ใช้ระยะเวลาเกิน 3 เดือน แต่ไม่เกิน 6 เดือน จำนวน 69 คดี (ร้อยละ 24.38) คดีที่ใช้ระยะเวลาเกิน 6 เดือน แต่ไม่เกิน 1 ปี จำนวน 95 คดี (ร้อยละ 33.57) และคดีที่ใช้ระยะเวลาเกิน 1 ปี จำนวน 14 คดี (ร้อยละ 4.95) (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 สถิติแนวโน้มระยะเวลาในการพิพากษาคดีค้ามนุษย์ในชั้นศาลที่แล้วเสร็จ

ปี	จำนวนคดีที่พิพากษาแล้วเสร็จ	พิพากษาเสร็จไม่เกิน 3 เดือน	พิพากษาเสร็จเกิน 3 เดือน ไม่เกิน 6 เดือน	พิพากษาเสร็จเกิน 6 เดือน ไม่เกิน 1 ปี	พิพากษาเสร็จเกิน 1 ปี
2559	377	88 (23.34%)	105 (27.85%)	146 (38.73%)	38 (10.08%)
2560	391	96 (24.55%)	99 (25.32%)	152 (38.87%)	44 (11.25%)
2561	305	86 (28.20%)	80 (26.23%)	128 (41.97%)	11 (3.61%)
2562	283	105 (37.10%)	69 (24.38%)	95 (33.57%)	14 (4.95%)

เมื่อเปรียบเทียบระยะเวลาในการพิจารณาคดีระหว่างปี 2561 - 2562 พบว่า กระบวนการพิจารณาคดีค้ามนุษย์ในชั้นศาลมีความรวดเร็วขึ้น เห็นได้จากในปี 2561 คดีค้ามนุษย์ที่พิจารณาพิพากษาแล้วเสร็จภายในระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี จำนวน 294 คดี (ร้อยละ 96.39) และในปี 2562 จำนวน 269 คดี (ร้อยละ 95.05)

3) จำนวนจำเลยในคดีที่ถูกศาลพิพากษาลงโทษ

ปี 2562 มีจำเลยที่ถูกฟ้องต่อศาลในคดีค้ามนุษย์ จำนวนทั้งสิ้น 386 คน จำแนกตามสัญชาติ เป็นชาวไทย 332 คน สัญชาติอื่น 54 คน แบ่งเป็นชาย 209 คน หญิง 177 คน โดยศาลมีคำพิพากษาลงโทษจำนวน 304 คน (ร้อยละ 78.76) ยกฟ้อง จำนวน 27 คน (ร้อยละ 6.99) จำหน่ายคดี จำนวน 55 คน (ร้อยละ 14.25) และจำเลยอยู่ระหว่างการพิจารณา จำนวน 217 คน (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 จำนวนจำเลยคดีค้ามนุษย์ที่เข้าสู่การพิจารณาของศาล

ปี	จำเลยที่เข้าสู่การพิจารณาของศาล			
	จำนวน (คน)	พิพากษาลงโทษ	พิพากษายกฟ้อง	จำหน่ายคดี
2559	493	366 (74.24%)	69 (14%)	58 (11.76%)
2560	638	466 (73.04%)	154 (24.14%)	18 (2.82%)
2561	438	316 (72.15%)	57 (13.01%)	65 (14.84%)
2562	386	304 (78.76%)	27 (6.99%)	55 (14.25%)

เมื่อเปรียบเทียบปี 2561 - 2562 จำนวนจำเลยที่ศาลได้พิพากษาในปี 2561 มีจำเลยถูกฟ้องในคดีค้ามนุษย์ จำนวน 438 คน พิพากษาลงโทษ จำนวน 316 คน (ร้อยละ 72.15) ยกฟ้อง จำนวน 57 คน (ร้อยละ 13.01) และจำหน่ายคดี จำนวน 65 คน (ร้อยละ 14.84) และในปี 2562 มีจำเลยถูกฟ้องในคดีค้ามนุษย์จำนวน 386 คน พิพากษาลงโทษ จำนวน 304 คน (ร้อยละ 78.76) ยกฟ้อง จำนวน 27 คน (ร้อยละ 6.99) และจำหน่ายคดี จำนวน 55 คน (ร้อยละ 14.25) พบว่า จำเลยที่ศาลสั่งจำหน่ายคดีส่วนใหญ่เป็นคดีเยาวชนและครอบครัวมีจำนวนทั้งสิ้น 30 คดี (ร้อยละ 69.77 ของจำนวนคดีทั้งหมดที่ศาลสั่งจำหน่าย) โดยมีจำเลยที่เป็นเด็กหรือเยาวชน จำนวน 34 คน (ร้อยละ 65.38 ของจำนวนจำเลยทั้งหมดที่ศาลสั่งจำหน่าย) ทั้งนี้ การจำหน่ายคดีเป็นไปเพื่อให้เด็กหรือเยาวชนเข้าสู่มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีทางอาญา เพื่อคุ้มครองสิทธิของเด็กหรือเยาวชน (Children Rights) เป็นสำคัญ ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

4) ความรุนแรงของอัตราโทษที่ศาลพิพากษาลงโทษจำเลยคดีค้ามนุษย์

ปี 2562 มีจำเลยที่รับโทษจำคุก จำนวน 276 คน เป็นโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี จำนวน 6 คน (ร้อยละ 2.17) โทษจำคุก 1 ปี ไม่เกิน 2 ปี จำนวน 8 คน (ร้อยละ 2.90) โทษจำคุก 2 ปี ไม่เกิน 5 ปี จำนวน 38 คน (ร้อยละ 13.77) โทษจำคุกเกิน 5 ปี ไม่เกิน 10 ปี จำนวน 124 คน (ร้อยละ 44.93) และโทษจำคุกเกิน 10 ปีขึ้นไป จำนวน 100 คน (ร้อยละ 36.23) (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 ความรุนแรงของอัตราโทษที่ศาลพิพากษาโทษจำคุกแก่จำเลย

ปี	จำนวนจำเลยที่ศาลพิพากษาจำคุก (คน)	จำคุกไม่เกิน 1 ปี	จำคุกเกิน 1 ปี ไม่เกิน 2 ปี	จำคุกเกิน 2 ปี ไม่เกิน 5 ปี	จำคุกเกิน 5 ปี ไม่เกิน 10 ปี	จำคุกเกิน 10 ปี
2559	310	18 (5.81%)	8 (2.58%)	100 (32.26%)	117 (37.74%)	67 (21.61%)
2560	377	9 (2.39%)	10 (2.65%)	109 (28.91%)	118 (31.30%)	131 (34.75%)
2561	236	1 (0.42%)	4 (1.69%)	47 (19.92%)	60 (25.42%)	124 (52.54%)
2562	276	6 (2.17%)	8 (2.90%)	38 (13.77%)	124 (44.93%)	100 (36.23%)

เมื่อพิจารณาความรุนแรงของอัตราโทษที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป ปี 2561 จำนวน 184 คน (ร้อยละ 77.96) และปี 2562 จำนวน 224 คน (ร้อยละ 81.16) จะเห็นได้ว่าในปี 2562 ศาลยังคงมีการพิพากษาลงโทษจำเลยในความผิดคดีค้ามนุษย์ในอัตราโทษสูงอยู่

5) ค่าสินไหมทดแทนและค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ

การเรียกค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. 2559 พนักงานอัยการจะขอรวมไปกับการฟ้องคดีอาญาหรือจะยื่นคำร้องในระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้นก็ได้ โดยไม่ตัดสิทธิของผู้เสียหายที่จะยื่นคำร้องเพิ่มเติมได้ก่อนที่ศาลจะมีคำวินิจฉัยชี้ขาดคดี ถึงแม้ไม่มีคำขอให้ใช้ค่าสินไหมทดแทน ศาลจะสั่งในคำพิพากษาคดีอาญาให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายตามจำนวนที่เห็นสมควรก็ได้ โดยสามารถพิจารณาจากแบบรายงานผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหาย (Victim Impact Statement) ซึ่งพนักงานสอบสวนต้องสอบสวนและระบุไว้ในคำให้การของผู้เสียหายตั้งแต่ในชั้นสอบสวน โดยบรรยายพฤติการณ์ที่มีผลกระทบต่อร่างกาย จิตใจ สุขภาพ และเห็นถึงผลกระทบในระยะยาวถึงบาดแผลทางจิตใจของผู้เสียหาย ส่วนการสอบสวนจะต้องส่งให้ศาลพิจารณาในระบบไต่สวนทั้งสำนวน ทำให้ศาลสามารถพิจารณาและใช้ดุลยพินิจในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายให้กับผู้เสียหายได้เหมาะสมตามความร้ายแรงแห่งคดี และคำพิพากษาดังกล่าว ไม่กระทบถึงสิทธิของผู้เสียหายที่จะฟ้องจำเลยเป็นคดีแพ่งเพื่อเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนในส่วนที่ขาดอยู่ ถ้าปรากฏว่าในการกระทำความผิดมีการกระทำความทารุณกรรม หน่วงเหนี่ยวกักขัง ทำร้ายร่างกายหรือกดขี่ข่มเหงโดยขาดมนุษยธรรมอย่างร้ายแรงต่อผู้เสียหาย เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้จำเลยจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นได้ตามที่เห็นสมควร โดยคำพิพากษาในส่วนที่เกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทน และค่าเสียหายเพื่อการลงโทษให้รวมเป็นส่วนหนึ่งแห่งคำพิพากษาในคดีอาญา และในกรณีที่ต้องมีการบังคับคดีให้ถือว่าผู้เสียหายเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา โดยมีกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้เสียหาย เพื่อบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษา ซึ่งในปี 2561 สำนักงานศาลยุติธรรมเริ่มมีการจัดเก็บสถิติจำนวนเงินค่าสินไหมทดแทนที่ศาลมีผลคำพิพากษา ดังนี้ (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 จำนวนเงินค่าสินไหมทดแทนที่ศาลมีผลคำพิพากษา

ปี	จำนวนเงินค่าสินไหมทดแทน (บาท)
2561	32,782,788
2562	54,180,366

หมายเหตุ สำนักงานศาลยุติธรรมเริ่มจัดเก็บข้อมูลดังกล่าว เมื่อปี 2561

เมื่อพิจารณาจากจำนวนเงินค่าสินไหมทดแทนที่ศาลพิพากษาในปี 2561 เป็นจำนวนเงิน 32,782,788 บาท เปรียบเทียบกับจำนวนเงินค่าสินไหมทดแทนที่ศาลพิพากษาในปี 2562 เป็นจำนวนเงิน 54,180,366 บาท ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นร้อยละ 65.27

6) การสืบพยานล่วงหน้าในคดีค้ามนุษย์และการสืบพยานแบบไม่เผชิญหน้า

สำนักงานศาลยุติธรรมได้พัฒนาระบบรองรับการสืบพยานด้วยวิธีประชุมทางจอภาพ (Video Conference Courtroom) ในทุกศาลทั่วประเทศ โดยมีนโยบายให้ผู้พิพากษาใช้ดุลพินิจอนุญาตให้มีการสืบพยาน โดยไม่ให้พยานเผชิญหน้าโดยตรงกับจำเลยให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการสืบพยานคดีอาญาโดยไม่ให้พยานเผชิญหน้าโดยตรงกับจำเลย พ.ศ. 2556 และเลขที่การสำนักงานศาลยุติธรรมได้มีหนังสือเวียนด่วนมาก ที่ ศย 016/ว3 (ป) ฉบับลงวันที่ 11 มกราคม 2561 ว่าด้วยแนวทางการปฏิบัติในคดีค้ามนุษย์ กรณีมีเหตุจำเป็นอันไม่อาจนำพยานในคดีค้ามนุษย์มาเบิกความในศาลได้ ทั้งนี้ ในการสืบพยานล่วงหน้าในคดีค้ามนุษย์มีหลักเกณฑ์คือ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พนักงานอัยการโดยตนเอง หรือโดยได้รับคำร้องจากผู้เสียหาย ขอยื่นคำร้องขอสืบพยานล่วงหน้าต่อศาลก็ได้ หากศาลเห็นสมควรก็ให้มีคำสั่งอนุญาตแล้วสืบพยานนั้นทันทีอันเป็นช่องทางที่เปิดโอกาสให้พยานหรือผู้เสียหายสามารถสืบพยานที่ศาลได้ทันที โดยไม่ต้องรอขั้นตอนตามกระบวนการยุติธรรมปกติ และเป็นส่วนหนึ่งของความพยายามดำเนินคดีโดยใช้ผู้เสียหายเป็นศูนย์กลาง (Victim-centered approach) อย่างไรก็ตามในกรณีที่ไม่มีความจำเป็นหรือผู้เสียหายไม่ประสงค์ขอสืบพยานล่วงหน้า ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีในแบบปกติ ซึ่งปัจจุบันได้พัฒนาให้มีความรวดเร็วขึ้นมากตามข้อมูลในตารางที่ 10

1.3 การดำเนินการกรณีเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์

รัฐบาลได้จัดตั้งคณะกรรมการติดตามการดำเนินการทางวินัยและการดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐมิให้เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ โดยมีปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นประธาน มีหน้าที่ตรวจสอบ กลั่นกรอง และแสวงหาข้อเท็จจริงเบื้องต้น เพื่อรวบรวมข้อมูลข่าวสารหรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ รวมทั้งติดตามการดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ มิให้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ โดยได้รวบรวมผลการดำเนินการ ดังนี้

1.3.1 จำนวนเจ้าหน้าที่รัฐที่ถูกดำเนินคดีค้ามนุษย์

ในปี 2562 มีเจ้าหน้าที่รัฐที่ถูกกล่าวหาว่าเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์เพิ่มขึ้น 2 คน เมื่อรวมสถิติตั้งแต่ปี 2556 - 2562 ทำให้มีสถิติเจ้าหน้าที่รัฐที่ถูกกล่าวหาว่าเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องเป็นจำนวน 59 คน (ตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 เจ้าหน้าที่รัฐที่ถูกดำเนินคดีอาญาที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์

สำนวนคดีของปี	จำนวนคน	จำคุก	พิพากษายกฟ้อง	ระหว่างศาลพิจารณา	ระหว่างอัยการพิจารณา	ระหว่างสอบสวน/ไต่สวน			ป.ป.ท.ไม่ชี้มูล	หลบหนี
						DSI	ป.ป.ท.	ป.ป.ช.		
2556 - 2559	44	25 (23)	7 (9)	0 (0)	3 (3)	0 (0)	4 (4)	0 (0)	3 (3)	2 (2)
2560	11	7 (4)	0 (0)	0 (3)	7 (0)	3 (0)	0 (1)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
2561	2	1 (0)	0 (0)	0 (1)	0 (0)	0 (0)	1 (1)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
2562	2	0	0	1	0	1	0	0	0	0
รวม	59	33 (27)	7 (9)	1 (4)	10 (3)	4 (0)	5 (6)	0	3 (3)	2 (2)

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บคือตัวเลขสถิติของปี 2561

ตั้งแต่ปี 2556 - 2561 มีเจ้าหน้าที่รัฐผู้ถูกกล่าวหาว่าเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ อยู่ระหว่างการสอบสวน/ไต่สวน จำนวน 9 คน (แยกเป็นอยู่ระหว่างการสอบสวนของ DSI จำนวน 3 คน ป.ป.ท. จำนวน 6 คน) โดยในปี 2562 ป.ป.ท. ได้พิจารณามีความเห็นชี้มูลความผิดแล้ว 1 ราย และ DSI พิจารณา มีความเห็นสั่งฟ้องแล้ว 3 ราย โดยทั้งสองหน่วยงานส่งสำนวนการสอบสวนให้อัยการพิจารณาต่อไป

นอกจากนี้ ในปี 2562 มีความคืบหน้าในกระบวนการพิจารณาของศาล โดยได้พิพากษา จำคุกเจ้าหน้าที่รัฐผู้ถูกกล่าวหาว่าเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ เพิ่มเติมจากปี 2561 อีกจำนวน 6 ราย (แยกเป็นคดีในปี 2558 จำนวน 2 ราย คดีในปี 2560 จำนวน 3 ราย และคดีในปี 2561 จำนวน 1 ราย)

1.3.2 ความคืบหน้าในการดำเนินคดีอาญาที่น่าสนใจ

ในปี 2562 พบว่า ศาลได้มีคำพิพากษาจำคุกเจ้าหน้าที่รัฐที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ ดังนี้

1) คดีโรฮีนจา เหตุเกิดในปี 2558 โดยศาลชั้นต้นมีคำพิพากษายกฟ้อง 2 คน (นายทหาร 1 คน เจ้าหน้าที่รัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 1 คน) และพิพากษาจำคุก 6 คน (นายทหารชั้นนายพล 1 คน ตำรวจ 1 คน เจ้าหน้าที่รัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 คน) ต่อมาศาลอุทธรณ์ได้กลับคำพิพากษาศาลชั้นต้น จากยกฟ้อง 2 คน ให้เป็นจำคุกคนละ 82 ปี และให้เพิ่มโทษจำคุกกับอีก 8 คนดังกล่าว (นายทหารชั้นนายพล จากจำคุก 27 ปี เป็นคนละ 82 ปี, เจ้าหน้าที่ตำรวจ 2 คน จากจำคุกคนละ 27 ปี เป็นคนละ 82 ปี และเจ้าหน้าที่รัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5 คน (1 คน จากจำคุก 14 ปี 8 เดือน เป็นจำคุก 48 ปี 40 เดือน, 1 คน จากจำคุก 27 ปี เป็นจำคุก 81 ปี และ 3 คน จากจำคุก 78 ปี เป็นจำคุก 79 ปี)

2) คดีภูเรือ เหตุเกิดในปี 2560 ศาลพิพากษาจำคุกเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ถูกกล่าวหาว่า มีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ โดยเป็นผู้เรียกรับสินบน รวม 3 คน (95 ปี, 225 ปี และ 60 ปี) โดยขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา

3) คดีไชยา เหตุเกิดในปี 2561 ศาลพิพากษาจำคุก 34 ปี เจ้าหน้าที่ตำรวจ จำนวน 1 คน ผู้ถูกกล่าวหาว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ โดยเป็นผู้ร่วมขบวนการลักลอบขนแรงงานต่างด้าว

4) คดีนงอก เหตุเกิดในปี 2560 ได้มีการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน ขยายผล ดำเนินคดี กับผู้ให้บริการทางเพศเด็ก (ไม่มีความผิดฐานค้ามนุษย์) และพบว่า มีเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปเกี่ยวข้องกับการใช้บริการ ทางเพศเด็กในคดีดังกล่าว ซึ่งถูกดำเนินการในทางอาญา จำนวน 15 คน ในปี 2562 ศาลมีคำพิพากษาจำคุก จำนวน 8 คน (ตำรวจ 4 คน ครู 1 คน และเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3 คน) ยกฟ้อง 1 คน สั่งไม่ฟ้อง 4 คน เหลืออยู่ระหว่างการพิจารณาอีก 2 คน

5) คณะกรรมการ ป.ป.ท. ได้ไต่สวนชี้มูลความผิดในคดีภูเรือ เหตุเกิดในปี 2560 เสร็จสิ้น เพิ่มเติมอีก 1 คน ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ค้างการชี้มูลความผิดจากปีที่แล้ว โดยได้ส่งสำนวนให้อัยการเพื่อพิจารณาแล้ว คงเหลือระหว่างไต่สวน 5 คน (เป็นตำรวจ 4 คน ในคดีเรียกรับสินบนนารีอาบอบนวด และตำรวจอีก 1 คน ในคดี เรียกรับสินบนที่จังหวัดชัยภูมิ)

6) กรมสอบสวนคดีพิเศษได้มีความเห็นสั่งฟ้องเจ้าหน้าที่รัฐที่ถูกกล่าวหาว่าบิดเบือนสำนวน เพื่อช่วยเหลือผู้ต้องหาในคดีฆาตกรรม จำนวน 3 คน โดยส่งสำนวนการสอบสวนให้อัยการพิจารณาต่อไปแล้ว

1.3.3 ความคืบหน้าในการดำเนินการทางวินัย

ปี 2562 มีเจ้าหน้าที่รัฐพ้นจากราชการเพิ่มเติม จำนวน 2 คน โดยเป็นคดีภูเรือเมื่อปี 2560 ลงโทษไล่ออกผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน กรณีเป็นรัฐจัดหาให้มีการค้าประเวณีเด็ก และคดีโรฮีนจา ในปี 2558 โดยให้เจ้าหน้าที่รัฐในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ผู้ใหญ่บ้าน) พ้นจากราชการ 1 คน (ตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 เจ้าหน้าที่รัฐถูกดำเนินการทางวินัยที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์

สำนวนคดีของปี	ดำเนินการทางวินัย	พ้นจากราชการ	ให้พักราชการ	ยุติเรื่อง	อยู่ระหว่างพิจารณาของต้นสังกัด			
					ทหาร	ตำรวจ	พลเรือน	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2556 - 2559	44	31 (30)	4 (0)	4 (4)	0 (4)	4 (4)	1 (1)	0 (1)
2560	10	6 (5)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	4 (4)	0 (1)	0 (0)
2561	2	1 (1)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	1 (1)	0 (0)	0 (0)
2562	1 (2)	0 (1)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	1 (1)	0 (0)	0 (0)
รวม	57	38	4	4	4	10	1	0

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บคือตัวเลขสถิติของปี 2561

1.4 การยึดอายัดทรัพย์สิน

1.4.1 สถิติการยึด/อายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน ตามมาตรา 3 (2) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ หรือความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาในความผิดเกี่ยวกับเพศ เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป พาไป หรือรับไว้เพื่อการอนาจารซึ่งชายหรือหญิง เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น หรือความผิดฐานพรากเด็กหรือผู้เยาว์ เฉพาะที่เกี่ยวกับการกระทำเพื่อหากำไร หรือเพื่ออนาจาร หรือโดยทุจริต ซื่อ จำหน่าย หรือรับตัวเด็กหรือผู้เยาว์ที่ถูกพรากนั้น หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือชักพาไป เพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณี หรือเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณี ผู้ดูแล หรือผู้จัดการกิจการการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี (ตารางที่ 16 - 17)

ตารางที่ 16 จำนวนคดีและมูลค่าทรัพย์สินที่มีคำสั่งยึด/อายัด

ปี	จำนวนคดีทรัพย์สิน	มูลค่าทรัพย์สินที่มีคำสั่งยึด/อายัด
2559	24	333,209,830.80
2560	21	33,823,745.90
2561	15	477,058,488.94
2562	15	8,587,166.78
รวม	75	852,679,232.42

ตารางที่ 17 มูลค่าทรัพย์สินที่ส่งให้พนักงานอัยการส่งฟ้องศาล และทรัพย์สินที่ศาลมีคำสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดิน

ปี	มูลค่าทรัพย์สินที่ส่งให้พนักงานอัยการส่งฟ้องศาล	มูลค่าทรัพย์สินที่ศาลมีคำสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดิน
2559	488,128,059.92	77,436,934.92
2560	98,927,271.96	49,312,072.36
2561	526,124,240.44	55,865,721.56
2562	11,681,474.08	401,014.26
รวม	1,124,861,046.40	183,015,743.10

- หมายเหตุ
- สาเหตุที่มูลค่าทรัพย์สินที่ส่งให้พนักงานอัยการแตกต่างกับมูลค่าทรัพย์สินที่มีการยึด/อายัด เนื่องจากมีการเพิกถอนคำสั่งยึด/อายัดทรัพย์สินบางรายการที่พิสูจน์ได้ว่าไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดและมีการตีราคาทรัพย์สินที่ยึด/อายัดไว้โดยผู้เชี่ยวชาญอีกครั้งก่อนที่จะส่งให้พนักงานอัยการ
 - มูลค่าทรัพย์สินที่ศาลสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดิน นับเฉพาะคดีที่ถึงที่สุดแล้ว

1.4.2 ประเด็นการแก้ไขกฎหมาย

โดยที่ความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ได้ถูกกำหนดให้เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ปปง.) จึงสามารถดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดดังกล่าวให้ตกเป็นของแผ่นดินได้ และแม้ว่ากฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะมีมาตรการคุ้มครองสิทธิให้ผู้เสียหายในความผิดมูลฐานได้รับการเยียวยาจากทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดได้ด้วยก็ตาม กล่าวคือ เมื่อสำนักงาน ปปง. ได้ดำเนินคดีเพื่อร้องขอให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินแล้ว จะกำหนดให้ผู้เสียหายในความผิดมูลฐานมีสิทธิขอรับคืนทรัพย์สินที่เสียไปอันเนื่องจากการกระทำความผิด หรือขอรับการชดเชยคืนตามมูลค่าของทรัพย์สินที่เสียไปในกรณีที่ไม่อาจคืนทรัพย์สินดังกล่าวได้แล้วแต่กรณี อย่างไรก็ตามมาตรการคุ้มครองสิทธิดังกล่าว จำกัดไว้เฉพาะความเสียหายในทางทรัพย์สินเท่านั้น ประกอบกับความเสียหายส่วนใหญ่ที่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้รับความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรือเสรีภาพ ฯลฯ จึงทำให้ผู้เสียหายดังกล่าว ไม่อาจได้รับการเยียวยาจากทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้

สำนักงาน ปปง. จึงได้เสนอแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 โดยหนึ่งในประเด็นสำคัญที่เสนอให้มีการแก้ไข คือ การกำหนดให้ผู้เสียหายในความผิดมูลฐานมีสิทธิได้รับการเยียวยาความเสียหายจากทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดในทุกประเภทความเสียหาย โดยไม่จำกัดเฉพาะความเสียหายในทางทรัพย์สินแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งต่อมาหากหลักการข้างต้นได้มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายแล้ว ก็จะเป็นอีกมาตรการหนึ่งที่เสริมให้กระบวนการเยียวยาผู้เสียหายในความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

โดยในปี 2562 สำนักงาน ปปง. ได้จัดสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นที่มีต่อร่างพระราชบัญญัติฯ จากผู้เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนแล้วเสร็จ รวมจำนวน 4 ครั้ง ตลอดจนได้จัดรับฟังความคิดเห็นจากภาคประชาชนผ่านทางระบบสารสนเทศของสำนักงาน ปปง. อีกด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ในการตรากฎหมายตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งขณะนี้ร่างพระราชบัญญัติฯ อยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะอนุกรรมการที่ปรึกษากฎหมายในคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (คณะกรรมการ ปปง.) โดยคาดว่าจะพิจารณาแล้วเสร็จและเสนอให้คณะกรรมการ ปปง. พิจารณาให้ความเห็นชอบได้ภายในเดือนมีนาคม 2563 และส่งเรื่องให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบได้ภายในเดือนเมษายน 2563 ต่อไป

1.4.3 ประเด็นมาตรการเชิงรุกในการดำเนินคดีค้ามนุษย์

สำนักงาน ปปง. ได้มีการจัดอบรมสัมมนาพร้อมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจทุกปี โดยเน้นที่ตำแหน่งสืบสวนและตำแหน่งพนักงานสอบสวน เพื่อบูรณาการการปฏิบัติ แลกเปลี่ยนความรู้ แก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินและคดีอาญาฟอกเงิน โดยจะให้ความรู้เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน ปปง. ความผิดมูลฐานที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ โดยมีความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์เป็นความผิดมูลฐานหนึ่งในกฎหมายชั้นตอนและวิธีประสานงานกับสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน รวมถึงมาตรการต่าง ๆ ในการสนับสนุนเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อให้การปฏิบัติงานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีประสิทธิภาพมากขึ้น

นอกจากนี้ สำนักงาน ปปง. ยังได้จัดสัมมนาพร้อมกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อรวบรวมปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และหาแนวทางการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน โดยปัญหาเกี่ยวกับการค้ามนุษย์เป็นประเด็นที่สำคัญในการสัมมนาทุกครั้ง

1.5 การช่วยเหลือคุ้มครองพยานและผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์

ปี 2562 การช่วยเหลือคุ้มครองพยานและผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรมได้ดำเนินการให้ความคุ้มครองพยานในคดีค้ามนุษย์ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 รวมทั้งสิ้นจำนวน 193 ราย มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการรวมทั้งหมด 2,441,104.10 บาท เมื่อเปรียบเทียบกับสถิติการคุ้มครองพยานในคดีค้ามนุษย์ในปี 2561 แล้ว พบว่าปี 2562 มีจำนวนพยานในคดีค้ามนุษย์ที่ได้รับการคุ้มครองเพิ่มมากขึ้น 12 เท่า เนื่องจากการบูรณาการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพิ่มขึ้น แต่ในส่วนของค่าใช้จ่ายในการดำเนินการที่ลดลง เนื่องจากการนำมาตราการการสืบพยานล่วงหน้ามาดำเนินการ ทำให้ระยะเวลาการคุ้มครองพยานสิ้นสุดลงเร็วขึ้น ทำให้สามารถส่งพยานหรือผู้เสียหายนั้นเดินทางกลับภูมิลำเนาหรือประเทศของตนได้เร็วขึ้น (ตารางที่ 18)

ตารางที่ 18 สถิติการคุ้มครองพยานในคดีค้ามนุษย์

ปี	จำนวนพยานที่เข้ารับการคุ้มครอง	จำนวนเงิน
2561	15	2,449,637.67
2562	193	2,441,104.10

นอกจากนี้ได้ดำเนินการช่วยเหลือเยียวยาผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 และที่แก้ไขเพิ่มเติม รวมจำนวน 35 ราย เป็นจำนวนเงิน 532,035 บาท เฉลี่ยรายละ 15,201 บาท เมื่อเปรียบเทียบกับสถิติการช่วยเหลือผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ในปี 2561 ซึ่งเฉลี่ยรายละ 11,421 บาท แล้วพบว่า ปี 2562 มีผู้เสียหายที่ได้รับการช่วยเหลือน้อยกว่าแต่สัดส่วนการช่วยเหลือต่อรายเพิ่มขึ้น (ตารางที่ 19)

ตารางที่ 19 สถิติการช่วยเหลือเยียวยาผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์

ปี	จำนวนผู้เสียหายที่รับการช่วยเหลือ	จำนวนเงิน
2561	38	434,000
2562	35	532,035

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ใช้วิธีการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการคุ้มครองช่วยเหลือ และเยียวยาผู้เสียหายหรือพยานในคดีค้ามนุษย์ โดยการฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ด้วยการเสริมสร้างความคิดการมีคุณค่าของตัวตน (Empowerment) และการวางแผนการใช้ชีวิตภายหลังออกจากกระบวนการคุ้มครองพยาน โดยมุ่งหวังให้พยานหรือผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์สามารถกลับไปใช้ชีวิตได้ตามปกติ และมุ่งป้องกันไม่ให้เกิดซ้ำเข้าสู่วงจรของขบวนการค้ามนุษย์อีกในอนาคต

นอกจากนี้ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้จัดตั้งคณะทำงานเพื่อการเฝ้าติดตามสถานการณ์การค้ามนุษย์ในประเทศไทยผ่านช่องทางสื่อต่าง ๆ หลากหลายช่องทาง เพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่สามารถทำงานเชิงรุกเข้าพื้นที่ที่เกิดเหตุค้ามนุษย์นั้นได้อย่างรวดเร็วทันต่อสถานการณ์ โดยกระทรวงยุติธรรมได้จัดตั้ง “ศูนย์ยุติธรรมสร้างสุข” ในทุกจังหวัด เพื่อให้ประชาชนที่ถูกละเมิด หรือถูกกระทำในความผิดจากการค้ามนุษย์ได้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างสะดวกรวดเร็วและเป็นธรรม ทั้งยังสามารถเป็นศูนย์ช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายได้ด้วย

1.6 แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของแต่ละหน่วยงาน

จากความพยายามของรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ทำให้แต่ละหน่วยงานมีโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในด้านต่าง ๆ สรุปได้ ดังนี้

1.6.1 การพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศ

เนื่องจากประเทศไทยอยู่ในสถานะของการเป็นประเทศต้นทาง ปลายทาง และเป็นทางผ่านของการค้ามนุษย์ การกระทำความผิดค้ามนุษย์ที่พบในประเทศไทยส่วนหนึ่งจึงมีลักษณะเป็นการกระทำความผิดที่เป็นขบวนการข้ามชาติ การประสานข้อมูลและการทำความเข้าใจระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของแต่ละประเทศจึงเป็นเรื่องสำคัญมากในการป้องกันการกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าว รวมทั้งในการช่วยเหลือ คမ်းครองผู้เสียหาย และรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีกับกลุ่มผู้ต้องหาในแต่ละประเทศ เนื่องจากแต่ละประเทศมีกฎหมายและระเบียบ กระบวนการทำงานที่แตกต่างกัน ในปี 2562 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งตำรวจ อัยการ และศาล จึงได้มีการจัดประชุมเพื่อการดังกล่าว ในหลายประเทศ เช่น ประเทศเมียนมา สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐเกาหลี ญี่ปุ่น ฯลฯ โดยมีจุดประสงค์ในการแลกเปลี่ยนข้อมูล สร้างช่องทางในการประสานงานและทำความเข้าใจในแนวทางการปฏิบัติของแต่ละประเทศ และส่งตัวแทนเข้าร่วมโครงการประชุม สัมมนา ที่จัดขึ้นโดยต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ ยังได้ทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างประเทศในหลายหน่วยงาน เช่น Homeland Security Investigations (HSI), Federal Bureau of Investigation (FBI), AFP, Bureau of International Narcotics and Law Enforcement Affairs (INL) ฯลฯ ในลักษณะการประสานงานเป็นเครือข่าย ร่วมกันแสวงหาความร่วมมือในการบังคับใช้กฎหมายและการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ รวมทั้งเพิ่มศักยภาพบุคลากรหรือสร้างระบบการทำงานในองค์กรให้มีความเป็นมืออาชีพมากขึ้นอีกด้วย

อย่างไรก็ตามในปี 2563 ประเทศไทยได้มีแนวทางในการประสานงาน ข้อมูล และสนับสนุน การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ระหว่างประเทศในภูมิภาคมากขึ้น เช่น คณะทำงาน TICAC ได้ร่วมกับ NGOs และ HSI ในการจัดโครงการการประสานงานเพื่อการป้องกันและปราบปรามการล่วงละเมิดทางเพศ ต่อเด็กบนอินเทอร์เน็ตขึ้นในประเทศไทย โดยได้เชิญผู้ที่เกี่ยวข้องจากอีก 6 ประเทศในกลุ่มประเทศ ASEAN เข้าร่วมด้วย เป็นต้น นอกจากนี้ แต่ละหน่วยงานจะได้พิจารณากำหนดบุคคลที่เหมาะสมกับการเป็นผู้แทนหน่วยงาน ในการไปประชุม สัมมนาระหว่างประเทศเพื่อกำหนดความชัดเจนของช่องทางการประสานงานและเพื่อความต่อเนื่องของโครงการ กิจกรรมการประชุม สัมมนาระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นในแต่ละปี

1.6.2 การเพิ่มประสิทธิภาพในการบูรณาการระหว่างหน่วยงานในประเทศ

เนื่องจากการดำเนินคดีค้ามนุษย์มีกระบวนการที่เกี่ยวข้องหลายขั้นตอนตั้งแต่ การช่วยเหลือผู้เสียหาย การสืบสวน การสอบสวน การฟ้องคดี กระบวนการในชั้นการพิจารณาของศาล การคุ้มครอง และรวมถึงการป้องกันการตกเป็นผู้เสียหายของกลุ่มเสี่ยง ความสำเร็จของคดีค้ามนุษย์จึงต้องมาจากการบูรณาการ ของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งแนวทางในการปฏิบัติ ทรัพยากร และข้อมูล ในปี 2562 ประเทศไทย จึงได้มุ่งเน้นการจัดโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ในลักษณะที่ส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานให้มากที่สุด เพื่อรับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นของแต่ละหน่วยงานและกำหนดแนวทางการแก้ปัญหาาร่วมกัน เช่น ศาลได้จัดให้มีการประชุมโต๊ะกลมระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อหารือแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพ ในการดำเนินคดีค้ามนุษย์และเป็นการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน และปราบปรามการค้ามนุษย์และวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ คณะทำงาน TICAC ได้ร่วมกับโครงการฮักจัดสัมมนา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันปราบปรามการแสวงหาประโยชน์ทางเพศกับเด็ก โดยมีผู้แทนจากสำนักงาน ตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) และองค์กร พัฒนาเอกชน (NGOs) เข้าร่วมเพื่อดำเนินการร่วมกันในลักษณะ Inter-Agency Task force นอกจากนี้ กรมสอบสวน คดีพิเศษได้จัดกิจกรรมเครือข่ายภาคประชาชนกับการป้องกันและปราบปรามคดีความผิดฐานค้ามนุษย์ ณ จังหวัดหนองคาย โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนเข้าร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการป้องกันการ ค้ามนุษย์ในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงมาตรการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เป็นต้น

ทั้งนี้ แม้ว่าจะมีความพยายามของแต่ละหน่วยงานในการเพิ่มประสิทธิภาพของการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน อย่างไรก็ตามยังไม่มีเจ้าภาพระดับรัฐบาลที่จะกำหนดแนวทางของโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ในภาพรวม ทำให้โครงการ กิจกรรมของแต่ละหน่วยงานยังปรากฏความซ้ำซ้อนและไม่ต่อเนื่อง ในปี 2563 จะได้มีการกำหนดแนวทางร่วมกันระหว่างหน่วยงานเพื่อให้เกิดความชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อน ไม่สิ้นเปลืองทรัพยากร และต่อเนื่องมากขึ้น ทั้งนี้ได้มีแนวทางในการบูรณาการกับ NGOs มากขึ้น โดยอาศัยแนวคิดการทำงานร่วมกันเป็นพันธมิตร (Partner) มากกว่าเป็นภัยคุกคาม (Threat)

1.6.3 การพัฒนาความเชี่ยวชาญและศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน

เนื่องจากความเชี่ยวชาญของการดำเนินคดีค้ามนุษย์เกิดจากประสบการณ์ในการทำคดี ดังนั้น เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติแต่ละหน่วยงานจึงได้ดำเนินการ ดังนี้

1) การอบรมให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ เช่น การอบรมด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องและด้านเทคนิคและเครื่องมือในการสืบสวนสอบสวน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการสืบสวน การรวบรวมข้อมูลบนอินเทอร์เน็ตหรืออุปกรณ์ดิจิทัล เป็นต้น ยกตัวอย่างเช่น กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ จัดอบรมเพิ่มประสิทธิภาพงานสืบสวน สอบสวน เรื่องการค้ามนุษย์และการละเมิดทางเพศทางอินเทอร์เน็ต สำนักงานอัยการสูงสุดจัดทำโครงการอบรมให้ความรู้กับผู้บังคับใช้กฎหมายเพื่อหยุดการค้ามนุษย์ในรูปแบบการบังคับใช้แรงงาน และโครงการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพพนักงานอัยการและบุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสืบสวนสอบสวนและการดำเนินคดีกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และศาลได้จัดโครงการเสวนาของผู้พิพากษาเกี่ยวกับการพิจารณาคดีค้ามนุษย์ การบังคับใช้แรงงาน และการแสวงประโยชน์โดยมิชอบจากเด็ก ในบริบทของกฎหมายเปรียบเทียบ และกรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) ได้จัดโครงการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกรณีการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ (TIPNET) และการสัมมนาเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินคดีด้วยการถอดบทเรียนของกองคดีการค้ามนุษย์

2) การจัดให้มีคณะผู้เชี่ยวชาญเพื่อสนับสนุนผู้ปฏิบัติงานในการดำเนินคดีค้ามนุษย์ ในลักษณะของการให้คำปรึกษาแนวทางในการดำเนินคดี (On the Job Training) เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี ครอบครัว และป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ ได้จัดให้มีคณะผู้เชี่ยวชาญการดำเนินคดีค้ามนุษย์ ประจำกองบัญชาการทั่วประเทศและได้มีการอบรมผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวเพื่อให้สามารถสนับสนุนให้แนวทางการปฏิบัติ คำปรึกษา ตลอดจนแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ในทุกชั้นตอนนับแต่การคัดแยกผู้เสียหาย การรวบรวมพยานหลักฐาน การสอบสวน การคุ้มครอง ทำให้ประสิทธิภาพการดำเนินคดีค้ามนุษย์เพิ่มขึ้น

นอกจากนี้ ยังสร้างความสะดวกให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติโดยการจัดให้มีการขึ้นทะเบียนล่ามภาษาต่าง ๆ เช่น ภาษาเมียนมา ภาษาไทใหญ่ ภาษาชนเผ่า ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาจีน และล่ามภาษามือ และได้จัดตั้งศูนย์คัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ ตาก ประจวบคีรีขันธ์ สงขลา โดยจัดให้มีสถานที่รองรับการทำงานของเจ้าหน้าที่ทีมสหวิชาชีพ พร้อมวัสดุอุปกรณ์รองรับในการสัมภาษณ์และซักถามผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ด้วย

จากการประเมินผลโครงการต่าง ๆ ในปี 2562 พบว่า การดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพดังกล่าว สามารถแก้ไขปัญหาการขาดความเชี่ยวชาญในการดำเนินคดีของเจ้าหน้าที่ได้เป็นอย่างดี จึงกำหนดให้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องในปี 2563 ต่อไป

1.6.4 การพัฒนาศักยภาพบุคลากรของศาล

สำนักงานศาลยุติธรรมร่วมกับ The Hague Academy of International Law ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ ได้จัดโครงการให้ข้าราชการตุลาการ 30 คน พร้อมคณะผู้สังเกตการณ์ 5 คน รวม 35 คน ไปฝึกอบรม

ณ ประเทศเนเธอร์แลนด์ เมื่อวันที่ 16 - 27 กันยายน 2562 ในหลักสูตร “กฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์และการฟอกเงิน” โดยมีผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC) และจากทั่วโลกมาเป็นผู้บรรยาย รวมถึงมีผู้พิพากษา พนักงานอัยการ และบุคลากรผู้เชี่ยวชาญของราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ มาร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ เพื่อเป็นการสนับสนุนและพัฒนาคือความร่วมมือด้านการยุติธรรมระหว่างประเทศ อีกทั้งได้มีการฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพบุคลากรของศาลยุติธรรมภายในประเทศ ทั้งในรูปแบบระหว่างหน่วยงานและภายในหน่วยงาน ได้แก่ การเสวนา การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การอภิปราย และการประชุมโต๊ะกลม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินคดีและพิจารณาคดีค้ามนุษย์ การบังคับใช้แรงงาน การแสวงประโยชน์โดยมิชอบจากเด็ก การลักลอบขนคนเข้าเมือง และการฟอกเงินผ่านระบบ Streaming เป็นต้น

1.7 ตัวอย่างคดีที่ใช้การถอดบทเรียนมาเป็นแนวทางดำเนินคดี

การดำเนินคดีค้ามนุษย์ในปี 2562 มีลักษณะเป็นการทำงานร่วมกันของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) นับตั้งแต่การเริ่มรับแจ้งเหตุ การสืบสวนสอบสวน การแสวงหาพยานหลักฐาน จนกระทั่งนำไปสู่การปฏิบัติการกวาดล้างจับกุมเครือข่ายผู้กระทำความผิด การปฏิบัติการช่วยเหลือผู้เสียหาย การคัดแยก การให้ความคุ้มครองเยียวยา ตลอดจนการส่งผู้เสียหายกลับภูมิลำเนา โดยมีตัวอย่างคดีที่สามารถนำมาถอดบทเรียนได้ ดังนี้

1.7.1 กลุ่มคดีแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็ก

1) คดีละเมิดเด็ก ผลิตภัณฑ์และแสวงหาประโยชน์จากสื่อลามกเด็กที่จังหวัดพังงา เมื่อเดือนธันวาคม 2561 ชุดปฏิบัติการ TICAC ทำการจับกุมผู้ต้องหาคดีครอบครองสื่อลามกเด็ก โดยใช้ข้อมูลจาก Cyber Tipline Report จากนั้นขยายผลหาตัวผู้ผลิตเพื่อทำลายเครือข่ายจนสามารถพิสูจน์ทราบตัวผู้กระทำความผิดต่อมาเมื่อเดือนมกราคม 2562 ได้ร่วมกับกองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ สถานีตำรวจภูธรตะกั่วป่า โครงการอีก มูลนิธิเอ - ทเวนตีวัน บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดพังงา และพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพังงา จับกุมผู้กระทำความผิดโดยมิชอบกลางเป็นสื่อลามกเด็กและพบหลักฐานการเผยแพร่สื่อลามกเด็กจำนวนมาก จากการขยายผลพบว่า ผู้กระทำความผิดมีการลวงละเมิดทางเพศเด็กอีกหลายคนและได้ผลิตสื่อลามกเด็กด้วย (เด็กชาย 2 คน เด็กหญิง 3 คน) เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2562 ศาลได้มีคำพิพากษาลงโทษจำคุก 374 ปี และให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายทั้ง 5 คน คนละ 800,000 บาท โดยคดีนี้ใช้เวลาเพียง 8 เดือน ตั้งแต่จับกุมจนถึงวันพิพากษา

ความสำเร็จของคดี เกิดจากการทำงานเป็นทีมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นหลักการทำงานแบบที่มีผู้เสียหายเป็นศูนย์กลาง การเก็บพยานหลักฐานที่มีประสิทธิภาพ แม้ว่ามีข้อจำกัดที่ผู้เสียหายทุกคนมีอายุน้อย มีความใกล้ชิดกับผู้ต้องหา และต้องการปกปิดข้อมูลผู้เสียหายเพื่อไม่ให้ชุมชนหรือโรงเรียนรับทราบและเพื่อที่เด็กจะไม่โดนเพื่อนล้อ (Bully) แต่จากความร่วมมือของทุกฝ่ายจึงสามารถสอบสวนและคัดแยกผู้เสียหายได้แล้วเสร็จภายใน 2 วัน โดยการใช้เทคนิคสัมภาษณ์แบบ Forensic Interview ทำให้ได้รับความร่วมมือที่ดีจากเด็กผู้เสียหายและครอบครัว

2) คดีแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็ก ร้านซุ้มเสี้ยว จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อเดือนกันยายน 2561 ศูนย์คุ้มครองเด็กเชียงใหม่ (Child Advocacy Center หรือ CAC) ได้รับข้อมูลจาก NGOs ว่า มีร้านคาราโอเกะรับบุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี เข้าทำงานให้บริการที่มีลักษณะลามกอนาจารเพื่อดึงดูดความสนใจของลูกค้า ชุดปฏิบัติการ TATIP ร่วมกับกองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ จึงทำการสืบสวนจนสามารถเข้าจับกุมผู้กระทำความผิด จำนวน 2 ราย โดยสามารถช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กอายุระหว่าง 14 - 17 ปี รวมทั้งหมด 5 คน (เด็กชาย 2 คน เด็กหญิง 3 คน) โดยในคดีนี้เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2562 ศาลมีคำพิพากษาจำคุกผู้กระทำความผิด

ทั้ง 2 คน เป็นเวลา 45 ปี 8 เดือน ปรับคนละ 20,000 บาท และให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายทั้ง 5 คน รวมเป็นเงินจำนวน 479,360 บาท รวมระยะเวลาการดำเนินคดีเพียง 6 เดือน

ในส่วนของการคุ้มครองผู้เสียหาย หลังจากการประเมินครอบครัวแล้ว สามารถส่งเด็ก กลับคืนสู่ครอบครัวได้ทั้งหมด 3 ราย ส่วนอีก 2 ราย เนื่องจากครอบครัวไม่สามารถให้การเลี้ยงดูได้ตามความเหมาะสม จึงให้การสงเคราะห์ต่อในระยะยาวจนกว่าผู้เสียหายจะอายุ 18 ปีบริบูรณ์ เด็กทุกรายเข้าสู่กระบวนการบำบัดเยียวยา โดยได้รับการสนับสนุนให้เข้าศึกษาต่อและได้รับการฝึกอาชีพ เตรียมความพร้อมในการส่งเด็กทั้งหมดกลับเข้าสู่สังคมเพื่อดำรงชีวิตอย่างปกติสุขต่อไป

ขณะที่ความสำเร็จในคดีเริ่มจากการกำหนดแนวทางการดำเนินคดีและพยานหลักฐานที่ต้องการของตำรวจกับอัยการ ทำให้ทีมสหวิชาชีพซึ่งประกอบด้วย บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่ มูลนิธิเพื่อความเข้าใจเด็ก มูลนิธิ ZOE International โครงการอีก มูลนิธิเอ - ทเวนตีวัน สวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดเชียงใหม่ กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ และคณะทำงาน TATIP สามารถเตรียมพร้อมในการเก็บพยานหลักฐานที่สำคัญก่อนการคัดแยกผู้เสียหาย มีการเตรียมเจ้าหน้าที่ที่มีประสบการณ์และผ่านการอบรมด้านการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์มาแล้ว รวมทั้งการเตรียมสถานที่ที่ใช้ในการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เหมาะสม มีการประสานงานระหว่างทีมสังคมและทีมตำรวจโดยใช้เทคนิคการคัดแยกในรูปแบบ Live Data Acquisition หรือการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ค้นหาข้อมูลที่ต้องการแม่นยำในระหว่างการคัดแยกเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่เด็กปกปิดข้อมูลอายุหรือข้อมูลอื่น ๆ ของตัวเอง ในคดีนี้มีการเชิญสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดมาเข้าร่วมคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ตั้งแต่ต้นทำให้สามารถดำเนินคดีขอหาการใช้แรงงานเด็กกับเจ้าของได้อีกด้วย

3) คดีขบวนการค้าประเวณีเด็กเร่ร่อนที่สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) เมื่อเดือนสิงหาคม 2562 กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ได้รับแจ้งจากมูลนิธิ The Hub ว่า มีเด็กเร่ร่อนอายุ 10 - 16 ปี ในพื้นที่สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) ถูกบังคับให้ขายบริการทางเพศ มีการทำร้ายร่างกายใช้ความรุนแรงกับเด็ก ใช้สารเสพติดกับเด็กและบังคับให้เด็กจำหน่ายยาเสพติดบริเวณด้านหน้าสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) จึงได้ร่วมกับกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพและมูลนิธิ The Exodus Road สืบสวน ตรวจสอบ และจับกุมผู้ต้องหาได้ 13 คน ช่วยเหลือเด็กผู้เสียหายได้ 5 คน มีผลให้เกิดการตื่นตัวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาคนเร่ร่อนและจัดระเบียบสังคมในบริเวณพื้นที่สาธารณะทั่วกรุงเทพฯ

การคุ้มครองเด็กซึ่งเป็นผู้เสียหาย ได้มีการวางมาตรการช่วยเหลือโดยการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กันผู้เสียหายซึ่งเป็นเด็กไว้เป็นพยาน โดยการคุ้มครองความปลอดภัยของพยาน มีการพิจารณาให้ความสำคัญกำหนดมาตรการและวิธีการที่เหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เสียหาย ได้แก่ กำหนดวิธีการคุ้มครองพยานโดยการจัดให้อยู่ในสถานที่ปลอดภัยและมีเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยตลอด 24 ชั่วโมง มีการปรับมาตรการให้เหมาะสม และจัดกิจกรรมเพื่อผ่อนคลายความเครียดระหว่างอยู่ในการคุ้มครองความปลอดภัย เช่น การออกกำลังกาย การสอนหนังสือ การใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อลดระยะเวลาการสืบพยานด้วยวิธีการสืบพยานก่อนฟ้อง รวมถึงช่วยวางแผนการใช้ชีวิตภายหลังออกจากกรคุ้มครองพยาน โดยจัดเจ้าหน้าที่พูดคุยเพื่อศึกษาทัศนคติเป้าหมายการดำเนินชีวิต ประสานสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด มูลนิธิเอ - ทเวนตีวัน และโครงการอีก ให้การช่วยเหลือด้านสังคมสงเคราะห์ การประกอบอาชีพให้แก่พยานและครอบครัว ประสานกับสำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา กระทรวงยุติธรรม เพื่อขอรับเงินเยียวยาในฐานะผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์

ความสำเร็จของคดีนี้ เกิดจากการแบ่งปันข้อมูลขององค์กรภาคเอกชน ได้แก่ มูลนิธิ The Hub มูลนิธิ The Exodus Road และกองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ โดยมีพนักงานอัยการ

ผู้เสียหายจำนวนหลายรายกระจายอยู่ทั่วประเทศ จากความพยายามในการระบุตัวตนของผู้เสียหาย (Victim Identification) พบว่า มีผู้เสียหายจำนวนมากและจากการพยายามประสานงานพบว่ามีเด็กผู้เสียหายหลายคนยังไม่พร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการดำเนินคดี

ผลสำเร็จในคดีทั้งหมดนี้เกิดจากการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีและมีความละเอียดในการตรวจสอบพยานหลักฐาน รวมทั้งการบูรณาการกันอย่างใกล้ชิดระหว่างพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ เพื่อให้ได้สำนวนที่มีคุณภาพ และได้พยานหลักฐานที่มีน้ำหนักน่าเชื่อถือในชั้นศาล นอกจากนี้ มีการบูรณาการร่วมกันอย่างใกล้ชิดระหว่างเจ้าหน้าที่จากโครงการฮัก มูลนิธิสานสัมพันธ์ครอบครัว มูลนิธิเอ - เทวณัติวัน และกองต่อต้านการค้ามนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และอัยการจากสำนักงานคดีค้ามนุษย์ ในการคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหาย โดยมีการจัดทำรายงานผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหาย (Victim Impact Statement) จากกระบวนการพิจารณาคดีค้ามนุษย์แบบโต้สวน ศาลได้ฟังคำอธิบายจากผู้เสียหายโดยตรงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น แสดงถึงการเอาใจจริงเอาใจของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมไทยในการคำนึงถึง “จิตใจและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” พร้อมกับแสดงถึงประสิทธิภาพของการแก้กฎหมายพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ในปี พ.ศ. 2559 ที่เปลี่ยนจากระบบกล่าวหามาเป็นระบบโต้สวน

1.7.4 กลุ่มคดีการแสวงหาประโยชน์จากการนำคนมาขอทาน บังคับใช้แรงงานหรือขูดรีดจังหวัดเชียงใหม่และภูเก็ต

ในปี 2562 ชุดปฏิบัติการ TATIP และตำรวจภูธรภาค 8 ได้รับแจ้งว่ามีเด็กถูกบังคับให้เรขาน้ำมะพร้าวที่จังหวัดภูเก็ต จึงได้ร่วมกับเจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดภูเก็ต (พมจ.ภูเก็ต) และ NGOs สืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานจนสามารถช่วยเหลือเด็กผู้เสียหายและจับกุมผู้ต้องหาได้จากการสอบสวนทราบว่า กลุ่มเด็กผู้เสียหายได้ถูกนำมาฝากไว้กับผู้ต้องหา เพื่อแลกกับพื้นที่พ่อแม่ของเด็กมีไว้กับผู้ต้องหา โดยกลุ่มเด็กผู้เสียหายถูกบังคับให้ขายน้ำมะพร้าวและไม่ได้รับการศึกษาแต่อย่างใด คดีนี้ได้ร่วมกับ พมจ.ภูเก็ต และ NGOs ในการช่วยเหลือคุ้มครองเด็กผู้เสียหายอย่างต่อเนื่องและคดียังไม่เสร็จสิ้น

นอกจากนี้ ตำรวจภูธรภาค 5 ได้รับแจ้งจากองค์กรภาคเอกชนว่ามีกลุ่มคนเร่ร่อนนำเด็กเล็กมาขอทานในตลาดนัด จังหวัดเชียงใหม่ จึงได้สืบสวนจนทราบว่าขบวนการนี้เป็นชาวเมียนมา โดยมีผู้สามารถรับการเปลี่ยนเสื้อผ้าที่มีลักษณะสกปรก เก่า และดูน่าสงสาร พร้อมนำเด็กเล็กอายุต่ำกว่า 7 ปี มาด้วย จากการตรวจค้นจับกุม พบหลักฐานในการขอทาน การรวบรวมเงินของกลุ่มขบวนการขอทาน คดีนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล ความสำเร็จในคดีนี้เป็นความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานของรัฐ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่ บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่ และ NGOs ได้แก่ มูลนิธิ Lift มูลนิธิ The Exodus Road ศูนย์คนไร้ที่พึ่งสันมหาพน มูลนิธิโซเอ อินเตอร์เนชั่นแนล มูลนิธิอรุณสวัสดิ์ (Rafa)

1.7.5 กลุ่มคดีภายใต้การดำเนินการของกรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI)

1) คดีหลอกลวงแรงงานไทยไปค้าประเวณีที่สาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2560 ได้รับข้อมูลว่ามีหญิงไทย จำนวน 2 ราย ถูกหลอกลวงให้ไปทำงานนวดแผนไทย ณ สาธารณรัฐเกาหลี แต่เมื่อเดินทางถึงกลับถูกบังคับให้ค้าประเวณี รวมทั้งยึดหนังสือเดินทาง ถูกกักขังโดยมีผู้ควบคุมอยู่ตลอดเวลา จึงได้ประสานงานกับตำรวจสาธารณรัฐเกาหลี เข้าช่วยเหลือจนสามารถจับกุมชาวเกาหลีใต้ 8 ราย ออกหมายจับผู้ต้องหา 10 ราย (คนไทย 3 ราย เกาหลีใต้ 7 ราย) จับกุมตัวได้แล้ว 4 ราย (คนไทย 2 ราย เกาหลีใต้ 2 ราย) ต่อมาในปี 2562 ศาลมีคำพิพากษาจำคุก คนละ 30 ปี และให้ร่วมกันชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายทั้ง 2 คน รวมเป็นเงินจำนวน 1,000,000 บาท

ความสำเร็จในคดีนี้ เกิดจากการได้รับข้อมูลจากองค์กรพัฒนาเอกชนและเจ้าหน้าที่ตำรวจ สาธารณรัฐเกาหลี

2) คดีหลอกลวงแรงงานชาวกัมพูชาไปทำงานในเรือประมง เมื่อปี 2561 มูลนิธิ IJM แจ้งข้อมูลแรงงานชาวกัมพูชาถูกหลอกลวงไปบังคับใช้แรงงานบนเรือประมงในน่านน้ำสหพันธรัฐมาเลเซีย โดยเดินทางจากกัมพูชามาขึ้นเรือประมงที่จังหวัดสมุทรปราการ โดยมีการกักขังและทำร้ายร่างกายบนเรือประมง จนกระทั่งผู้เสียหายหลบหนีออกมาจากท่าเรือของสหพันธรัฐมาเลเซียและได้รับการช่วยเหลือส่งกลับประเทศ กรมสอบสวนคดีพิเศษได้ขออนุมัติทำการสอบสวนและได้ประสานงานกับสถานเอกอัครราชทูตกัมพูชาประจำประเทศไทย จนสามารถจับกุมผู้ต้องหาชาวกัมพูชาได้ 4 คน (จับกุมได้ในประเทศไทย 1 คน ถูกจับกุมที่ประเทศกัมพูชา 3 คน ขณะนี้อยู่ระหว่างการขอส่งผู้ร้ายข้ามแดน) ต่อมาในปี 2562 ศาลมีคำพิพากษาจำคุกคนละ 6 ปี และให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้กับผู้เสียหาย 5 คน เป็นเงินรวม 2,142,600 บาท

ความสำเร็จในคดีนี้ เกิดจากการได้รับข้อมูลจากมูลนิธิ IJM เจ้าหน้าที่ตำรวจประเทศมาเลเซีย และประเทศกัมพูชา

3) ความคืบหน้าผลคำพิพากษาในคดีสถานอับนวดวิคตอเรีย ซีเครท กรมสอบสวนคดีพิเศษ ได้แบ่งการสอบสวนเป็น 2 คดี ซึ่งต่อมาในปี 2561 พนักงานอัยการแยกฟ้องต่อศาล เป็น 3 คดี และในปีเดียวกันนั้น ศาลมีคำพิพากษาลงโทษ ในข้อหาค้ามนุษย์ จำนวน 1 คดี (ค.ม.24/2561) ที่จำเลย 2 คน ให้การรับสารภาพ และยกฟ้องในข้อหาค้ามนุษย์ ใน 2 คดีที่เหลือ (ค.ม.25/2561 และ ค.ม.26/2561) ทั้งนี้ พนักงานอัยการได้ยื่นอุทธรณ์ ทั้ง 3 คดี เพื่อขอให้ศาลเพิ่มโทษและลงโทษในข้อหาค้ามนุษย์ที่ศาลชั้นต้นได้ยกฟ้อง ต่อมาในปี 2562 ได้มีการจับกุมผู้ต้องหาที่เป็นผู้ทำหน้าที่เอเยนต์ ซึ่งหลบหนีหมายจับได้ 1 คน ซึ่งต่อมาศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกฐานสนับสนุนการค้ามนุษย์ โดยลงโทษจำคุกทั้งหมด 146 ปี นอกจากนี้ในคดี ค.ม.24/2561 ที่มีการอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ยังได้พิพากษาแก้ไขเพิ่มโทษเป็นฐานสมคบกันค้ามนุษย์ สำหรับจำเลยทั้ง 2 คน และลงโทษจำคุกทั้งหมดคนละ 62 ปี 6 เดือน และยังได้พิพากษาให้จำเลยทั้ง 2 คน ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้กับผู้เสียหาย 2 ราย สัญชาติเมียนมา คนละ 80,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ 7.5 ต่อปี นับจากวันฟ้อง

นอกจากนี้ ในปี 2561 กองคดีการค้ามนุษย์ กรมสอบสวนคดีพิเศษ ได้ยึด/อายัดทรัพย์สินของผู้กระทำผิดที่เกี่ยวข้องไว้ในเบื้องต้น จำนวนประมาณ 374,000,000 บาท และส่งเรื่องให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินร้องขอให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดิน สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้มีการสอบสวนขยายผลและขอให้ศาลแพ่งสั่งให้ทรัพย์สินของผู้กระทำผิดที่เกี่ยวข้อง จำนวน 467,597,936.53 บาท ตกเป็นของแผ่นดิน ต่อมาเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2562 ศาลแพ่งได้มีคำสั่งให้ทรัพย์สินของผู้กระทำผิด รวม 13 คน ประมาณ 225,000,000 บาท ตกเป็นของแผ่นดิน โดยจำนวนนี้ เป็นส่วนเหลือจากการหักส่วนที่ชำระหนี้ให้กับบริษัทหลักทรัพย์โนมูระ จำนวน 174,160,000 บาท และบริษัทหลักทรัพย์ธนาชาติ จำนวน 67,875,360 บาทแล้ว แต่อย่างไรก็ตามกรณีดังกล่าว ยังมีเงินสดที่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษอายัดไว้กับบริษัทหลักทรัพย์โนมูระ อีกจำนวน 84,086,178.71 บาท ซึ่งจะต้องนำมาหารือกับบริษัทหลักทรัพย์โนมูระต่อไป และอาจจะทำให้มีทรัพย์สินที่ตกเป็นของแผ่นดินเพิ่มขึ้นอีก

1.8 กระบวนการคัดแยกผู้เสียหายและการคัดแยกกลุ่มเสี่ยง

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ให้ความสำคัญในการคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ให้ได้รับความสะดวกรวดเร็วที่สุด กระบวนการหนึ่ง คือ การสัมภาษณ์เบื้องต้นเพื่อการคัดแยกหรือระบุตัวบุคคลกลุ่มเสี่ยงที่ได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย ว่าบุคคลกลุ่มเสี่ยงเหล่านั้นเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือไม่ โดยในปี 2562 ถึงแม้ว่าจะพบบุคคลกลุ่มเสี่ยงที่อาจจะเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เป็นจำนวนมาก แต่ทีมสหวิชาชีพได้เร่งให้กระบวนการสัมภาษณ์เบื้องต้นรวดเร็วขึ้น เพื่อให้การคุ้มครองบุคคลที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์โดยเร็วที่สุด โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง เช่น สตรีและเด็ก หรือบุคคลที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เป็นต้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการคัดแยกเบื้องต้นหลายหน่วยงาน ได้พยายามจัดหาบริการที่จำเป็นสำหรับบุคคลที่อยู่ในระหว่างการคัดแยก

เช่น ดำเนินโครงการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ จำนวน 765,800 บาท เพื่อนำไปจัดบริการ เช่น จัดหาสถานที่พักระหว่างรอการคัดแยกและบริการอาหาร เพื่อผ่อนคลายความกังวลจากการเกรงกลัวความผิด รวมถึงบริการด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้น ของใช้ส่วนตัว ที่จำเป็นก่อนเริ่มกระบวนการคัดแยก

นอกจากนี้ สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองได้ทำการสัมภาษณ์และคัดแยกบุคคลต่างด้าวที่อยู่ระหว่างรอการส่งกลับ โดยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพร้อมจัดหาแม่แปลสัมภาษณ์คัดแยกผู้เสียหายในประชากรกลุ่มเสี่ยงที่อาจจะเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ก่อนดำเนินการส่งกลับออกไปนอกราชอาณาจักร ซึ่งพบผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จำนวนหนึ่ง และได้มีการร้องทุกข์กล่าวโทษดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย และให้การช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหาย ดังนี้ (ตารางที่ 20)

ตารางที่ 20 การส่งกลับคนต่างด้าวและการสัมภาษณ์คัดแยกผู้เสียหาย

ปี	จำนวนกลุ่มเสี่ยงที่อาจเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์	จำนวนที่พบผู้เสียหาย
2559	8,241	0
2560	7,043	1
2561	8,855	15
2562	7,156	0
รวม	31,295	16

โดยการคัดแยกผู้เสียหายดังกล่าว ในห้องกักขังได้แสดงให้เห็นความจริงจังและความพยายามของเจ้าหน้าที่เพื่อระบุตัวผู้เสียหายในกลุ่มเสี่ยงที่อยู่ในความควบคุมโดยได้เปิดโอกาสให้องค์กรพัฒนาเอกชน เข้ามาร่วมในการคัดแยกดังกล่าว

1.9 การดำเนินงานของคณะทำงาน TICAC และการคัดแยกผู้ต้องหา ก่อนส่งกลับ

ชุดปฏิบัติการ TICAC ได้ร่วมกับ NGOs จัดตั้งศูนย์คุ้มครองเด็กหรือ CAC เพิ่มขึ้นจำนวน 2 แห่ง โดยร่วมกับมูลนิธิ One Sky ที่จังหวัดกาญจนบุรี และร่วมกับโครงการ The Light ภายใต้โครงการอีก ที่จังหวัดอุบลราชธานี จากจำนวน 3 แห่ง ที่มีอยู่แล้วที่จังหวัดเชียงใหม่ ชลบุรี และภูเก็ต ทำให้ ณ ปัจจุบันมี CAC จำนวน 5 แห่ง ซึ่งมีผลการดำเนินการ ดังนี้

แผนภาพที่ 5 แสดงผลการดำเนินงานของศูนย์คุ้มครองเด็ก (CAC) ประจำปี 2562

การดำเนินงานและกิจกรรมของแต่ละศูนย์ Child Advocacy Center Thailand (CAC)

ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม - 31 ธันวาคม 2562

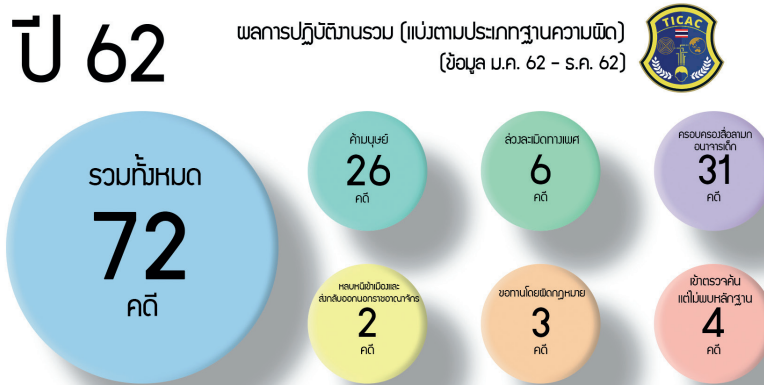
ลำดับ	กิจกรรม/งาน	เชียงใหม่	พิจาย	ภูเก็ต	อุบลราชธานี	กาญจนบุรี	รวมจำนวน
1	การประชุมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง (ครั้ง)	3	17	5	22	76	123
2	การจัดอบรมสัมมนาเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องที่ศูนย์ CAC (ครั้ง)	0	3	5	2	56	66
3	การให้คำปรึกษาหรือแนะนำช่วยเหลือเด็ก (ครั้ง)	256	395	37	12	40	740
4	การช่วยสนับสนุนการสืบสวนสอบสวนของตำรวจ (คดี)	54	14	6	3	10	87
5	การช่วยเหลือผู้เสียหายในคดี (คน/คดี)	48 คน 45 คดี	30 คน 19 คดี	10 คน 3 คดี	3 คน 3 คดี	13 คน 10 คดี	104 คน 80 คดี
6	ต้อนรับคณะภายในประเทศศึกษาดูงาน (ครั้ง)	61	9	8	8	18	104
7	ต้อนรับคณะจากต่างประเทศศึกษาดูงาน (ครั้ง)	39	12	53	2	9	115
8	กิจกรรมงานป้องกันสำหรับเด็ก (ครั้ง)	94	19	25	23	90	251
9	การช่วยเหลือเด็กที่ไม่เป็นคดี (ครั้ง)	10	15	34	10	16	85
10	การออกติดตามเยี่ยมบ้านเด็ก (ครั้ง)	114	137	13	2	1706	1972
11	การพาเด็กผู้เสียหาย ขึ้นศาล/เตรียมตัวก่อนเบิกความ (ครั้ง)	4	7	4	2	4	21
12	ส่งผู้เสียหายกลับประเทศต้นทาง (คน)	0	5	0	0	0	5

โดยชุดปฏิบัติการ TICAC ได้มีแนวทางที่จะขยายเครือข่าย CAC ต่อไปอีก โดยจะร่วมกับอีก 2 มูลนิธิ ได้แก่ มูลนิธิราฟา และมูลนิธิ ZOE International ที่จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อจัดตั้งเป็นสถานคุ้มครองเด็ก (CAC Shelter) และร่วมเป็นเครือข่ายกับชุดปฏิบัติการ TICAC ในการดูแลคุ้มครองเด็กผู้เสียหายต่อไปอีกด้วย

นอกจากนี้ ชุดปฏิบัติการ TICAC ได้ดำเนินการปราบปรามอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดต่อเด็ก โดยมีผลการปฏิบัติในปี 2562 ดังนี้ มีผลการจับกุมทั้งหมด 72 คดี (โดยสามารถขยายผลนำไปสู่การจับกุมคดีค้ามนุษย์ได้ จำนวน 26 คดี คิดเป็นร้อยละ 36.11) จับตัวผู้กระทำความผิดได้ จำนวน 84 คน (เป็นชาย 59 คน หญิง 25 คน) สามารถช่วยเหลือผู้เสียหายได้ จำนวน 44 คน (เป็นชาย 12 คน หญิง 32 คน) ดำเนินการจัดอบรมสัมมนา รวม 47 โครงการ แบ่งเป็นภายในประเทศ 40 โครงการ ต่างประเทศ 7 โครงการ และศูนย์ตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ มีการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานดิจิทัล จำนวน 136 รายการ รวม 29 คดี

แผนภาพที่ 6 แสดงผลการดำเนินงานของคณะทำงาน TICAC ประจำปี 2562

*หมายเหตุ คดีที่มีฐานความผิดมากกว่าหนึ่งข้อหา ให้นับข้อหาที่มีอัตราโทษสูงสุดเพียงข้อหาเดียว

1.10 ผลการดำเนินการบูรณาการที่สำคัญในมุมมองของ NGOs

เนื่องจากการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ไม่สามารถพึ่งพาหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งได้ จำเป็นต้องมีการประสานงานทั้งในเชิงข้อมูล ทรัพยากร และอำนาจหน้าที่ของหลายหน่วยงานเพื่อที่จะสามารถดำเนินการได้ผลสำเร็จ หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายได้ตระหนักเห็นความจำเป็นของการบูรณาการดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับ NGOs ในทุกมิติของการป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ ทั้งการป้องกัน การดำเนินคดี และการคุ้มครองผู้เสียหาย จึงได้พูดคุยทำความเข้าใจและร่วมงานกับ NGOs มากขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ โดยได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ในส่วนนี้จึงนำเสนอผลการดำเนินการดังกล่าว ร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐและ NGOs โดยนำเสนอในมุมมองของ NGOs โดยไม่ตัดทอนข้อความใด ๆ ดังนี้

1) การจัดทำคู่มือ Child Victim-Centric Approach Guidelines for Thai law enforcement (แนวทางการปฏิบัติงานในการยึดเด็กผู้เสียหายเป็นศูนย์กลางสำหรับผู้บังคับใช้กฎหมายไทย)

เนื่องจากผู้เสียหายเป็นกุญแจสำคัญในความสำเร็จของการสืบสวนและดำเนินคดีค้ามนุษย์ และละเมิดทางเพศในรูปแบบต่าง ๆ เพราะมีเพียงผู้เสียหายเท่านั้นที่จะให้ข้อมูลถึงเหตุการณ์และการกระทำความผิดได้ดีที่สุด การทำงานโดยยึดหลักการที่มีผู้เสียหายเป็นศูนย์กลางเน้นการแสดงความจริงใจต่อผู้เสียหายและเป็นการทำงานที่เข้าถึงความต้องการของผู้เสียหายผ่านการเสริมพลังหรือสนับสนุนให้ผู้เสียหายเป็นพยานเล่าเรื่องราวข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับคดีเพื่อที่จะนำมาถึงความสำเร็จในการนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ปัญหาการทำงานที่ผ่านมาพบว่า ผู้บังคับใช้กฎหมายหลายคนยังขาดความรู้และวิธีการทำงานกับผู้เสียหาย ทำให้ผู้เสียหายขาดความเชื่อมั่นในตัวผู้บังคับใช้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ดังนั้น ชุดปฏิบัติการ TICAC ร่วมกับโครงการฮัก

จึงได้จัดทำคู่มือ “แนวทางการปฏิบัติในการยึดเด็กเป็นศูนย์กลางสำหรับผู้บังคับใช้กฎหมายไทย” เนื่องจากคู่มือหลายเล่มที่ออกแบบมาแล้วนั้นเน้นสำหรับนักสังคมสงเคราะห์หรือเจ้าหน้าที่บ้านพักเด็กและครอบครัวเป็นหลัก

โดยการจัดทำคู่มือนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้บังคับใช้กฎหมายในการทำงานกับผู้เสียหายให้ได้รับผลกระทบน้อยที่สุดทั้งทางร่างกายและจิตใจ จากการบูรณาการของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทั้งจากภาครัฐและภาคประชาสังคมในทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การสืบสวน การเข้าตรวจค้น การเข้าถึงตัวเด็กและครอบครัว และการดำเนินคดี จนกระทั่งวิธีการคุ้มครองผู้เสียหายและข้อท้าทายต่าง ๆ โดยคู่มือนี้มีการถอดบทเรียนมาจากผู้ปฏิบัติงานจริงของเจ้าหน้าที่ตำรวจ TICAC โครงการฮัก และกรมกิจการเด็กและเยาวชน เพื่อเป็นเครื่องมือในการทำงานของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายและผู้ปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับเด็กผู้เสียหายในคดี

2) การจัดการอบรมผู้เชี่ยวชาญในรูปแบบชุดปฏิบัติการระหว่างหน่วยงาน (Inter-Agency Taskforce Against Trafficking)

เนื่องจากการค้ามนุษย์เป็นอาชญากรรมที่มีผลกระทบร้ายแรงต่อผู้ที่ตกเป็นผู้เสียหาย ในขณะที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทให้ผู้กระทำความผิดเข้าถึงเด็กและผู้เสียหายได้ง่ายขึ้น รวดเร็วขึ้น และมีความซับซ้อนมากขึ้น ผู้ปฏิบัติจากหน่วยงานต่าง ๆ จึงต้องการที่จะพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการทำคดีค้ามนุษย์ในรูปแบบที่มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการกระทำความผิด ซึ่งส่งผลให้การเก็บพยานหลักฐาน ข้อมูล และข้อเท็จจริงจากผู้เสียหายได้ไม่เพียงพอหรือผิดพลาด ทำให้ผู้เสียหายต้องถูกถามซ้ำหลายครั้ง ชุดปฏิบัติการนำโดยโครงการฮัก ร่วมกับ Homeland Security Investigation (HSI) TICAC และสำนักงานอัยการสูงสุดเห็นความสำคัญในการพัฒนาประเด็นดังกล่าว จึงร่วมกันจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญระหว่างหน่วยงานหลักที่ทำงานในการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยมีการคัดเลือกผู้เข้าร่วมอบรมเพื่อมาเป็นคณะผู้เชี่ยวชาญในรูปแบบชุดปฏิบัติการระหว่างหน่วยงาน (Inter-Agency Taskforce Against Trafficking) โดยมีผู้แทนจากชุดปฏิบัติการ TICAC สำนักงานคดีค้ามนุษย์ สำนักงานอัยการสูงสุด กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ TATIP และองค์กรพันธมิตร 9 หน่วยงานภายใต้เครือข่ายศูนย์คุ้มครองเด็ก (Child Advocacy Center - CAC) ที่มีอยู่ทั่วประเทศ รวมทั้งสิ้นจำนวน 55 คน ซึ่งเป็นบุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงานด้านการต่อต้านการค้ามนุษย์และมีทัศนคติที่ดีในการทำงาน

ในระหว่างการอบรมเชิงปฏิบัติการ ผู้เข้าร่วมอภิปรายถึงปัญหา ข้อจำกัด และข้อท้าทายของแต่ละหน่วยงาน ตลอดจนมีการนำเสนอรูปแบบการปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practice) ที่มีการนำผู้เชี่ยวชาญจากสาขาวิชาชีพเพื่อช่วยให้งานกระบวนการในการดูแลผู้เสียหายและกระบวนการดำเนินคดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแรงบันดาลใจจากการอบรมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้เกิดจากการทำงานแบบความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายและองค์กรภาคประชาสังคมซึ่งช่วยปิดช่องว่างและข้อจำกัดระหว่างหน่วยงาน ส่งผลให้การดำเนินคดีมีประสิทธิภาพและผู้เสียหายได้รับประโยชน์สูงสุด ซึ่งมีระยะเวลาดำเนินการ 3 ปี โดยปีที่ 1 และปีที่ 2 เน้นการสร้างความรู้ความเชี่ยวชาญของผู้เข้าร่วม และส่งตัวแทนของผู้เข้าร่วมเข้าไปช่วยสนับสนุนทีมในพื้นที่ตามความเชี่ยวชาญและความซับซ้อนของคดี และปีที่ 3 เน้นการส่งผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ไปตามพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อไปสร้างผู้เชี่ยวชาญเพิ่มขึ้นทั่วประเทศ ทั้งนี้การทำงานจะเน้นเฉพาะคดีที่ซับซ้อนหรือคดีที่ผู้เสียหายมีผลกระทบทางใจแบบรุนแรง (Psychological Trauma) การอบรม Victim Specialist ที่บางแสน ร่วมกับเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย NGOs และอัยการ ทั้งนี้ หน่วยงานหลักที่ดูแล Child Advocacy Center (CAC) ใน 5 จังหวัดทั่วประเทศ ได้แก่

1. โครงการฮักภายใต้มูลนิธิสานสัมพันธ์ครอบครัว
2. โครงการ The Light ภายใต้มูลนิธิสานสัมพันธ์ครอบครัว
3. มูลนิธิ Zoe International
4. มูลนิธิ One Sky
5. มูลนิธิ A21

6. มูลนิธิ For Freedom International

และองค์กรพันธมิตรภาคประชาสังคมของเครือข่าย CAC ประกอบด้วย

1. โครงการ Lift International ภายใต้มูลนิธิสานสัมพันธ์ครอบครัว
2. โครงการบ้านสานรักภายใต้มูลนิธิสานสัมพันธ์ครอบครัว
3. มูลนิธิ ADRA Thailand
4. มูลนิธิอรุณสวัสดิ์
5. มูลนิธิวัฒนเสรี

3) การร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการนำเด็กผู้เสียหายกลับจากประเทศบราซิล

เมื่อประมาณเดือนเมษายน 2561 CAC เชียงใหม่ ได้รับการประสานจาก บก.ปคม. และชุดปฏิบัติการ TICAC ว่ามีชายสัญชาติสวิสที่มีประวัติละเมิดทางเพศกับเด็กกว่ามีการพาเด็กชายชาวไทยอายุ 10 ปี มาพักอาศัยอยู่ด้วยโดยได้รับการยินยอมของมารดาเด็ก หลังจากการสืบสวนคู่ขนานร่วมกับตำรวจจากประเทศสวิตเซอร์แลนด์เป็นเวลากว่า 1 ปี ชายดังกล่าวถูกจับกุมที่ประเทศบราซิลพร้อมกับเด็กชายชาวไทยในเดือนมิถุนายน 2562 ในด้านการดำเนินคดีมีการประสานงานและสืบสวนแบบคู่ขนานระหว่างประเทศไทย บราซิล และสวิตเซอร์แลนด์ ส่วนในด้านการคุ้มครองเด็ก โครงการฮัก และมูลนิธิเอ - ทเวนตีวัน ดำเนินงานร่วมกับกรมกิจการเด็กและเยาวชน สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงบราซิล และศาลประเทศบราซิล ได้ร่วมกันคุ้มครองเด็กชายผู้เสียหาย เพื่อวางแผนและเตรียมความพร้อมในการส่งกลับเด็กผู้เสียหายมายังประเทศไทย โดยงบประมาณในการส่งเด็กผู้เสียหายกลับประเทศไทยได้รับการสนับสนุนจากโครงการฮัก จำนวน 200,000 บาท จากหน่วยงานภาครัฐ 50,000 บาท และมูลนิธิเอ - ทเวนตีวัน จำนวน 54,000 บาท เพื่อเป็นค่าที่ปรึกษาทางกฎหมาย ค่าเดินทาง และค่าดำเนินการต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่จากภาครัฐและเด็ก เนื่องจากมารดาของเด็กชายผู้เสียหายไม่สามารถรับผิดชอบค่าใช้จ่ายได้ ทีมงานมีการทำงานในรูปแบบสหวิชาชีพร่วมกับจิตแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ และมีการวางแผนงานฟื้นฟูทั้งแบบระยะสั้นและระยะยาว ทั้งนี้ ในส่วนของการดำเนินคดีเป็นคดีค้ามนุษย์นั้น ทีมงานมีความเห็นตรงกันโดยอ้างอิงจากรายงานของนักจิตวิทยาจากประเทศบราซิลว่าผู้เสียหายได้รับผลกระทบทางจิตใจอย่างรุนแรงจากการถูกล่วงละเมิดมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน และยังไม่มีความพร้อมที่จะมาให้การเป็นพยานในคดี ทีมงานทั้งหมดคำนึงถึงประโยชน์ของเด็กเป็นสูงสุดจึงเน้นการดูแลและบำบัดเยียวยาเด็กที่เป็นผู้เสียหายจนกว่าเด็กจะมีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ ทั้งนี้ หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายได้มีการออกมาตรการให้เพิ่มความเข้มงวดในงานตรวจคนเข้าเมือง มีการทำ Blacklist ผู้ต้องหาสัญชาติสวิส คนดังกล่าว เพื่อไม่ให้เข้ามายังประเทศไทย และมีการประชุมกับระดับอำเภอเพื่อออกนโยบายคุ้มครองเด็กในระดับจังหวัด ซึ่งทางองค์กรภาคประชาสังคมเห็นว่ารัฐบาลแสดงถึงความทุ่มเทในการดูแลเด็กที่เป็นผู้เสียหายในเรื่องสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองและเข้าถึงบริการต่าง ๆ ของภาครัฐไม่ว่าจะมีการดำเนินคดีหรือไม่ก็ตาม และแนวทางการทำงานแบบนี้ถือเป็นหนึ่งตัวอย่างของความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนของรัฐบาลไทยในเรื่องการทำงานโดยเน้นเด็กผู้เสียหายเป็นศูนย์กลาง

4) สนับสนุนการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยการประสานงานกับ NGOs ในต่างประเทศ เพื่อให้ได้ข้อมูลจากผู้เสียหาย เช่น เคสเกาหลี

ในปัจจุบันพบว่า แนวนโยบายของไทยถูกหลอกไปค้าประเวณีในต่างประเทศผ่านช่องทางเทคโนโลยีหรือสื่อโซเชียลต่าง ๆ เริ่มมีจำนวนมากขึ้น โดยคนร้ายใช้รายได้ที่สูงในการล่อลวงผู้เสียหายให้หลงเชื่อ โดยในปี 2562 มีคดีในรูปแบบการบังคับค้าประเวณีในต่างแดนกว่า 10 คดี โดยผู้เสียหายถูกหลอกไปยังสหรัฐอเมริกาบริติชเอมิเรตส์ สาธารณรัฐเกาหลี ไต้หวัน สาธารณรัฐแอฟริกาใต้ มาเลเซีย ราชอาณาจักรบาห์เรน และสิงคโปร์

การค้ามนุษย์รูปแบบค้าประเวณีมีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งมักจะประสบปัญหาในการดำเนินคดีกับตัวการใหญ่หรือผู้บงการเบื้องหลัง การบูรณาการอย่างจริงจังระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายทั้งในประเทศและต่างประเทศด้านการสืบสวนสอบสวนและการดำเนินคดีค้ามนุษย์ จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ

เป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ยังคงพบข้อจำกัดในเรื่องการประสานงานระหว่างประเทศในการหาพยานหลักฐานหรือข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องคดีในส่วนของระยะเวลา ภาษา และความแตกต่างกันของกฎหมาย และนโยบายของแต่ละประเทศ

เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพการทำงานในการดำเนินคดีและคุ้มครองผู้เสียหายที่ถูกหลอกไปค้าประเวณีในต่างแดน กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ ชุดปฏิบัติการ TATIP กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ร่วมกับโครงการฮักและมูลนิธิเอ - ทเวนตีวัน จึงได้ตั้งชุดปฏิบัติการเพื่อช่วยเหลือหญิงไทยที่เป็นผู้เสียหาย ทั้งที่กลับมายังประเทศไทยและยังอยู่ในต่างประเทศ โดยมีการดำเนินการในเชิงรุก ดังนี้

4.1 มีการส่งทีมสหวิชาชีพไปสัมภาษณ์คัดแยกและแจ้งสิทธิให้กับผู้เสียหายเมื่อเดินทางมาถึงสนามบินในประเทศไทย เพื่อให้ผู้เสียหายได้เข้าถึงบริการต่าง ๆ ของภาครัฐ

4.2 มีการจัดตั้งกลุ่มสนทนาระหว่างชุดปฏิบัติการแบบข้ามแดนกับสถานเอกอัครราชทูตไทยในประเทศที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งมีการส่งต่อข้อมูลแบบ Real Time ที่ช่วยให้ทีมตำรวจสามารถสืบสวนให้ไปถึงผู้กระทำความผิดได้อย่างรวดเร็วและช่วยเหลือผู้เสียหายได้อย่างทันท่วงที

4.3 มีการสร้างความร่วมมือกับมูลนิธิในประเทศเกาหลีใต้และประเทศต่าง ๆ เพื่อให้เข้าถึงผู้เสียหายได้อย่างรวดเร็ว และสนับสนุนการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาโดยนักจิตวิทยาการให้คำปรึกษาและนักสังคมสงเคราะห์ของศูนย์ CAC ตลอดจนการให้คำปรึกษาทางกฎหมายแก่ผู้เสียหายผ่านระบบประชุมทางไกลผ่านจอภาพ (VDO Conference) โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจจากกองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์และ TATIP แบบรายสัปดาห์และเท่าที่ผู้เสียหายต้องการ

จากการทำงานในรูปแบบนี้มูลนิธิแห่งหนึ่งที่คุ้มครองคนไทยในประเทศเกาหลีใต้ได้ให้ความเห็นว่า การมีชุดปฏิบัติการในรูปแบบนี้ส่งผลให้ผู้เสียหายมีความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมและมีความไว้วางใจเจ้าหน้าที่ตั้งแต่ก่อนกลับมายังประเทศไทย พร้อมทั้งมีการส่งต่อข้อมูลและหลักฐานที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินคดีได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การจับกุมผู้กระทำความผิดทั้งในประเทศและต่างประเทศ

5) ผลการดำเนินการที่สำคัญของ CAC

ในปี 2558 - 2562 ชุดปฏิบัติการ TICAC ได้ร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชนหรือ NGOs ก่อตั้งศูนย์ช่วยเหลือเด็กที่ถูกค้ามนุษย์และล่วงละเมิดทางเพศที่เรียกว่าศูนย์ Child Advocacy Center หรือ CAC ขึ้นใน 5 แห่ง ใน 5 จังหวัด คือ เชียงใหม่ ชลบุรี ภูเก็ต อุบลราชธานี และกาญจนบุรี โดยมุ่งเน้นบริการที่ลดการซ้ำซ้อนของหน่วยงาน จัดเตรียมสถานที่ที่ปลอดภัยในการสัมภาษณ์เด็กที่เป็นผู้เสียหาย ปกป้องคุ้มครองช่วยเหลือ และเยียวยาเด็กที่ตกเป็นผู้เสียหายละเมิดทางเพศ โดยศูนย์ฯ ออกแบบมาเพื่อสนับสนุนการทำงานของผู้บังคับใช้กฎหมายในการสัมภาษณ์เพื่อคัดแยกผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์และคดีทางเพศอื่น ๆ โดยเน้นบริการให้คำปรึกษา (Counseling) การคุ้มครอง การบำบัดเยียวยา และการคืนสู่สังคม โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณบางส่วนจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีการทำงานร่วมกันจนนำไปสู่การคุ้มครองผู้เสียหาย และการจับกุมคดีค้ามนุษย์รายสำคัญในปี 2562 กว่า 22 คดี โดยคดีค้ามนุษย์ทั้งหมดเป็นผลงานหลักระหว่างชุดปฏิบัติการ TICAC TATIP และศูนย์ CAC จากทั่วประเทศ โดยเป็นการบูรณาการกับสำนักงานคดีค้ามนุษย์ สำนักงานอัยการสูงสุด กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง กองต่อต้านการค้ามนุษย์ บ้านพักเด็กและครอบครัว และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ทุกจังหวัดที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมและสถานเอกอัครราชทูตไทยในทุกประเทศที่เกี่ยวข้อง ในการทำงานมีการเปิดกลุ่มสนทนา (Group Chat) แบบ Real Time เพื่อความรวดเร็วในการส่งต่อข้อมูลและการตัดสินใจ โดยเน้นการทำงานแบบที่มีเด็กและผู้เสียหายเป็นศูนย์กลาง การคำนึงถึงบาดแผลทางจิตใจ การทำ Victim Impact Statement เพื่อประกอบการเรียกค่าสินไหมทดแทนในคดี และมีการติดตามดูแลผู้เสียหายอย่างใกล้ชิดทั้งผู้เสียหายที่อยู่ในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งถือว่าเป็นความสำเร็จของรัฐบาลในการทำงานร่วมกับองค์กรภาคประชาสังคมในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์

6) โครงการอินเทอร์เน็ตปลอดภัยและงานรณรงค์ประชาสัมพันธ์

โครงการอินเทอร์เน็ตปลอดภัยและโครงการน้องต้องรู้เพื่อป้องกันปัญหาการค้ามนุษย์และการแสวงประโยชน์ พบว่า ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เป็นเด็กที่ยังอยู่ในวัยเรียนและพบว่า เด็กนักเรียนใช้อินเทอร์เน็ตของโรงเรียนเพื่อเข้าถึงสื่อลามกอนาจารเด็ก ชุดปฏิบัติการ TICAC จึงร่วมกับโครงการฮัก กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ สำนักงานคดีค้ามนุษย์ สำนักงานอัยการสูงสุด ตำรวจภูธรภาค 5 กระทรวงศึกษาธิการ FBI HSI มูลนิธิ Zoe International และองค์กรภาคประชาสังคมต่าง ๆ ลงนามกับตัวแทนจาก 12 โรงเรียนในภาคเหนือ เพื่อให้ชุดปฏิบัติการ TICAC และทีมงานภาคประชาสังคม มูลนิธิเอ - ทเวนตีวัน มูลนิธิ One Sky และมูลนิธิ Zoe International เข้าไปจัดการฝึกอบรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์สำหรับเด็กในวัยเรียน พร้อมกับติดตั้งระบบอินเทอร์เน็ตปลอดภัยให้กับโรงเรียนเครือข่ายในพื้นที่ภาคเหนือ กรุงเทพมหานคร และจังหวัดกาญจนบุรี ร่วมจัดอบรมให้เด็กนักเรียนและนักศึกษากว่า 5,000 ราย จาก 30 โรงเรียนทั่วประเทศ อีกทั้งยังสร้างกลไกการรับแจ้งเหตุและสร้างความเชื่อมั่นระหว่างเด็กนักเรียนและผู้บังคับใช้กฎหมาย

หลังจากการอบรมพบว่า มีเด็กนักเรียน นักศึกษา และครูอาจารย์แจ้งเบาะแสคดีค้ามนุษย์และคดีล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็ก ซึ่งขณะนี้อยู่ในกระบวนการสืบสวนสอบสวนและดำเนินคดีเป็นคดีค้ามนุษย์และคดีละเมิดทางเพศต่อเด็กในรูปแบบออนไลน์

1.11 แบบอย่างที่ดี (Best Practice)

1.11.1 การบูรณาการอย่างเป็นรูปธรรมในการป้องกันและปราบปรามการค้าแสวงหาประโยชน์จากสื่อลามกเด็กระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ตำรวจ อัยการ และ NGOs (Inter-Agency Taskforce) ในทุกขั้นตอนตั้งแต่การสืบสวน สอบสวน และคุ้มครองผู้เสียหาย รวมถึงการป้องกัน สร้างความตระหนักรู้ให้กับกลุ่มเสี่ยง ซึ่งได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาแล้ว 4 ปี และได้รับการประสานงานจากหลายประเทศ เช่น อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น เพื่อเยี่ยมชมการดำเนินการของชุดปฏิบัติการดังกล่าว

1.11.2 เนื่องจากการสร้างความเชี่ยวชาญไม่ได้มาจากการให้ความรู้เท่านั้น แต่มาจากการประสบการณ์ในการทำงาน สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดจากการอบรมให้ความรู้เพียงอย่างเดียวมาเป็นการสร้างผู้เชี่ยวชาญประจำพื้นที่ในการให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางการดำเนินคดีค้ามนุษย์กับเจ้าหน้าที่ที่ประสบปัญหา (Coaching) ในลักษณะการฝึกงาน (On The Job Training) จึงเป็นตัวอย่างที่ดีในการบริหารจัดการให้การดำเนินคดีค้ามนุษย์มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเป็นการปรับเปลี่ยนแนวคิดจากการสั่งการมาเป็นการให้คำปรึกษาและแนะนำ จากการอบรมมาเป็นการฝึกงาน และจากการให้รับผิดชอบเพียงคนเดียวมาเป็นการรับผิดชอบร่วมกัน

2. ด้านคุ้มครองช่วยเหลือ

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ทุกรูปแบบ รวมถึงบุคคลกลุ่มเสี่ยงที่อาจเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะในปี 2562 ประเทศไทยให้ความช่วยเหลือกลุ่มบุคคลที่อยู่ในกระบวนการลักลอบขนคนเข้าเมือง ซึ่งพฤติการณ์ที่พบบนนั้นมีความเสี่ยง หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าอาจจะนำไปสู่กระบวนการค้ามนุษย์ ดังนั้น จำนวนผู้เสียหายที่เข้ารับการคุ้มครองจึงมีจำนวนมากกว่าปีที่ผ่านมาถึง 2 เท่า สาเหตุหนึ่งมาจากการให้ความสำคัญกับการคุ้มครองช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ตามหลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งอาจตกอยู่ในภาวะยากลำบากหรือถูกการกระทำอันโหดร้ายในรูปแบบอื่น

2.1 การทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ในฐานะหน่วยงานรับผิดชอบด้านการคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวง พม. กำหนดเป็นนโยบายซึ่งให้ความสำคัญและกำกับติดตามการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด การคุ้มครองช่วยเหลือจึงให้ความสำคัญที่จะรับฟังความเห็นของผู้เสียหายและเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่มีเอกสารประจำตัวตามกฎหมายสามารถใช้ชีวิตอยู่ภายนอกสถานคุ้มครองได้อย่างอิสระ ในขณะที่เดียวกันแม้ว่าจะไม่มีเอกสารประจำตัวที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ผู้เสียหายก็มีโอกาสตัดสินใจที่จะเลือกเข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองของรัฐหรือเอกชนหรือไม่ก็ได้ ถึงแม้ว่าผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในบางคดีอาจไม่ยอมรับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองในระยะแรกก็ตาม แต่เมื่อเจ้าหน้าที่ได้แจ้งสิทธิและทำความเข้าใจกับผู้เสียหายด้วยความจริงใจ โดยวิธีการคุ้มครองดูแลที่คำนึงถึงบาดแผลทางจิตใจของผู้เสียหายเป็นหลัก ผู้เสียหายจึงยินยอมและให้ความร่วมมือกับสถานคุ้มครองมากขึ้น และแม้ในปีที่ผ่านมายังไม่มีองค์กรเอกชนมาจดทะเบียนเพื่อเป็นสถานคุ้มครองเอกชนเพิ่มเติม แต่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ส่วนหนึ่ง โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กก็เลือกที่จะเข้ารับการคุ้มครองช่วยเหลือในสถานคุ้มครองเอกชน 3 แห่ง ซึ่งได้จดทะเบียนกับ พม. เมื่อปีที่ผ่านมา

รูปภาพที่ 1 แสดงการประชุมทีมสหวิชาชีพเพื่อบูรณาการการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายในสถานคุ้มครอง

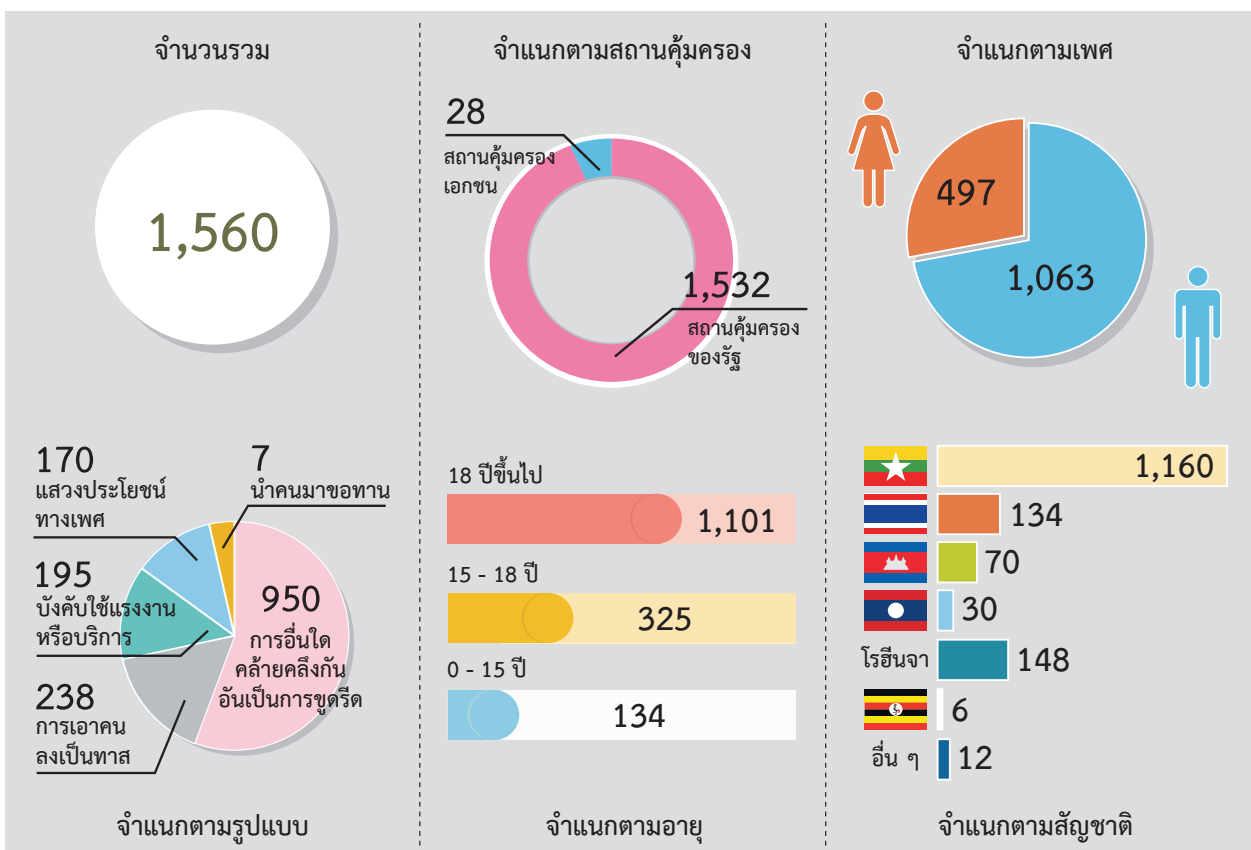

นอกจากนี้ ในช่วงระยะเวลาที่มีผู้เสียหายเป็นจำนวนมาก พม. ได้บูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายในสังกัดกระทรวง โดยประกาศให้บ้านพักเด็กและครอบครัว 2 แห่ง เป็นสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เพิ่มเติม เพื่อให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้เข้าถึงบริการจากภาครัฐเพิ่มขึ้นทั่วถึงและลดความตึงเครียดจากจำนวนผู้เสียหายที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จำนวนผู้เสียหายที่เลือกเข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองแห่งต่าง ๆ รวมจำนวน 1,560 คน คิดเป็นร้อยละ 85.67 เมื่อเทียบกับจำนวนผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ทั้งหมด 1,821 คน ส่วนที่เหลือจำนวน 261 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 14.33 ไม่ประสงค์ที่จะเข้าสถานคุ้มครองของรัฐและเอกชน แต่ได้รับการคุ้มครองตามสิทธิอื่น ๆ ที่พึงได้รับ

แผนภาพที่ 7 จำนวนผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เลือกเข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองแห่งต่าง ๆ

แผนภาพที่ 8 ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เข้ารับการคุ้มครองจำแนกตามสัญชาติ เพศ อายุ และรูปแบบการแสวงประโยชน์

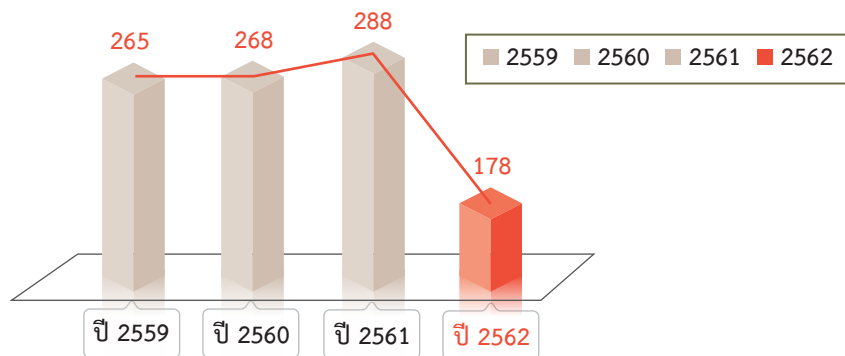

ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวนถึง 1,063 คน คิดเป็นร้อยละ 68.1 และเป็นเพศหญิง จำนวน 497 คน คิดเป็นร้อยละ 31.9 ขณะที่เมื่อเปรียบเทียบอายุของผู้เสียหาย พบว่า กลุ่มผู้ใหญ่อายุ 18 ปีขึ้นไป มีจำนวน 1,101 คน คิดเป็นร้อยละ 70.6 และกลุ่มเด็กชาย - หญิง ซึ่งอายุต่ำกว่า 18 ปี มีจำนวน 459 คน คิดเป็นร้อยละ 29.4 โดยกลุ่มผู้เสียหายส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีการเคลื่อนย้ายมาจากประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ เมียนมา สูงถึง 1,160 คน คิดเป็น ร้อยละ 74.4 รองลงมาเป็นกลุ่มผู้โยกย้ายถิ่นฐานในภาวะไม่ปกติ (โรฮีนจา) 148 คน คิดเป็นร้อยละ 9.5 กัมพูชา 70 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5 ลาว 30 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า มีผู้เสียหายสัญชาติอื่น ๆ อีก 18 คน เช่น ยูกันดา 6 คน แทนซาเนีย 2 คน ไลบีเรีย เคนยา และเอริเทรีย สัญชาติละ 1 คน ซึ่งส่วนใหญ่เลือกเข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองเอกชน และกลุ่มที่ไม่ทราบสัญชาติที่เข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองของรัฐอีก 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.2 สำหรับผู้เสียหาย

คนไทย มีจำนวน 134 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 8.6 ของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ทั้งหมดในสถานคุ้มครอง สำหรับรูปแบบการถูกแสวงประโยชน์จากกระบวนการค้ามนุษย์นั้น พบว่า รูปแบบการอื่นใดที่คล้ายคลึงกันอันเป็นการขูดรีดบุคคล ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ มีผู้เสียหายเข้ารับการคุ้มครองมากที่สุดจำนวน 950 คน คิดเป็นร้อยละ 60.9 รองลงมาระบุว่า เป็นรูปแบบการเอาคนลงเป็นทาสหรือให้มีฐานะคล้ายทาสจำนวน 238 คน คิดเป็นร้อยละ 15.3 ส่วนการแสวงประโยชน์จากการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 ในขณะที่การแสวงประโยชน์ทางเพศ (การค้าประเวณีและการแสวงประโยชน์ทางเพศอื่น ๆ) มีจำนวนเพียง 170 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 10.9 และการแสวงประโยชน์จากการนำคนมาขอทาน จำนวน 7 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 0.4

ภายหลังจากการเข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองของรัฐหรือเอกชนแล้ว ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จะได้รับบริการทั้งทางด้านสังคมสงเคราะห์ เพื่อบำบัดฟื้นฟูทางด้านร่างกาย จิตใจ การฝึกทักษะอาชีพเพื่อปรับทัศนคติในการเลือกประกอบอาชีพและเพิ่มทางเลือกที่เหมาะสม ควบคู่กับการให้การช่วยเหลือในกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ การสอบปากคำเพิ่มเติมเมื่อผู้เสียหายมีความพร้อม การประชุมกำหนดค่าสินไหมทดแทน การติดตามเร่งรัดการสืบพยานล่วงหน้า รวมถึงการช่วยติดตามเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ ตามกฎหมาย ทั้งนี้ กรณีผู้เสียหายต่างชาติ สถานคุ้มครองจะดำเนินการจัดทำประวัติและข้อมูลของผู้เสียหายส่งไปยังหน่วยงานประเทศต้นทางดำเนินการพิสูจน์และยืนยันสัญชาติควบคู่กันไปอีกทางหนึ่งด้วย เพื่อให้ผู้เสียหายสามารถกลับภูมิลำเนาของตนเองตามความประสงค์ได้โดยเร็วที่สุด สำหรับระยะเวลาโดยเฉลี่ยของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองในปี 2562 ใช้ระยะเวลาเพียง 178 วัน ซึ่งจำนวนวันลดลงเมื่อเทียบกับระยะเวลาโดยเฉลี่ยในปี 2561 ซึ่งใช้เวลา 288 วัน ปี 2560 ใช้เวลา 268 วัน และปี 2559 ใช้เวลา 265 วัน แสดงให้เห็นได้ว่าผู้เสียหายที่เข้ารับการคุ้มครองสามารถกลับคืนสู่สังคมได้เร็วขึ้น

แผนภาพที่ 9 จำนวนระยะเวลาโดยเฉลี่ยที่ผู้เสียหายอยู่ในสถานคุ้มครอง เปรียบเทียบระหว่างปี 2559 - 2562

รัฐบาลไทย โดยความร่วมมือระหว่างกระทรวงต่างประเทศ พม. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงแรงงาน องค์กรภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เช่น มูลนิธิเอ - ทเวนตีวัน โครงการฮักภายใต้มูลนิธิสานสัมพันธ์ครอบครัว ศูนย์อภิบาลผู้เดินทางทะเล มูลนิธิพิทักษ์สตรี มูลนิธิเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน องค์กรระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน เป็นต้น ได้ร่วมมือกันในการช่วยเหลือส่งกลับคนไทยที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ หรือเป็นกลุ่มเสี่ยงที่เข้าข่ายการเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ณ ประเทศปลายทาง ให้สามารถเดินทางกลับประเทศไทยได้ โดยเมื่อเดินทางกลับมาถึงประเทศไทยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เข้าไปช่วยเหลือคุ้มครองสัมภาษณ์เบื้องต้นเพื่อรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมเมื่อผู้เสียหายมีความพร้อม รวมถึงการแจ้งสิทธิที่พึงจะได้รับการช่วยเหลือเมื่อเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ภายใต้การตัดสินใจของบุคคลเหล่านั้น ซึ่งรวมถึงการตัดสินใจที่จะให้ความร่วมมือในการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดด้วย ส่วนผู้ที่ไม่ใช่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ก็มีแนวทางการให้ความช่วยเหลือตามสภาพปัญหาเป็นรายกรณีต่อไป

แผนภาพที่ 10 จำนวนผู้เสียหายคนไทยที่เดินทางกลับจากต่างประเทศ จำแนกตามรูปแบบการค้ามนุษย์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวง พม. ให้ความสำคัญกับการบูรณาการภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามาคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ไม่เพียงเพราะว่า พม. เป็นหน่วยงานหลักในด้านการคุ้มครองช่วยเหลือเท่านั้น แต่การคุ้มครองต้องคำนึงถึงหลักมนุษยธรรมแก่ผู้เสียหายทุกกลุ่มด้วย เช่น กลุ่มผู้โยกย้ายถิ่นฐานในภาวะไม่ปกติ (กลุ่มโรฮีนจา) ซึ่งต่อมากลายเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยปกติกลุ่มนี้อาจมีข้อจำกัดในเรื่องการเดินทางกลับประเทศต้นทาง การคุ้มครองช่วยเหลือในระยะยาวอาจพิจารณาให้มีการไปตั้งถิ่นฐานใหม่ในประเทศที่สาม ทำให้ผู้เสียหายกลุ่มนี้ยังคงอยู่ในสถานคุ้มครองเป็นระยะเวลาอนัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่บ้านศรีสุราษฎร์ ซึ่งเป็นสถานคุ้มครองที่มีผู้เสียหายกลุ่มโรฮีนจาเป็นจำนวนมาก ได้บูรณาการความร่วมมือกับเครือข่ายในพื้นที่ ในการเข้ามาจัดบริการและให้การคุ้มครองความปลอดภัยแก่ผู้เสียหาย และเมื่อครั้งที่รัฐมนตรีลงพื้นที่ติดตามการดำเนินงานคุ้มครอง ได้บูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานทหารและการเคหะแห่งชาติ ปรับปรุงสถานที่พักของกลุ่มผู้เสียหายชาวโรฮีนจาในระยะยาวอย่างเหมาะสมต่อไป

รูปภาพที่ 2 ผลลัพธ์ในความร่วมมือและการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อคุ้มครองผู้เสียหาย

2.2 การคุ้มครองช่วยเหลือที่คำนึงถึงบาดแผลทางจิตใจ

ในปี 2562 หน่วยงานของรัฐบาลให้ความสำคัญกับการคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ที่คำนึงถึงผลกระทบจากบาดแผลทางจิตใจ (Trauma Informed Care) โดยเป็นการทำงานร่วมกันกับมูลนิธิ ไอเจเอ็ม ประเทศไทย เช่น พม. จัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงานในสถานคุ้มครองของรัฐและเอกชน ที่เน้นการอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรวิชาชีพ ผู้ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ เช่น นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลในสถานคุ้มครองเอกชน รวม 12 แห่ง แห่งละ 3 คน รวม 36 คน ในเรื่องการคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายที่คำนึงถึงบาดแผลและผลกระทบทางจิตใจ โดยเพิ่มความรู้เกี่ยวกับแนวทางการเยียวยาโดยใช้ฐานการสร้างสัมพันธ์ภาพและความไว้วางใจ (Trust Based Relational Interventions : TBRI) เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถใช้หลักการดังกล่าว ในการดูแลผู้เสียหายที่มีบาดแผลทางจิตใจได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

รูปภาพที่ 3 การจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่สถานคุ้มครองเกี่ยวกับการดูแลบาดแผลทางจิตใจ

สำหรับหน่วยงานด้านกระบวนการยุติธรรม เช่น สำนักงานคดีค้ำมนุษย์ สำนักงานอัยการสูงสุด ก็ได้ร่วมกับมูลนิธิไอเจเอ็ม จัดการอบรมหลักสูตรการปฏิบัติต่อผู้เสียหายโดยคำนึงถึงบาดแผลทางจิตใจให้แก่พนักงานอัยการจำนวน 30 คน ซึ่งเป็นผู้ที่จะต้องดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียหายในคดีค้ำมนุษย์ ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้เสียหาย บทบาทในการตอบสนองและปฏิบัติอย่างเหมาะสมในการฟ้องคดีและในชั้นศาล รวมถึงเพิ่มทักษะในการถามปากคำที่ให้ความสำคัญกับบาดแผลทางจิตใจของผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์เป็นสำคัญ เป็นต้น

รูปภาพที่ 4 การพัฒนาศักยภาพพนักงานอัยการเกี่ยวกับการดูแลบาดแผลทางจิตใจเด็กในกระบวนการยุติธรรม

อีกทั้ง พม. ยังร่วมกับองค์การช่วยเหลือเด็กและสมาคมนักสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย จัดทำหลักสูตรการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถผู้ปฏิบัติงานด้านการต่อต้านการค้ำมนุษย์ในการคุ้มครองและฟื้นฟูเยียวยาจิตใจรายกรณีแก่เด็กที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ เพื่อพัฒนาเป็นต้นแบบของหลักสูตรการอบรมเพื่อการคุ้มครองและฟื้นฟูเยียวยาจิตใจรายกรณีสำหรับเด็ก เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องเข้าใจและสามารถคุ้มครองไม่ให้เด็กได้รับผลกระทบซ้ำในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยมีเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในสถานคุ้มครองและเจ้าหน้าที่ประสานงานในส่วนกลางเข้าร่วมการอบรม การอบรมในครั้งนี้เพิ่มความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานให้แก่เจ้าหน้าที่ได้เข้าใจกระบวนการคุ้มครองผู้เสียหายโดยใช้แผนพัฒนารายบุคคล (Individual Development Plan : IDP) เป็นหลักในการบันทึกข้อมูลพัฒนาการของผู้เสียหาย เพื่อให้ผู้เสียหายมีแผนการดำเนินชีวิตหลังการคืนสู่สังคมอย่างเหมาะสมด้วย

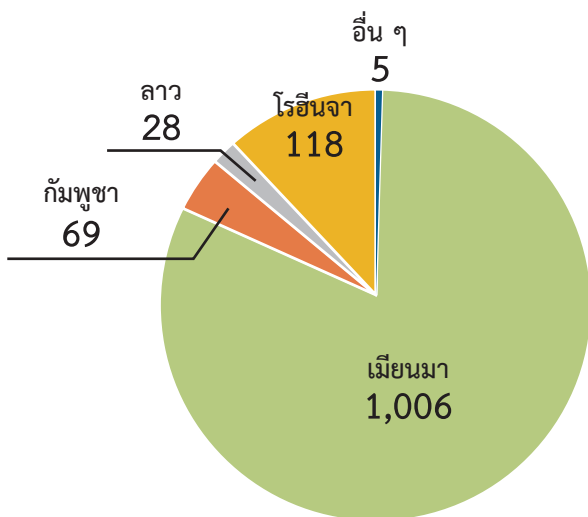

นอกจากการพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อสร้างความตระหนักในการคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ซึ่งมีบาดแผลทางจิตใจจากการถูกระงับจากขบวนการค้ามนุษย์แล้ว ในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ สถานคุ้มครองยังคงใช้รายงานผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่อผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ Victim Impact Statement เป็นเครื่องมือในการลดผลกระทบจากบาดแผลทางจิตใจของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เพื่อนำไปประกอบการพิจารณาการเยียวยาในกระบวนการยุติธรรม เพื่อไม่ให้ผู้เสียหายต้องบอกเล่าเรื่องราวความบอบช้ำของตนเองซ้ำ ๆ

2.3 ผู้เสียหายสามารถเดินทางออกไปภายนอกสถานคุ้มครองและติดต่อสื่อสารกับบุคคลภายนอกได้

ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ส่วนหนึ่งที่สมัครใจเข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครอง เพราะต้องการเข้าถึงช่องทางการรับบริการจากภาครัฐ และสถานะของตนเองก็ไม่สามารถพำนักอยู่ภายนอกสถานคุ้มครองได้ โดยเฉพาะบุคคลที่ไม่มีเอกสารประจำตัวในการอยู่ในราชอาณาจักรไทยได้ตามกฎหมาย มีสิทธิที่จะเข้าถึงการได้รับการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรได้เป็นการชั่วคราว (ตามกฎหมายมาตรา 37) เพื่อที่ตนเองจะได้มีอิสระในการออกไปทำงาน เรียนหนังสือ รักษาพยาบาล ทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ เป็นต้น โดยเมื่อผู้เสียหายเข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองแล้ว เจ้าหน้าที่จะทำเรื่องขอให้ผู้เสียหายได้รับการผ่อนผันและอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรได้ตามพื้นที่ที่ได้รับอนุญาต โดยในปี 2562 ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครอง 1,560 คน เป็นผู้เสียหายต่างชาติ จำนวน 1,426 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 91.4 ของผู้เสียหายในสถานคุ้มครองทั้งหมด และผู้เสียหายต่างชาติ จำนวน 1,222 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 85.7 ของผู้เสียหายต่างชาติทั้งหมดที่เข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองได้รับอนุญาตให้อยู่ในประเทศไทยได้ถูกต้องตามกฎหมาย ส่วนกลุ่มที่เหลือเป็นบุคคลที่มีเอกสารประจำตัวแล้วและบุคคลที่ไม่ประสงค์จะขอมีบัตร

แผนภาพที่ 11 จำนวนผู้เสียหายที่ได้รับอนุญาตอยู่ในราชอาณาจักรเพื่ออิสระในการออกไปภายนอกสถานคุ้มครอง

ภายหลังจากที่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้รับสิทธิในการอยู่ในราชอาณาจักรแล้ว สถานคุ้มครองจะช่วยประเมินความปลอดภัย ผลกระทบต่อการดำเนินคดี ความเสี่ยงของสถานประกอบการที่จะรับตัวผู้เสียหายออกไปทำงาน สำหรับกรณีผู้เสียหายซึ่งประสงค์จะออกไปทำงานภายนอกสถานคุ้มครอง นอกจากการมีอิสระในการออกไปทำงานภายนอกแล้วนั้น ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ยังสามารถออกไปทำกิจกรรมอื่น ๆ ภายนอกสถานคุ้มครองอย่างมีอิสระเช่นเดียวกัน เช่น กลุ่มเด็กที่จะต้องเดินทางออกไปเรียนหนังสือในโรงเรียนในพื้นที่ผู้เสียหายที่ออกไปทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์หรือกิจกรรมอื่น ๆ โดยในปี 2562 พม. ได้จัดกิจกรรม

“ค่ายสานสัมพันธ์” เป็นปีที่ 2 โดยกิจกรรมดังกล่าว นอกเหนือจากช่วยเสริมทักษะชีวิต ลดความตึงเครียดซึ่งอาจเกิดจากผลกระทบของบาดแผลทางจิตใจของผู้เสียหายในสถานคุ้มครองแล้ว ยังช่วยสร้างบรรยากาศให้ผู้เสียหายไม่รู้สีกังวลว่าถูกจำกัดให้อยู่แต่ภายในสถานคุ้มครองในระหว่างรอกระบวนการทางคดีและการพิสูจน์สัญชาติจากประเทศต้นทางของตนเองอีกด้วย

รูปภาพที่ 5 กิจกรรมค่ายสานสัมพันธ์ของผู้เสียหายในสถานคุ้มครองของรัฐและบ้านพักเด็กและครอบครัว

นอกจากนี้แล้ว ในสถานคุ้มครองทุกแห่งยังเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์สามารถสื่อสารกับบุคคลภายนอกได้ผ่านการสื่อสารรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ เช่น คนในครอบครัว ณ ประเทศต้นทาง คนในครอบครัวที่อยู่ในสถานคุ้มครองอื่น หรือเจ้าหน้าที่ของประเทศต้นทาง

รูปภาพที่ 6 ผู้เสียหายที่เป็นเด็กออกไปโรงเรียนและการใช้โทรศัพท์ของผู้เสียหายในสถานคุ้มครอง

ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในสถานคุ้มครองสามารถติดต่อกับครอบครัว ญาติ หรือเจ้าหน้าที่ ณ ประเทศต้นทางได้ด้วย ไม่เพียงเท่านั้น ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ชาวโรฮิงจาที่เข้ารับการคุ้มครองในบ้านศรีสุราษฎร์ ซึ่งได้เดินทางไปตั้งถิ่นฐานใหม่ ณ ประเทศที่สามในประเทศสหรัฐอเมริกา ยังคงมีการติดต่อผ่านระบบการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์มายังสถานคุ้มครองเพื่อเล่าถึงสภาพความเป็นอยู่ และเจ้าหน้าที่ยังคงให้คำแนะนำในการเริ่มต้นชีวิตใหม่ รวมถึงยังคงช่วยประสานงานการเริ่มต้นชีวิตใหม่ เช่น ประสานขอหนังสือรับรองจากสถานศึกษาที่เด็กเคยเรียนขณะเข้ารับการคุ้มครอง เพื่อนำไปประกอบการเรียนต่อ ณ มหาวิทยาลัยแห่งรัฐมิชิแกน

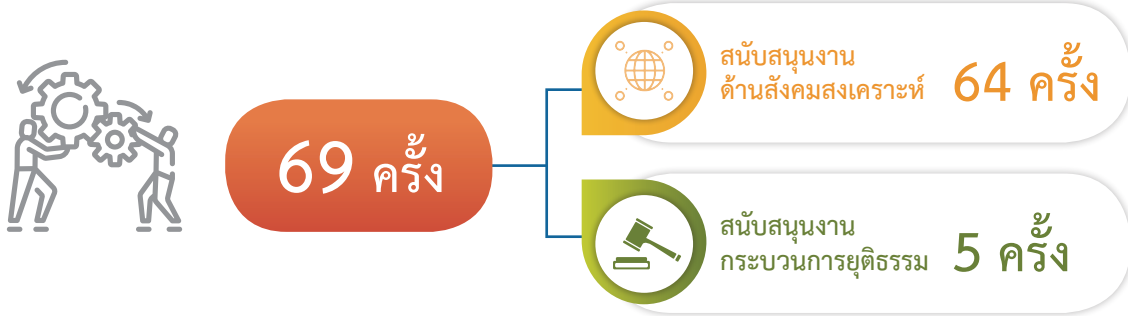

2.4 องค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดบริการและคุ้มครองช่วยเหลือ

การคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ไม่เพียงแต่หน่วยงานภาครัฐ เช่น สถานคุ้มครองเท่านั้นที่จะจัดบริการและคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ในปีนี้องค์กรภาคประชาสังคม องค์กรภาคเอกชน องค์กรระหว่างประเทศ ถือเป็นภาคส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญและมีส่วนร่วมในการจัดบริการและคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ทั้งกลุ่มที่อยู่ในสถานคุ้มครองหรือไม่ประสงค์เข้ารับการคุ้มครองก็ตาม

การเข้ามามีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ นั้นมีทั้งที่เป็นรูปแบบของการช่วยเหลือในกระบวนการยุติธรรม เช่น การเข้ามาเป็นโจทก์ร่วม การเตรียมความพร้อมของผู้เสียหายที่จะขึ้นสืบพยาน รวมถึงการจัดกิจกรรมเพื่อให้ความรู้ และสร้างความมั่นใจในการดำเนินการทางคดี ส่วนการช่วยเหลือทางด้านสังคมสงเคราะห์ เช่น การจัดบริการอาหาร ตามความต้องการ การจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะชีวิต การช่วยเหลือเครื่องอุปโภคบริโภค การช่วยเหลือ ในการส่งกลับและคืนสู่สังคม เป็นต้น

แผนภาพที่ 12 จำนวนครั้งที่องค์กรภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดบริการและคุ้มครองช่วยเหลือ

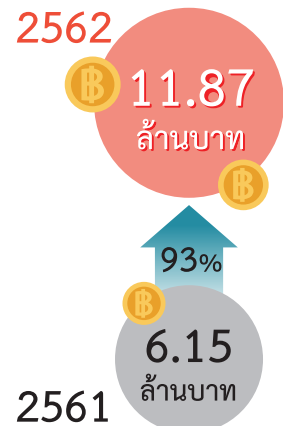

สถาบันการศึกษาปัญญาภิวัฒน์ ซึ่งเป็นสถาบันในการฝึกอบรมและสร้างอาชีพให้แก่เด็กและเยาวชนที่ต้องการทำงานและมีแผนที่จะเป็นเจ้าของกิจการ อยู่ภายใต้การดำเนินงานของเครือข่ายภาคเอกชน (ซี.พี.) ได้เข้ามาทำกิจกรรมกับสถานคุ้มครอง จนขยายผลที่จะมาวางแผนสร้างความร่วมมือกับสถานคุ้มครอง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้มีโอกาสเข้าศึกษา ฝึกประสบการณ์การทำงาน และสนับสนุนให้มีช่องทางในการเป็นเจ้าของกิจการต่อไป นอกจากนี้ มูลนิธิพิทักษ์สตรี (AAT) มีกิจกรรมร่วมกับสถานคุ้มครองในการพาผู้เสียหายออกไปทัศนศึกษา ภายนอก จนนำไปสู่การให้ทุนแก่ผู้เสียหายออกไปอบรมหลักสูตรอาชีพ ในสถาบันฝึกอบรมภายนอก เพื่อสร้างอาชีพให้กับผู้เสียหายได้ต่อไป

2.5 การจ่ายเงินชดเชยเยียวยาและการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน

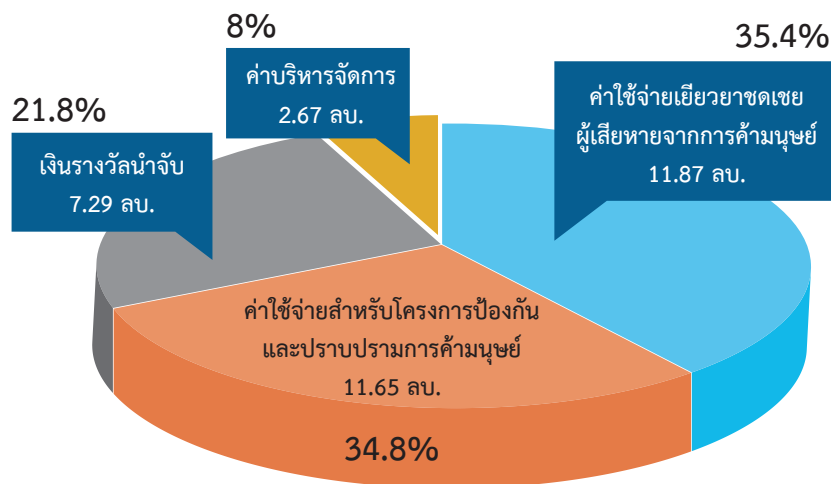
รัฐบาลให้ความสำคัญกับการชดเชยเยียวยาผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ซึ่งระบุไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ โดยเฉพาะกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ที่จัดตั้งขึ้น เพื่อให้การชดเชยเยียวยาผู้เสียหายในเบื้องต้น ก่อนที่จะมีการเรียกร้องค่าชดเชยเยียวยาจากผู้กระทำผิด หรือขบวนการค้ามนุษย์ต่อไป ในปี 2562 ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้รับเงินชดเชยเยียวยาจากกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ไปจำนวนกว่า 11.87 ล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 93 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2561 ซึ่งจ่ายไป 6.15 ล้านบาท นอกจากนี้หนึ่งในรายการค่าใช้จ่ายที่เป็น การชดเชยเยียวยาจากรัฐบาล คือ การให้ค่าใช้จ่ายเพื่อเป็นทุนเริ่มต้นชีวิตใหม่ สำหรับผู้เสียหายที่พร้อมจะกลับคืนสู่สังคมอย่างเข้มแข็ง โดยผู้เสียหายรายหนึ่งที่ได้รับเงินทุน เริ่มต้นชีวิตใหม่ ประมาณ 140,000 บาท ได้นำเงินไปเปิดร้านกาแฟอยู่ในชุมชนที่เธออาศัยอยู่ ผ่านการวางแผนการดำเนินชีวิตที่มีความประสงค์อยู่กับครอบครัวหารายได้ ระหว่างการศึกษาต่อตามหลักสูตรการศึกษาตามอัธยาศัย มีทีมสหวิชาชีพ ร่วมวางแผนและช่วยเหลือให้เธอสามารถอยู่ในสังคมได้ โดยที่ไม่มีใครรับรู้เรื่องราวอันเลวร้ายที่เกิดขึ้น

รูปภาพที่ 7 การเริ่มต้นชีวิตใหม่ของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ได้รับเงินช่วยเหลือจากกองทุนฯ

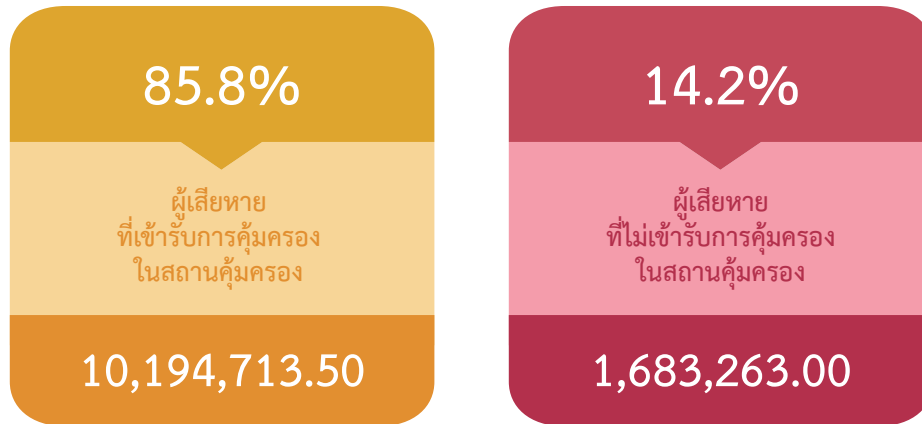

แผนภาพที่ 13 รายการใช้จ่ายเงินกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ปี 2562

เมื่อพิจารณาการใช้จ่ายเงินกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พบว่า ในปี 2562 ใช้จ่ายเงินกองทุนฯ ไปจำนวน 33.48 ล้านบาท โดยค่าใช้จ่ายที่มากที่สุดเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการเยียวยาช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จำนวน 11.87 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 35.4 รองลงมาเป็นโครงการกิจกรรมเพื่อรณรงค์ป้องกันปัญหาการค้ามนุษย์ การคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จำนวน 11.65 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 34.8 ซึ่งในจำนวนนี้มีองค์กรภาคเอกชนที่ขอรับการสนับสนุนงบประมาณ จำนวน 2 แห่ง ได้รับอนุมัติเงิน 377,500 บาท นอกจากนี้ ยังใช้เป็นเงินรางวัลเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการดำเนินคดีค้ามนุษย์ จำนวน 7.29 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 21.8 ส่วนค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการใช้ไปเพียง 2.67 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 8 เท่านั้น แสดงให้เห็นว่าการใช้จ่ายเงินกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ส่วนใหญ่รัฐบาลใช้จ่ายเพื่อประโยชน์ในการเยียวยาช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และกิจกรรมเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์เป็นหลัก

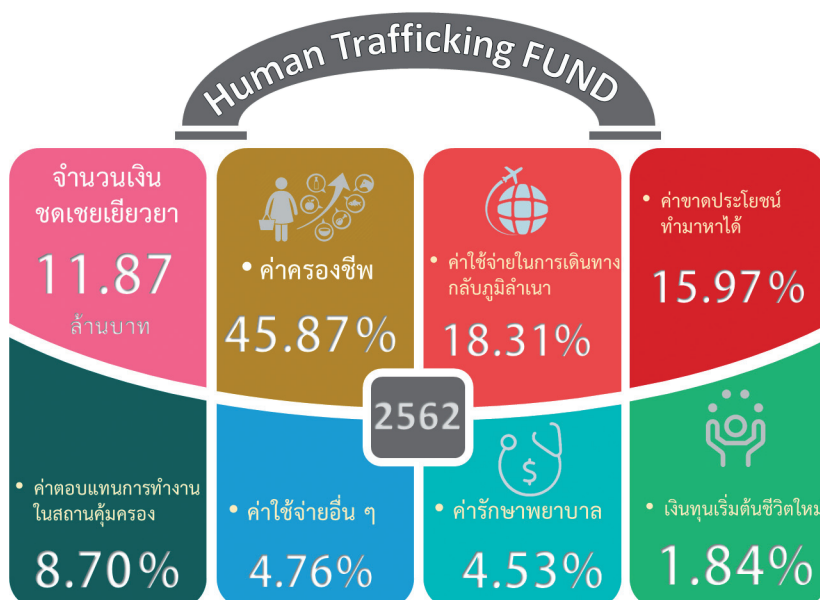
จำนวนเงินที่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้รับแยกประเภทการคุ้มครอง

นอกจากนี้ ในแผนภาพยังพบว่า ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์สามารถเข้าถึงการขอรับการเยียวยาชดเชยเบื้องต้นจากรัฐบาลผ่านเงินกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ได้ ไม่ว่าจะผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จะเข้ารับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองหรือไม่ก็ตาม จากสถิติผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่อยู่ภายนอกสถานคุ้มครองได้รับการชดเชยเยียวยาเป็นจำนวนเงิน 1,683,263 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 14.2 ของจำนวนเงินที่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้รับการชดเชยเยียวยา

ในปี 2562 ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้รับการเยียวยาเบื้องต้นจากเงินกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์เป็นจำนวน 11.87 ล้านบาท โดยเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการครองชีพสำหรับผู้เสียหายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.87 รองลงมาเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งกลับภูมิลำเนาหรือประเทศต้นทาง คิดเป็นร้อยละ 18.31 ค่าใช้จ่ายซึ่งเป็นค่าขาดประโยชน์ในขณะที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ คิดเป็นร้อยละ 15.97 ส่วนค่าตอบแทนการทำงานในสถานคุ้มครองซึ่งจ่ายชดเชยให้ผู้เสียหายที่ไม่สามารถออกไปทำงานภายนอกได้หรือไม่ประสงค์ออกไปทำงานภายนอก คิดเป็นร้อยละ 8.70 ค่ารักษาพยาบาล ร้อยละ 4.53 เงินทุนเริ่มต้นชีวิตใหม่ ร้อยละ 1.84 และค่าใช้จ่ายจำเป็นอื่น ๆ ตามความประสงค์ของผู้เสียหาย เช่น ค่าใช้จ่ายในการศึกษาและฝึกอบรม ค่าใช้จ่ายในการจ้างทนาย คิดเป็นร้อยละ 4.76

แผนภาพที่ 14 จำนวนเงินเยียวยาชดเชยจากกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

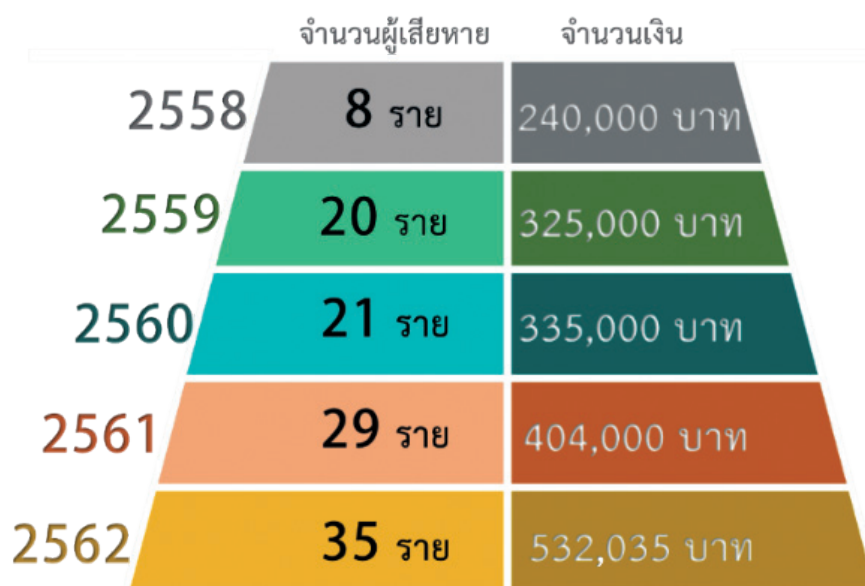

สถานคุ้มครองของรัฐหลายแห่งพยายามสนับสนุนให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ออกไปทำงานภายนอกสถานคุ้มครอง แต่ด้วยปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดหลายประการ ทั้งปัจจัยจากผู้เสียหายเองที่ไม่สามารถออกไปทำงานได้ ปัญหาสุขภาพ ประกอบกับปัจจัยข้อจำกัดในการรับเข้าทำงานของสถานประกอบการ จึงทำให้ผู้เสียหายที่มีความพร้อมในการออกไปทำงานไม่สามารถออกไปทำงานตามความประสงค์ได้ แต่อย่างไรก็ตาม พม. ได้เพิ่มช่องทางให้ผู้เสียหายมีรายได้ระหว่างการเข้ารับการคุ้มครองที่นอกเหนือจากการนำผลิตภัณฑ์ของผู้เสียหายไปจำหน่ายภายใต้ชื่อ “ทอฝัน by พม.” และเพิ่มช่องทางการจำหน่ายใน Mobile Application อีกช่องทางหนึ่งเพื่อให้เข้าถึงการอุดหนุนผลิตภัณฑ์ผู้เสียหาย สถานคุ้มครองยังเพิ่มทางเลือกให้ผู้เสียหายได้ทำงานในสถานคุ้มครอง โดยได้รับค่าตอบแทนจากกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ โดยผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ทำงานในสถานคุ้มครองได้รับเงินค่าตอบแทนจากการทำงาน รวมถึงได้รับค่าใช้จ่ายในการส่งเสริมการมีงานทำเป็นจำนวน 1,061,035 บาท

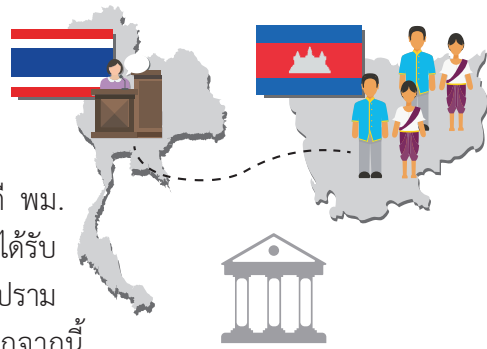

นอกจากเงินกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ที่รัฐบาลจ่ายให้เป็นเงินชดเชยเยียวยาให้กับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในเบื้องต้นแล้ว ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ถูกแสวงประโยชน์ซึ่งได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิตหรือร่างกายหรือจิตใจเนื่องจากการกระทำผิดอาญาของผู้อื่น โดยที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น ซึ่งถือเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 ยังมีสิทธิที่จะขอรับการช่วยเหลือเยียวยาจากกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม เป็นค่าตอบแทนสำหรับผู้เสียหายในคดีอาญาอีกด้วย จากสถิติข้อมูลที่ผ่านมาย้อนหลัง 5 ปี พบว่า จำนวนผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ที่ได้รับการพิจารณาช่วยเหลือจ่ายเงินค่าตอบแทนจากคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญามีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้น โดยในปี 2562 มีผู้เสียหายได้รับค่าตอบแทนถึง 35 ราย เป็นเงินทั้งสิ้น 532,035 บาท

แผนภาพที่ 15 จำนวนผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ได้รับเงินค่าตอบแทนในฐานะผู้เสียหายในคดีอาญา

ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์สัญชาติกัมพูชา จำนวน 5 ราย ซึ่งเป็นผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ของประเทศไทย แต่เหตุเกิดในน่านน้ำประเทศอินโดนีเซีย ภายหลังการช่วยเหลือรัฐบาลได้ส่งผู้เสียหายกลับประเทศต้นทาง ต่อมาได้มีการติดตามผู้เสียหายดังกล่าว มาให้ปากคำในฐานะพยานของคดี พม. และมูลนิธิไอเจเอ็ม ประเทศไทย ได้ร่วมกันประสานให้ผู้เสียหายได้รับเงินชดเชยเยียวยาเบื้องต้นจากกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ สร้างความดีใจให้กับผู้เสียหายทั้ง 5 ราย นอกจากนี้ผู้เสียหายสัญชาติกัมพูชา 11 ราย ที่เดินทางกลับประเทศไประยะหนึ่งแล้ว แต่มีความจำเป็นที่จะต้องเดินทางกลับเข้ามาประเทศไทยเพื่อสืบพยานในชั้นศาล ก็ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเดินทางกลับเข้ามาสืบพยาน เป็นค่าที่พัก ค่าเดินทาง ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นจากกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์เช่นเดียวกัน

ในปี 2562 ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ได้รับเงินค่าสินไหมทดแทนจากผู้กระทำผิด 2 ราย โดยรายแรกเป็นผู้เสียหายเด็กหญิงที่ถูกแสวงประโยชน์จากการบังคับใช้แรงงาน ได้รับเงิน 1.3 ล้านบาท ก่อนที่เธอจะกลับไปยังประเทศต้นทางของเธอที่เมียนมา นอกจากนี้ ศาลกั้นตั้งได้พิจารณาตัดสินคดีค้ามนุษย์ที่เกิดขึ้นเมื่อปี 2559 โดยคำพิพากษาสั่งให้ผู้ต้องหาชดเชยเยียวยาผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ชาวเมียนมา และผู้ต้องหาได้นำเงินมาชดเชยต่อหน้าศาลเป็นจำนวน 1,996,500 บาท เพื่อจ่ายให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในคดีดังกล่าว ซึ่งในคดีเดียวกันผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ยังได้รับเงินคุ้มครองพยานจากกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพอีกรายการหนึ่งด้วย ปัจจุบันอยู่ระหว่างการประสานงานกับประเทศต้นทางในการติดตามผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์มารับเงินดังกล่าว ต่อไป

2.6 การเพิ่มบริการล่ามแปลภาษา

สถานคุ้มครองของรัฐได้เพิ่มบริการด้านการแปลภาษาผ่านล่ามเพิ่มมากขึ้น โดยจัดให้มีล่ามแปลภาษาเข้ามาทำงานในสถานคุ้มครองเฉลี่ยสัปดาห์ละ 1 - 2 วัน หรือตามความประสงค์ของผู้เสียหาย อีกทั้งยังมีองค์การระหว่างประเทศ เช่น องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ และองค์กรเอกชนอื่น ๆ ได้เข้ามาจัดกิจกรรมพร้อมล่ามแปลภาษาอยู่เป็นระยะอีกด้วย

นอกจากนี้ ในห้วง 5 ปีที่ผ่านมา พม. ได้จัดอบรมล่ามแปลภาษาเพื่อการคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ไปแล้วกว่า 300 คน เมื่อผ่านการอบรมแล้ว

← ขอสนับสนุนล่ามแปลภาษา

เวลาสิ้นสุดการปฏิบัติงาน

สถานที่การปฏิบัติงาน *

รายละเอียดงาน *
ตัวอย่าง การสอบข้อเท็จจริงฯ

ผู้ประสานงาน *
ระบุชื่อผู้ประสานงาน/หน่วยงาน

หมายเลขโทรศัพท์ของผู้ประสานงาน *
(66) xxx xxx xxx

ผู้รับผิดชอบค่าตอบแทน *
ผู้รับผิดชอบค่าตอบแทน

แจ้งข้อมูล ยกเลิก

← ขอสนับสนุนล่ามแปลภาษา

Center for Interpretation ศูนย์ประสานงานล่าม

ล่ามภาษา *
กรุณาเลือกล่ามภาษา

จำนวนล่าม *
กรุณาเลือกจำนวนล่าม (คน)

วันที่ปฏิบัติงาน *
วันที่ปฏิบัติงาน

เวลาเริ่มดำเนินการปฏิบัติงาน *
เวลาเริ่มดำเนินการปฏิบัติงาน

เวลาสิ้นสุดการปฏิบัติงาน *
เวลาสิ้นสุดการปฏิบัติงาน

พม. จะขึ้นทะเบียนบุคคลเหล่านี้ไว้และจัดตั้งศูนย์ประสานงานล่ามขึ้น เพื่อเป็นกลไกในการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่ต้องการใช้งานล่ามกับล่ามแปลภาษา ซึ่งผ่านการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายการค้ามนุษย์ การคำนึงถึงบาดแผลทางจิตใจของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และกระบวนการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์แล้ว ได้ทำงานในระดับพื้นที่ร่วมกัน โดยการขอใช้งานล่ามแปลภาษานั้น พม. ได้เพิ่มช่องทางการขอผ่าน Mobile Application “PROTECT - U” เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการขอใช้งานล่ามแปลภาษาซึ่งสามารถขอใช้งานล่วงหน้าได้ และ พม. ยังมีแผนที่จะพัฒนาให้การขอใช้งานล่ามผ่านระบบ Application เพื่อเพิ่มความสะดวกให้ผู้ใช้งานล่ามกับล่ามแปลภาษาสามารถติดต่อกันได้โดยตรง และสามารถติดตามผลการขอใช้งานล่ามได้ด้วยตนเองด้วยความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

2.7 การสร้างช่องทางการเข้าถึงบริการผ่าน Mobile Application “PROTECT - U”

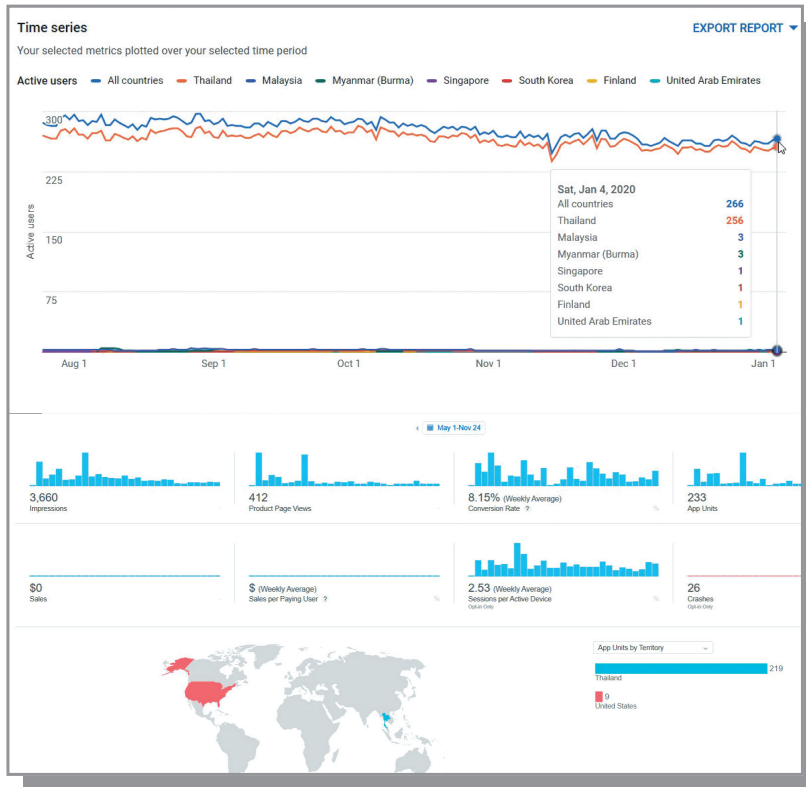
ในปี 2562 พม. ได้จัดทำ Mobile Application “PROTECT - U” เพื่อเพิ่มช่องทางสำหรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ให้เข้าถึงบริการการช่วยเหลือคุ้มครอง โดยผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์สามารถแจ้งข้อมูลเพื่อขอรับการช่วยเหลือไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนผ่านการแจ้งรายละเอียดข้อมูลหรือการแจ้งพิกัดบนแผนที่ที่ตนเองอยู่ในขณะนั้น ให้เจ้าหน้าที่ พม. รับทราบข้อมูล เพื่อประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ใกล้เคียงให้ทำการช่วยเหลือได้โดยเร็วที่สุดหรือบุคคลอื่นที่พบเห็นก็สามารถแจ้งข้อมูลได้ด้วยเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ ยังมีบริการข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ 7 ภาษา ที่ผู้เสียหายสามารถเข้าถึงบริการได้ มีช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของผู้เสียหายที่จะให้บุคคลทั่วไปสามารถสนับสนุน/อุดหนุนผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับผู้เสียหายอีกช่องทางหนึ่งด้วย ทั้งนี้ ได้มีการเปิดตัวและประชาสัมพันธ์ Mobile Application “PROTECT - U” ในพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งที่ พม. ทำอาภาศยานนานาชาติ ทำอาภาศยานภายในประเทศ เพื่อให้ประชาชนรับทราบเพิ่มมากขึ้น

รูปภาพที่ 8 การแถลงข่าวเปิดตัว Mobile Application “PROTECT - U”

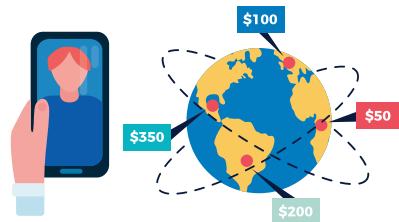

โดยจากการเก็บข้อมูลการใช้งานและการดาวน์โหลดแอปพลิเคชัน นับตั้งแต่เริ่มใช้งานได้เมื่อช่วงเดือนมิถุนายน 2562 พบข้อมูลว่า มีผู้ใช้งานแล้วจำนวน 266 ราย โดยส่วนใหญ่เป็นการเปิดอ่านสิทธิของผู้เสียหายถึง 1,201 ครั้ง รองลงมาเป็นการใช้งานเพื่อดูผลิตภัณฑ์ผู้เสียหาย 904 ครั้ง ขอใช้งานล่ามแปลภาษา 186 ครั้ง ส่วนการแจ้งเหตุการณ์ค้ามนุษย์มี 3 ครั้ง ซึ่งเป็นเพียงการแจ้งเบาะแสและข้อมูลสำหรับการเฝ้าระวัง

แผนภาพที่ 16 แสดงการใช้งานและพื้นที่การใช้งานจากการเก็บข้อมูลระบบ

ในห้วงการเริ่มใช้งาน Mobile Application ที่ผ่านมาพบกรณีมีผู้แจ้งข้อมูลการค้ามนุษย์ 3 ครั้ง ครั้งแรกเป็นการแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการนำคนมาขอทาน จากการตรวจสอบไม่พบว่าเป็นการค้ามนุษย์ เป็นเพียงการทำความผิดตามกฎหมายควบคุมการขอทานเท่านั้น ครั้งที่สองเป็นการแจ้งข้อมูลการค้ามนุษย์ในต่างประเทศภายหลังเจ้าหน้าที่ได้ติดต่อกลับ เป็นการแจ้งข้อมูลจากการไปทำงานในต่างประเทศ เพื่อเป็นการเฝ้าระวังการเดินทางไปทำงานของคนไทยและให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องประสานความร่วมมือต่อไป ครั้งที่สามเป็นการแจ้งข้อมูลพื้นที่เสี่ยง ซึ่งได้มีการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องลงตรวจสอบเป็นระยะแล้ว

2.8 สร้างกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศ

ความร่วมมือกับราชอาณาจักรกัมพูชา

พม. ร่วมกับกระทรวงกิจการสังคม ทหารผ่านศึก และฟื้นฟูเยาวชน ราชอาณาจักรกัมพูชา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของทั้งสองประเทศ จัดทำขั้นตอนการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานร่วมกันว่าด้วยการจัดการรายกรณี ในการส่งกลับและคืนผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ระหว่างไทยกับกัมพูชา (Standard Operating Procedure for Case Management of Repatriation and Reintegration of Victims of Trafficking in Persons between Thailand and Cambodia : SOP) เพื่อใช้เป็นแนวทางร่วมกันในการส่งกลับและคืนผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ รวมถึงให้กระบวนการส่งกลับและคืนผู้เสียหายของทั้งสองประเทศเป็นไปตามมาตรฐาน โดยมีเป้าหมายที่จะให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์กลับคืนสู่สังคมด้วยความปลอดภัย และไม่กลับมาเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ซ้ำ ซึ่งได้มีการลงนาม SOP ดังกล่าว ในเดือนเมษายน 2562

ประเทศไทยยังคงเป็นต้นแบบในการดำเนินการคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในภูมิภาค โดยมีหน่วยงานด้านการคุ้มครองช่วยเหลือในประเทศต่าง ๆ มาศึกษาดูงานกระบวนการช่วยเหลือคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะราชอาณาจักรกัมพูชาและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งมีกิจกรรมความร่วมมือกับกระทรวงการต่างประเทศ ในการสนับสนุนการดำเนินโครงการก่อสร้างศูนย์แรกรับเพื่อการค้ามนุษย์และกลุ่มเสี่ยงที่ปอยเปต จังหวัดบันเตียเมียนเจย ราชอาณาจักรกัมพูชา และที่โพนโฮง สปป.ลาว ซึ่งเป็นโครงการความร่วมมือที่รัฐบาลไทยสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์ฯ ซึ่งใช้งบประมาณกว่า 120 ล้านบาท เพื่อใช้เป็นสถานที่ในการรับตัวผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ได้มีการช่วยเหลือและส่งกลับจากประเทศไทย รวมถึงการรับตัวกลุ่มเสี่ยงที่อาจไปเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์โดยศูนย์ฯ จะให้การคุ้มครองและฝึกออาชีพให้แก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของทั้งสองประเทศ ทั้งนี้ ในช่วงเดือนธันวาคม 2562 กระทรวงการต่างประเทศ และ พม. ได้จัดกิจกรรมพาคณะผู้บริหารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากราชาอาณาจักรกัมพูชา ศึกษาดูงานการบริหารจัดการสถานคุ้มครอง การฝึกออาชีพ และกระบวนการดูแลผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในสถานคุ้มครองของประเทศไทยสำหรับเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการบริหารจัดการศูนย์ดังกล่าวต่อไป

ความร่วมมือกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

ในเดือนสิงหาคม 2562 พม. ร่วมกับสำนักงานคดีค้ามนุษย์ สำนักงานอัยการสูงสุด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดประชุมทวิภาคีไทย - ลาว เพื่อหารือแนวทางในการดำเนินคดีค้ามนุษย์ตามกฎหมายแต่ละประเทศ ร่วมกับคณะกรรมการด้านการค้ามนุษย์ระดับชาติ กระทรวงป้องกันความสงบ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับการช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในกระบวนการยุติธรรมตามกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ ให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้รับการช่วยเหลือโดยเร็วที่สุดและได้รับประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ เมื่อเดือนกันยายน 2562 ยังได้มีการหารือร่วมกันในการจัดทำ (ร่าง) ขั้นตอนการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานร่วมกันว่าด้วย การจัดการรายกรณีในการส่งกลับและคืนสู่สังคมของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ระหว่างไทยกับ สปป.ลาว หรือ SOP ไทย - ลาว เพื่อสร้างแนวทางการส่งกลับและคืนสู่สังคมผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นมาตรฐานระหว่างสองประเทศต่อไป

ความร่วมมืออื่น ๆ

พม. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังได้สร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในประเทศอื่น ๆ อีก เช่น ร่วมกับกรมฟื้นฟูเหยื่อเยวียา สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา จัดการประชุมทวิภาคีไทย - เมียนมา ด้านการบริหารจัดการรายกรณี การส่งกลับและคืนสู่สังคมผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ หรือการประชุม Case Management Meeting โดยไทยและเมียนมามีความร่วมมือในการประชุมมาจนถึงปี 2562 เป็นครั้งที่ 23 ซึ่งทั้งสองประเทศผลัดกันเป็นเจ้าภาพการประชุมติดตาม และแก้ไขปัญหาหารือร่วมกัน เพื่อให้การคุ้มครองช่วยเหลือ การส่งกลับและคืนสู่สังคมผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์มีประสิทธิภาพมากที่สุด นอกจากนี้ ยังได้ร่วมกับกระทรวงการต่างประเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงแรงงาน องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน มูลนิธิเอ - เทเวนตีวัน มูลนิธิไนท์ไลต์ ในการหารือร่วมกับผู้แทนจากองค์การระหว่างประเทศและองค์กรภาคเอกชนจากสาธารณรัฐยูกันดา เพื่อศึกษาวิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อ เพื่อเป็นแนวทางการดูแลคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ชาวยูกันดาในประเทศไทยต่อไป

นอกจากนี้ ในปี 2562 พม. ร่วมกับกระทรวงการต่างประเทศ มูลนิธิเอ - ทเวนตีวัน โครงการฮัก ภายใต้มูลนิธิสานสัมพันธ์ครอบครัว ในฐานะทีมสหวิชาชีพ ได้บูรณาการร่วมกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติซึ่งได้รับแจ้งเรื่องร้องทุกข์จากหญิงไทยรายหนึ่งที่ขอความช่วยเหลือ เนื่องจากตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในร้านนวดที่สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ (UAE) จากนั้นจึงมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายในประเทศปลายทาง รวมถึงองค์การตำรวจอาชญากรรมระหว่างประเทศ ซึ่งผลจากความร่วมมืออันดีระหว่าง 2 ประเทศนำไปสู่การช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ รวมทั้งสิ้น 9 ราย ระหว่างดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้รับการคุ้มครองดูแลในสถานคุ้มครองของ UAE หลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการจึงได้ส่งผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์กลับประเทศไทย ส่วนอีกกรณีหนึ่ง พม. ได้ประสานความร่วมมือกับมูลนิธิเพื่อยุติการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็กและมูลนิธิเอ-ทเวนตีวัน ในการให้ความช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายชาวไทยซึ่งถูกนำไปแสวงหาประโยชน์ที่ไต้หวัน และประสานความร่วมมือกันจนกระทั่งผู้เสียหายเดินทางกลับประเทศไทย ทั้งนี้ พม. ได้มอบหมายให้ผู้จัดการรายการรับผิดชอบการดูแลและช่วยเหลือผู้เสียหายครอบคลุมทุกมิติ รวมถึงประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในการช่วยเหลือให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์กลับคืนสู่สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

ผลจากการดำเนินงานด้านการคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของประเทศไทย ทำให้องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น (Japan International Cooperation Agency : JICA) ในฐานะองค์กรที่มีการดำเนินงานร่วมกับ พม. และทีมสหวิชาชีพกว่า 10 ปี ได้เสนอชื่อกองต่อต้านการค้ามนุษย์ พม. เข้ารับรางวัล JICA President Award ประจำปี 2562 ในฐานะองค์กรที่มีความสามารถโดดเด่นในการสร้างผลงานและความสำเร็จให้กับ JICA ทั้งนี้ เพื่อย้ำและสร้างความมั่นใจให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่จะได้รับการคุ้มครองอย่างมีมาตรฐานต่อไป

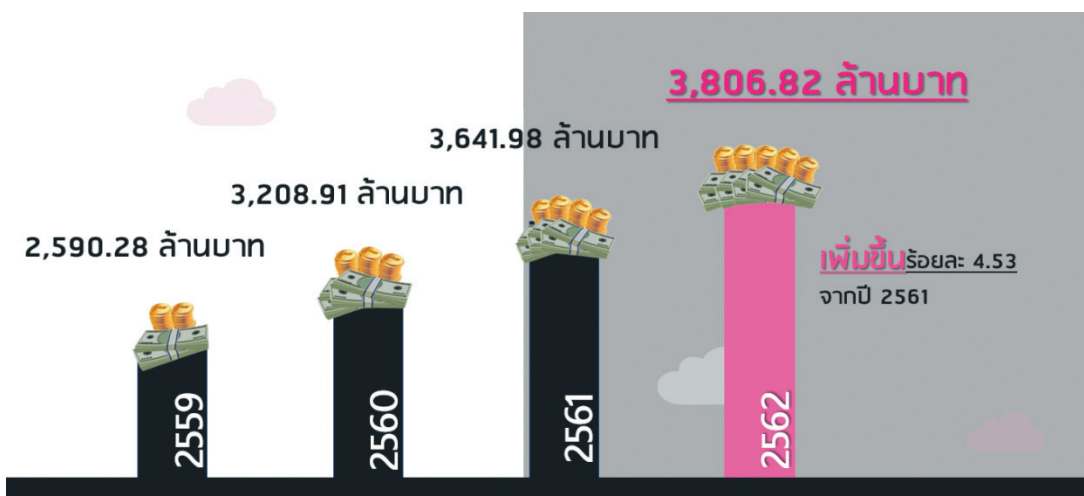
3. ด้านป้องกัน

จากการที่ประเทศไทยเป็นทั้งประเทศต้นทาง ทางผ่าน และปลายทางของกระบวนการค้ามนุษย์ รัฐบาลไทยจึงให้ความสำคัญกับการป้องกันการค้ามนุษย์ทุกกลุ่ม เพื่อไม่ให้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ถูกบังคับใช้แรงงาน และถูกละเมิดสิทธิตามกฎหมาย โดยเฉพาะในปีที่ผ่านมา รัฐบาลไทยได้จัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.5 เพื่อดำเนินการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ทั้งระบบ โดยเน้นการพัฒนากฎหมายที่สำคัญ เพื่อไม่ให้เกิดการฟ้องคดีก่อกวนประชาชน “คดีปิดปาก” ตรากฎหมายเพื่อป้องกันการบังคับใช้แรงงาน หรือบริการ และตรากฎหมายเพื่อคุ้มครองแรงงานในงานประมงตามมาตรฐานสากล นอกจากนี้ ได้ให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันกลุ่มเสี่ยงที่จะตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ทั้งสตรี เด็ก ขอทาน แรงงานไทย และแรงงานต่างด้าว เพื่อให้ได้รับการปกป้องคุ้มครองและได้รับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมาย ปลอดภัยจากการถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบทั้งในและนอกราชอาณาจักร ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญที่จะตัดวงจรไม่ให้มีผู้ฝ่าฝืนหรือกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง นอกจากนี้ ยังได้พัฒนาความร่วมมือกับ กระทรวงแรงงานสหรัฐอเมริกา (USDOL) สหภาพยุโรป (EU) องค์กรแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) และประเทศต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการค้ามนุษย์ทั้งระบบอย่างยั่งยืน โดยมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

3.1 การจัดสรรงบประมาณในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ปี 2562

รัฐบาลให้ความสำคัญกับการต่อต้านการค้ามนุษย์เป็นนโยบายลำดับต้นและให้การสนับสนุนการทำงานเกี่ยวกับการค้ามนุษย์และแรงงานต่างด้าวอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2562 ได้จัดสรรงบประมาณรวมทั้งสิ้น 3,806.82 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.53 จากปี 2561 ที่มีจำนวน 3,641.98 ล้านบาท

แผนภาพที่ 17 การจัดสรรงบประมาณในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของประเทศไทย ประจำปี 2562

3.2 การพัฒนากฎหมายสำคัญ

รัฐบาลไทยได้ออกกฎหมายและแนวปฏิบัติเพิ่มเติมหลายฉบับ เพื่อลดช่องว่างของกฎหมายไม่ให้เกิดการกลั่นแกล้งประชาชนหรือการฟ้องคดีปิดปาก ตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายกับผู้กระทำความผิดฐานบังคับใช้แรงงาน ซึ่งเป็นต้นเหตุสำคัญของการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ดังนี้

3.2.1 พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2562 (ฉบับที่ 33 และฉบับที่ 34)

ในปี 2561 สำนักงานศาลยุติธรรมได้เสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 “ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ หากความปรากฏต่อศาลเองหรือมีพยานหลักฐานที่ศาลเรียกมาว่าโจทก์ฟ้องคดีโดยไม่สุจริตหรือโดยบิดเบือนข้อเท็จจริง เพื่อกลั่นแกล้งหรือเอาเปรียบจำเลยหรือโดยมุ่งหวังผลอย่างอื่นยิ่งกว่าประโยชน์ที่พึงได้โดยชอบ ให้ศาลยกฟ้อง และห้ามมิให้โจทก์ยื่นฟ้องในเรื่องเดียวกันนั้นอีก การฟ้องคดีโดยไม่สุจริตตามวรรคหนึ่งให้หมายความรวมถึงการที่โจทก์จงใจฝ่าฝืนคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลในคดีอาญาอื่นซึ่งถึงที่สุดแล้วโดยปราศจากเหตุผลอันสมควรด้วย” ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2562 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป เพื่อเป็นการป้องกันการใช้สิทธิฟ้องคดีอาญาโดยไม่สุจริตโดยบิดเบือนข้อเท็จจริงหรือกลั่นแกล้ง หรือเอาเปรียบโดยคุ้มครองประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกภาคส่วนจากการใช้สิทธิทางศาลโดยไม่สุจริต รวมถึงกรณีการยื่นฟ้องต่อศาลในพื้นที่ห่างไกลเพื่อให้จำเลยได้รับความลำบากและต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมากในการเดินทางไปต่อสู้อัยการหรือการฟ้องจำเลยในข้อหาที่หนักกว่าความเป็นจริง เพื่อต่อรองให้จำเลยต้องยอมกระทำหรือไม่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดอันเป็นการมิชอบ อีกทั้งยังคุ้มครองหรือป้องกันการฉ้อโกงหรือหนีคดีเพื่อสิทธิมนุษยชนถูกฟ้องคดี ซึ่งหลักการดังกล่าว จะเป็นการเปิดโอกาสให้ศาลยุติธรรมสามารถตรวจสอบเรื่องการฟ้องคดีเพื่อให้ความคุ้มครองคนสุจริตให้ถูกฟ้องคดีได้มากยิ่งขึ้น และสำนักงานศาลยุติธรรมได้เสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 165/2 “ในการไต่สวนมูลฟ้อง จำเลยอาจแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูล และจะระบุในคำแถลงถึงตัวบุคคล เอกสาร หรือวัตถุที่จะสนับสนุนข้อเท็จจริงตามคำแถลงของจำเลยด้วยก็ได้ กรณีเช่นว่านี้ ศาลอาจเรียกบุคคล เอกสาร หรือวัตถุดังกล่าว มาเป็นพยานศาลเพื่อประกอบการวินิจฉัยสั่งคดีได้ตามที่จำเป็นและสมควร โดยโจทก์และจำเลยอาจถามพยานศาลได้เมื่อได้รับอนุญาตจากศาล” ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2562 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป เนื่องจากในช่วงก่อนที่จะมีการแก้ไขกฎหมายในเรื่องดังกล่าว บทบัญญัติหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการไต่สวนมูลฟ้องเดิมยังไม่เอื้อต่อการคุ้มครองสิทธิของจำเลย ซึ่งแต่เดิมจำเลยยังไม่มีสถานะเป็นจำเลยและยังไม่สามารถนำเสนอพยานหลักฐาน ข้อเท็จจริง และข้อกฎหมาย จึงเป็นที่มาในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย อันเป็นการพัฒนาระบบการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากลมากยิ่งขึ้น

3.2.2 พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 พ.ศ. 2562

รัฐบาลได้ตราพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 พ.ศ. 2562 โดยมีผลบังคับใช้ เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2562 เพื่อบังคับใช้ตามพิธีสารภายใต้อนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 29 ว่าด้วยการบังคับใช้แรงงาน โดยกำหนดลักษณะการกระทำที่เป็นความผิดฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการ กำหนดอัตราโทษให้เหมาะสม เพื่อป้องกันและปราบปรามและขจัดการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ รวมทั้งกำหนดมาตรการในการช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการถูกบังคับใช้แรงงานหรือบริการ และการพิจารณาคดีการกระทำความผิดฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการ

ให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เสียหายได้รับการดูแล ค้ำครอง เยียวยาด้วยมาตรการเดียวกันกับผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์

3.2.3 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานในงานประมง พ.ศ. 2562

รัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานในงานประมง พ.ศ. 2562 โดยมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2562 เพื่อกำหนดหน้าที่ของเจ้าของเรือและการปฏิบัติหน้าที่ของแรงงานประมงให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล เพื่อคุ้มครองสิทธิของแรงงานประมงและป้องกันการบังคับใช้แรงงานในงานประมงที่มีความแตกต่างจากการทำงานของลูกจ้างทั่วไป เนื่องจากมีความเสี่ยงภัยทางทะเลและมีระยะเวลาการทำงานที่ต่อเนื่องเป็นเวลานาน อันเป็นการส่งเสริมและเพิ่มความสามารถในการประกอบกิจการประมงของประเทศ ตลอดจนเพื่อเป็นการอนุวัติการให้เป็นไปตามอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 188 ว่าด้วยการทำงานในภาคประมง นอกจากนี้ กระทรวงแรงงานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ตรากฎหมายลำดับรองและแนวปฏิบัติเพื่อรองรับการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ จำนวน 9 ฉบับ ภายใต้การปรึกษาหารือร่วมกับองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) และไตรภาคีอย่างใกล้ชิด

3.2.4 พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. และพระราชบัญญัติรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ.

รัฐบาลไทยให้ความสำคัญกับสิทธิเสรีภาพในการรวมตัวและเจรจาต่อรองของแรงงานต่างด้าว โดยอยู่ระหว่างพัฒนากฎหมาย เพื่อลดช่องว่างให้ลูกจ้างมีอำนาจในการร่วมเจรจาต่อรองกับนายจ้าง โดยปรับปรุงพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. และพระราชบัญญัติรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. ทั้งนี้ ร่างพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. ได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2562 และอยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา สำหรับพระราชบัญญัติรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. อยู่ระหว่างรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ และเมื่อกฎหมายทั้ง 2 ฉบับ ผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรก็จะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาให้สัตยาบันอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 98 ว่าด้วยการรวมตัวและเจรจาต่อรองต่อไป

3.3 การป้องกันการค้ามนุษย์ในกลุ่มแรงงานต่างด้าวที่ทำงานในประเทศไทย

ประเทศไทยในฐานะที่เป็นประเทศปลายทางของการแสวงหาโอกาสและคุณภาพชีวิตที่ดีของแรงงานต่างด้าว กระทรวงแรงงานได้กำหนดนโยบายให้แรงงานต่างด้าวที่ทำงานในประเทศไทยทุกคนได้ทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยเฉพาะแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ (กัมพูชา ลาว และเมียนมา) พร้อมดำเนินการต่าง ๆ เพื่อป้องกันและคุ้มครองแรงงานต่างด้าวซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงให้ได้รับสิทธิประโยชน์ตามหลักมาตรฐานสากลอันเป็นมาตรการสำคัญในการป้องกันการค้ามนุษย์ ทำให้ในปัจจุบันประเทศไทยมีฐานข้อมูลแรงงานต่างด้าวที่ถูกต้องตามกฎหมายรวมทั้งสิ้น 3,216,431 คน แบ่งเป็นแรงงานทั่วไป 2,999,001 คน แรงงานประเภทฝีมือ 168,151 คน ตลอดชีพ 241 คน และชนกลุ่มน้อย 49,038 คน โดยในปี 2562 มีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

3.3.1 การขยายใบอนุญาตทำงานแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติออกไปอีก 2 ปี

คณะรัฐมนตรีมีมติ เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2562 เห็นชอบแนวทางการบริหารจัดการการทำงานของแรงงานต่างด้าวปี 2562 - 2563 ให้ขยายใบอนุญาตทำงานแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ (กัมพูชา ลาว และเมียนมา) ซึ่งเป็นกลุ่มเข้ามาทำงานโดยผิดกฎหมายที่ได้รับการเปิดจดทะเบียนผ่อนผันมาอย่างต่อเนื่อง และใบอนุญาตทำงานจะหมดอายุ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2562 และ 31 มีนาคม 2563 จำนวน 1,741,096 คน จะได้รับการต่อใบอนุญาตทำงานออกไปอีก 2 ปี โดยใช้กระบวนการนำเข้าแรงงานต่างด้าวตามระบบ MOU มาปรับใช้เพื่อป้องกันการเรียกเก็บค่าบริการที่ไม่เป็นธรรมและนำภาระหนี้มาผูกมัด ซึ่งเป็นองค์ประกอบของการบังคับใช้แรงงานและการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน โดยเริ่มดำเนินการระหว่างวันที่ 2 กันยายน 2562 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2563

ในลักษณะศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) หรือดำเนินการ ณ ที่ตั้งสำนักงานของแต่ละหน่วยงาน ข้อมูล ณ วันที่ 22 มกราคม 2563 มีแรงงานต่างด้าวได้รับการขยายอนุญาตทำงาน จำนวนทั้งสิ้น 104,199 คน (กัมพูชา 15,104 คน ลาว 4,190 คน เมียนมา 84,905 คน)

สำหรับโครงการศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ (One Stop Service: OSS) ของกระทรวงแรงงาน จำนวน 4 แห่ง ในกรุงเทพมหานคร เริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 10 มกราคม 2563 และจะสิ้นสุดในวันที่ 31 มีนาคม 2563 และจำนวน 38 แห่ง ในต่างจังหวัด ซึ่งเริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 16 ธันวาคม 2562 และจะสิ้นสุดในวันที่ 31 มีนาคม 2563 สำหรับการขึ้นทะเบียนและขยายใบอนุญาตทำงานของแรงงานต่างด้าวเป็นมาตรการที่ช่วยอำนวยความสะดวกและประหยัดเวลาให้กับทั้งนายจ้างและแรงงานต่างด้าว ผ่านการขออนุญาตทำงานผ่านระบบ e-Workpermit (CLM) ในการลงทะเบียน ยื่น Name List จอจิวและขึ้นทะเบียน นอกจากนี้ยังได้เพิ่มมาตรการเก็บข้อมูลชีวมาตร (Biometrics) ของแรงงานต่างด้าวทั้งระบบ ซึ่งจะทำให้เกิดความโปร่งใสลดการทุจริตในกระบวนการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าว และข้อมูลชีวมาตรดังกล่าว จะเป็นประโยชน์ในการยืนยันตัวบุคคลได้อย่างแม่นยำ ช่วยเอื้อต่อการสืบสวนสอบสวน ในกรณีที่มีการดำเนินคดี รวมไปถึงช่วยปกป้องแรงงานต่างด้าวจากการเอารัดเอาเปรียบและการค้ามนุษย์ด้วย โดยที่การขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าว ในปัจจุบันทำได้ง่ายและรวดเร็วกว่าเดิม เนื่องจากมีการนำระบบไร้เอกสาร (Paperless) มาใช้โดยใช้ระยะเวลาในการขึ้นทะเบียนที่ศูนย์ OSS เพียง 30 นาที/คน ลดลงจากการขึ้นทะเบียนแบบเดิมถึง 4 เท่า ที่ใช้ระยะเวลาประมาณ 2 ชั่วโมง/คน

แผนภาพที่ 18 ขั้นตอนการขยายใบอนุญาตทำงานแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ ออกไปอีก 2 ปี

ทั้งนี้ แรงงานต่างด้าวกลุ่มดังกล่าวจะได้รับสิทธิประโยชน์และการคุ้มครองตามกฎหมาย ดังนี้

1) มีสถานภาพเช่นเดียวกับแรงงานต่างด้าวตาม MOU ปกติ เนื่องจากนำกระบวนการนำเข้าตามระบบ MOU มาปรับใช้ โดยแรงงานต่างด้าวไม่ต้องเดินทางกลับไปประเทศต้นทางเพื่อป้องกันการเรียกเก็บค่าบริการที่ไม่เป็นธรรม และลดผลกระทบต่อนายจ้าง/สถานประกอบการ รวมถึงเศรษฐกิจของประเทศ

2) กำหนดให้นายจ้างใช้สัญญาจ้าง 3 ภาษา ตามรูปแบบที่ออกโดยกรมการจัดหางาน เพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการต่อใบอนุญาตทำงานของแรงงานต่างด้าว ประกอบด้วย ภาษาของแรงงานต่างด้าว ภาษาไทย และภาษาอังกฤษไว้ในฉบับเดียวกัน โดยให้เก็บสัญญาจ้างไว้ที่ทำการของนายจ้างเพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบได้ และสำเนาสัญญาจ้างอีก 1 ฉบับ ให้ลูกจ้างเก็บรักษาไว้ ซึ่งจะทำให้แรงงานต่างด้าวทุกคนได้รับสัญญาจ้าง 3 ภาษา อันเป็นมาตรการสำคัญในการคุ้มครองแรงงานต่างด้าวให้ได้รับค่าจ้างและสิทธิประโยชน์ตามกฎหมาย

3) กำหนดให้นายจ้างเป็นผู้จ่ายเงินค่าธรรมเนียมการจัดหางานให้กับแรงงานต่างด้าว

และห้ามนายจ้างเรียกเก็บเงินเกี่ยวกับการนำคนต่างด้าวมาทำงานจากคนต่างด้าว ยกเว้นค่าใช้จ่ายที่อยู่ในความรับผิดชอบของคนต่างด้าวที่นายจ้างได้ออกให้ไปก่อน เช่น ค่าหนังสือเดินทาง ค่าตรวจสุขภาพ ค่าใบอนุญาตทำงาน เป็นต้น ซึ่งเป็นไปตามมาตรา 49 แห่งพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2561 หากนายจ้างฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนและปรับสองเท่าของเงินหรือมูลค่าทรัพย์สินที่เรียกเก็บจากคนต่างด้าวหรือหักไว้เกินกว่าอัตราที่กำหนด และให้ศาลสั่งให้นายจ้างนั้นคืนเงินหรือทรัพย์สินที่เรียกเก็บโดยมิชอบให้แก่คนต่างด้าว กรณีนายจ้างไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลภายในสามสิบวัน เมื่อคนต่างด้าวร้องขอให้อธิบดีหักหลักประกันของนายจ้างผู้นั้นเพื่อปฏิบัติตามคำสั่งของศาลก็ได้

สำหรับค่าใช้จ่ายและค่าบริการในการจัดหาแรงงานต่างด้าวนั้น กฎหมายกำหนดให้ผู้รับอนุญาตนำคนต่างด้าวมาทำงานกับนายจ้างในประเทศจะเรียกหรือรับค่าบริการจากนายจ้างได้ไม่เกินร้อยละ 25 ของค่าจ้างรายเดือนที่คนต่างด้าวได้รับเดือนแรก หรือระยะเวลาสามสิบวันแรกที่คนต่างด้าวเข้าทำงาน โดยขณะเดียวกันจะมีค่าใช้จ่ายที่ผู้รับอนุญาตจะสามารถเรียกเก็บจากนายจ้างเท่านั้น โดยเก็บได้เท่าที่จ่ายจริง ได้แก่ ค่าใช้จ่ายตามกฎหมายที่กำหนดให้นายจ้างเป็นผู้รับผิดชอบหรือที่นายจ้างแสดงเจตนาในสัญญาการนำคนต่างด้าวมาทำงานกับนายจ้างในประเทศว่าจะเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายนั้นให้แก่คนต่างด้าว ค่าจัดเตรียมเอกสาร (ค่าจัดทำเอกสาร ค่ารับรองเอกสาร ค่าจัดทำคำแปลเอกสาร) ค่าพาหนะเดินทาง ค่าอาหาร และค่าที่พัก ในการนำคนต่างด้าวมาทำงานกับนายจ้างในประเทศ

4) เพิ่มโอกาสในการเปลี่ยนนายจ้างของแรงงานต่างด้าว ดังนี้

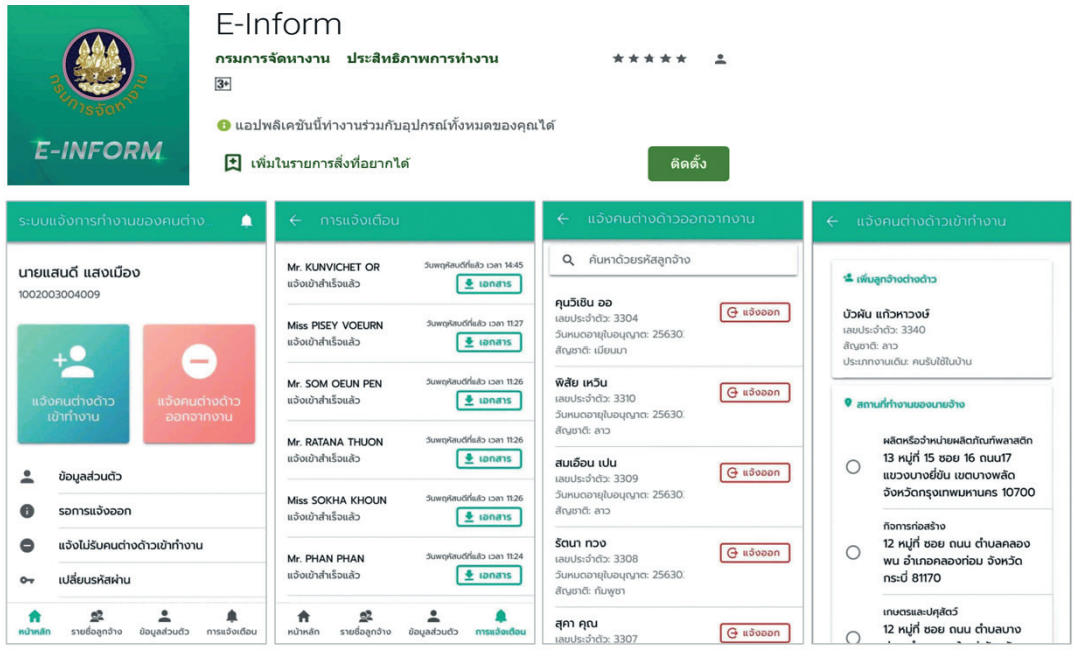
กระทรวงแรงงานให้ความสำคัญกับสิทธิในการเปลี่ยนนายจ้างของแรงงานต่างด้าวทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียม โดยแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว ให้แรงงานต่างด้าวสามารถเปลี่ยนนายจ้างได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนี้

กรณีที่ 1 กรณีเป็นความผิดของนายจ้างสามารถเปลี่ยนนายจ้างได้ทันที ได้แก่ (1) นายจ้างทำทารุณกรรมหรือทำร้ายร่างกาย (2) นายจ้างไม่ปฏิบัติตามสัญญาจ้างหรือกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน (3) นายจ้างให้ลูกจ้างทำงานในสภาพแวดล้อมในการทำงานที่อาจทำให้ลูกจ้างได้รับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือสุขอนามัย (4) กรณีนายจ้างเลิกจ้างโดยไม่มีเหตุอันสมควร และ (5) นายจ้างเสียชีวิตหรือนายจ้างล้มละลาย

กรณีที่ 2 กรณีที่ลูกจ้างต้องการเปลี่ยนนายจ้างโดยมิใช่ความผิดของนายจ้างให้นายจ้างรายใหม่และนายจ้างรายเดิมตกลงกันที่จะชำระค่าใช้จ่ายส่วนต่างในการจัดหางานให้แก่รายเดิมตามสัดส่วนของระยะเวลาที่คนต่างด้าวนั้นทำงานไปแล้ว

นอกจากนี้ กรมการจัดหางานได้พัฒนาระบบแจ้งเข้า - ออกจากงาน ผ่านระบบแอปพลิเคชัน E-Inform เพื่อเป็นทางเลือกและอำนวยความสะดวกให้นายจ้างสามารถดำเนินการแจ้งเข้า - ออกจากงานได้ โดยไม่ต้องเดินทางมาที่สำนักงาน โดยนายจ้างจะต้องแจ้งชื่อ สัญชาติ ลักษณะงานภายใน 15 วัน นับตั้งแต่วันที่จ้าง และเมื่อคนต่างด้าวนั้นออกจากงาน นายจ้างรายเดิมต้องแจ้งออกในระบบภายใน 15 วัน นับตั้งแต่วันที่คนต่างด้าวออกจากงาน พร้อมทั้งระบุสาเหตุการออกจากงานด้วย ทั้งนี้ ในปี 2562 มีการแจ้งแรงงานต่างด้าวเข้า - ออกจากงาน รวม 356,216 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ที่มีจำนวน 157,546 คน

รูปภาพที่ 9 ระบบแอปพลิเคชัน E-Inform

3.3.2 การเพิ่มประสิทธิภาพการนำเข้าแรงงานต่างด้าวตามระบบ MOU

กระทรวงแรงงาน ได้ปรับปรุงกระบวนการนำเข้าแรงงานตามระบบ MOU โดยลดขั้นตอนและกระบวนการดำเนินงานฝ่ายไทยให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใสมากยิ่งขึ้น จากเดิม 25 วันทำการ ลดเหลือ 15 วันทำการ ทำให้มีแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานตามระบบ MOU ในปี 2561 จำนวน 442,726 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2560 ที่มีจำนวน 315,459 คน สำหรับในปี 2562 ได้มีการประชุมเจรจากับประเทศต้นทาง (กัมพูชา ลาว เมียนมา) อย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านแรงงานระหว่างกันตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านแรงงาน (MOU) ทำให้ในปี 2562 สามารถนำเข้าแรงงานต่างด้าวได้ จำนวน 413,536 คน สำหรับผลการเจรจาเพื่อแก้ไขบันทึกข้อตกลงว่าด้วยการจ้างงาน (Agreement) สรุปได้ ดังนี้

- การตรวจสอบสุขภาพจากประเทศต้นทาง เพื่อให้มั่นใจว่าแรงงานต่างด้าวที่จะเข้ามาทำงาน มีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง และป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อร้ายแรง โดยจะมีการตรวจ 6 โรค ได้แก่ โรคเรื้อน วัณโรคในระยะอันตราย โรคเท้าช้างในระยะที่ปรากฏอาการเป็นที่รังเกียจแก่สังคม โรคติดต่อสารเสพติดให้โทษ โรคพิษสุราเรื้อรัง และโรคซิฟิลิส ในระยะที่ 3
- การตรวจสอบประวัติอาชญากรรมของแรงงานต่างด้าวในประเทศต้นทางก่อนเดินทางเข้ามาทำงานในประเทศไทย
- การเร่งรัดการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการนำเข้าแรงงานกัมพูชาตาม MOU (ปัจจุบันอยู่ระหว่างการจัดหาผู้ที่จะมาพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อให้มีการเชื่อมโยงข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ)
- การนำแรงงานประมงทะเลเข้ามาทำงานตาม MOU ทางกัมพูชาพร้อมและยินดีจัดส่ง โดยเห็นชอบแบบคำร้องขอนำเข้าแรงงานต่างด้าวและสัญญาจ้างที่ฝ่ายไทยกำหนดขึ้นตามการร้องขอของทางการเมียนมา ทั้งนี้จะดำเนินการจัดส่งแรงงานเข้ามาทำงานในกิจการประมงด้านเกาะสอง จังหวัดระนองเท่านั้น

- สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เห็นชอบให้ใช้แบบคำร้องขอนำคนต่างด้าวมาทำงานกับนายจ้างในประเทศสำหรับกิจการประมงทะเล เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกันกับแรงงานสัญชาติอื่น
- การแจ้งให้ประเทศต้นทางทราบแนวทางการบริหารจัดการการทำงานของแรงงานต่างด้าว กลุ่มที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นแรงงานถูกกฎหมาย ซึ่งใบอนุญาตทำงานจะหมดอายุ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2562 และวันที่ 31 มีนาคม 2563 เพื่อเพิ่มช่องทางในการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ให้กับแรงงานต่างด้าวมาดำเนินการต่อใบอนุญาตทำงานตามระยะเวลาที่กำหนด

3.3.3 การตรวจสอบบริษัทผู้รับอนุญาตนำคนต่างด้าวเข้ามาทำงานกับนายจ้างในประเทศ นายจ้าง/สถานประกอบการ และแรงงานต่างด้าว

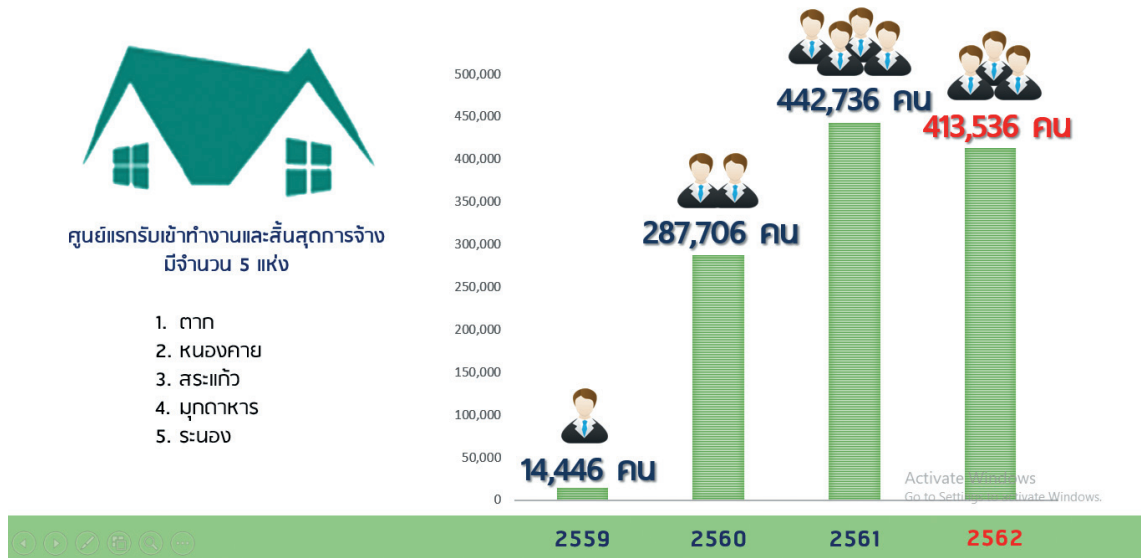
1) เพิ่มความถี่ในการตรวจสอบบริษัทผู้รับอนุญาตนำคนต่างด้าวเข้ามาทำงานกับนายจ้างในประเทศ โดยดำเนินการตรวจสอบบริษัทฯ ในปี 2562 จำนวน 244 แห่ง เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ที่ดำเนินการตรวจ 67 แห่ง สำหรับผลการตรวจ ในปี 2562 พบการกระทำความผิด จำนวน 4 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 1.8 ลดลงจากปี 2561 ที่พบการกระทำความผิด จำนวน 4 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 5.3 ซึ่งเป็นผลมาจากการเพิ่มความถี่ในการตรวจและการบังคับใช้กฎหมายที่จริงจังของเจ้าหน้าที่ จึงส่งผลให้บริษัทฯ ไม่กล้าที่จะกระทำความผิด และดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมายทุกขั้นตอนมากขึ้น ทั้งนี้ ผลการดำเนินคดี บริษัทฯ ถูกพักใช้ใบอนุญาต 120 วัน 1 แห่ง และถูกพักใช้ใบอนุญาต 30 วัน 3 แห่ง ข้อหาร่วมกันปลอมและใช้เอกสารทางราชการปลอม และไม่แจ้งการส่งมอบคนต่างด้าวให้ทำงานกับนายจ้างตามที่กำหนด

2) เพิ่มความเข้มงวดการตรวจสอบนายจ้าง/สถานประกอบการ โดยดำเนินการตรวจ ในปี 2562 จำนวน 54,104 ราย/แห่ง เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ที่ดำเนินการตรวจ 9,652 ราย/แห่ง สำหรับผลการตรวจ ในปี 2562 พบการกระทำความผิด 2,333 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.3 ลดลงจากปี 2561 ที่พบการกระทำความผิด จำนวน 716 ราย/แห่ง คิดเป็นร้อยละ 7.4 ซึ่งเป็นผลมาจากการเพิ่มความถี่ในการตรวจและการบังคับใช้กฎหมายที่จริงจังมากขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นความผิดครั้งแรกจึงดำเนินการเปรียบเทียบปรับ จำนวน 586 ราย รวม 16,663,900 บาท (ขึ้นคณะกรรมการเปรียบเทียบและพนักงานสอบสวน จำนวน 522 ราย รวม 7,078,500 บาท และชั้นศาล จำนวน 64 ราย รวม 9,585,400 บาท) โดยอยู่ระหว่างดำเนินการในชั้นคณะกรรมการเปรียบเทียบปรับ จำนวน 4 ราย และชั้นพนักงานสอบสวน 1,743 ราย ข้อหาจ้างคนต่างด้าวที่ไม่มีใบอนุญาตทำงาน

3.3.4 การช่วยเหลือแรงงานต่างด้าวร่วมกับภาคีเครือข่าย

1) พัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของศูนย์แรกรับเข้าทำงานและสิ้นสุดการจ้าง 5 แห่ง (ตาก หนองคาย สระแก้ว มุกดาหาร และระนอง) ซึ่งกรมการจัดหางานจัดตั้งมาตั้งแต่ปลายปี 2559 เพื่ออำนวยความสะดวกและเพิ่มช่องทางการเข้ามาทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ผ่านกระบวนการนำเข้ามาตามระบบ MOU โดยแรงงานต่างด้าวจะได้รับการฝึกอบรมให้ความรู้เพื่อให้มีความพร้อมก่อนเข้ามาทำงานในประเทศไทย เช่น กฎหมายภายในประเทศที่สำคัญ (กฎหมายการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว กฎหมายคุ้มครองแรงงาน กฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์) รวมทั้งศาสนา วัฒนธรรม และสังคม ตลอดจนช่องทางการร้องทุกข์ ร้องเรียน กรณีที่ถูกละเมิดสิทธิด้านแรงงาน โดยในปี 2562 กรมการจัดหางานได้จัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมในการจ้างล่ามและผู้ประสานงานด้านภาษา เพื่อปฏิบัติหน้าที่ประจำศูนย์แรกรับฯ รวม 8 คน แบ่งเป็น ตาก 2 คน (ภาษาเมียนมา) ระนอง 4 คน (ภาษาเมียนมา) และสระแก้ว 2 คน (ภาษากัมพูชา) ทั้งนี้ หนองคายและมุกดาหารไม่มีล่ามเนื่องจากสื่อสารภาษาลาวเข้าใจ ทั้งนี้ มีแรงงานต่างด้าวผ่านการฝึกอบรมรวมทั้งสิ้น 413,536 คน

แผนภาพที่ 19 การดำเนินงานศูนย์แรกรับเข้าทำงานและสิ้นสุดการจ้าง

นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ในศูนย์แรกรับฯ ได้กำหนดมาตรการคุ้มครองสัมภาระแรงงานต่างด้าว โดยแยกนายจ้างและนายหน้าออกจากห้องสัมภาระ เพื่อตรวจคัดกรองแรงงานต่างด้าวว่ามีนายจ้างจริง ตรงตามสัญญาจ้าง และไม่ได้ถูกชักจูง หลอกลวง หรือถูกเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการจัดหางานและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของการถูกบังคับใช้แรงงานและการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน โดยผลการคุ้มครอง ยังไม่พบเหตุสงสัยว่าแรงงานต่างด้าวถูกชักจูง ล่อลวง หรือกระทำการในทางที่ผิดกฎหมาย โดยแรงงานต่างด้าว ได้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

(1) ความสมัครใจ แรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่สมัครใจเข้ามาทำงานในประเทศไทย เนื่องจากต้องการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการได้ค่าจ้างที่สูงกว่าทำงานในประเทศตน

(2) ตำแหน่งงานว่าง แรงงานต่างด้าวทราบจากบริษัทจัดหางานของประเทศตนที่ลงพื้นที่แนะนำ และผ่านการคัดเลือกตามแต่ตำแหน่งงานที่ถนัด และส่วนหนึ่งผ่านการชักชวนจากเพื่อนที่ทำงานในประเทศไทย

(3) สัญญาจ้าง แรงงานต่างด้าวทราบกำหนดเวลาการทำงาน 2 ปี ต่อได้อีก 2 ปี โดยได้รับค่าจ้างขั้นต่ำตามที่กฎหมายกำหนด ที่พิกนายจ้างเป็นผู้จัดหาให้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายเป็นส่วนใหญ่ในกิจการทั่วไปหรืองานก่อสร้าง แต่กิจการบางแห่งแรงงานจะเป็นผู้ออกค่าที่พักเอง

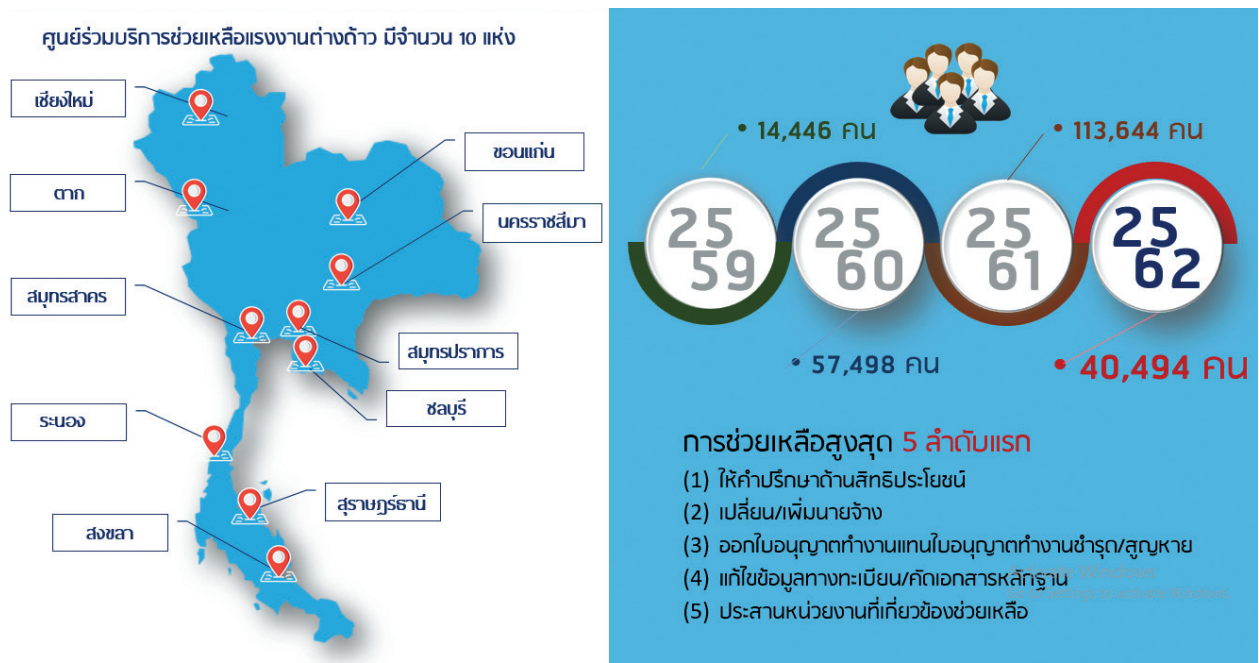
(4) การรักษาพยาบาล แรงงานต่างด้าวทราบว่านายจ้างจะจัดให้มีระบบประกันสังคมและประกันสุขภาพตามที่กฎหมายกำหนด

(5) ค่าใช้จ่าย แรงงานต่างด้าวทราบค่าใช้จ่ายในการดำเนินการกับบริษัทจัดหางานในประเทศของตนเอง โดยแรงงานเมียนมาที่เคยทำงานกับนายจ้างในประเทศไทยจะเสียค่าใช้จ่ายประมาณ 5,000 - 6,000 บาท ส่วนแรงงานใหม่ที่ยังไม่มีเอกสารใด ๆ จะเสียค่าใช้จ่ายประมาณ 11,500 บาท แรงงานกัมพูชาจะเสียค่าใช้จ่ายประมาณ 15,000 - 16,000 บาท และแรงงานลาวจะเสียค่าใช้จ่ายที่ตกลงกับบริษัทจัดหางาน

2) ศูนย์ร่วมบริการช่วยเหลือแรงงานต่างด้าว 10 แห่ง (สมุทรสาคร สมุทรปราการ ชลบุรี ระนอง สุราษฎร์ธานี สงขลา ตาก เชียงใหม่ นครราชสีมา และขอนแก่น) ซึ่งกรมการจัดหางานได้จัดตั้งมาตั้งแต่ปลายปี 2559 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำงานแบบมีส่วนร่วมกับองค์กรแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) องค์กรภาคประชาสังคม และองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) อาทิ องค์กรระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (IOM)

มูลนิธิรักษ์ไทย มูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนา (HRDF) เครือข่ายเพื่อสิทธิแรงงานข้ามชาติ (MWRN) คณะกรรมการสมานฉันท์ส่งเสริมคุ้มครองแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา (Solidarity Committee for the Protection Myanmar Migrant Workers : AAC - SCPM) และองค์กรยองฉีอู (YCO) โดยให้คำปรึกษา แนะนำ รับข้อร้องทุกข์ ร้องเรียน ประสานส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และให้ความช่วยเหลือแก่แรงงานต่างด้าวที่ประสบปัญหาจากการทำงานในประเทศไทย ในปี 2562 มีแรงงานต่างด้าวในกิจการทั่วไป กิจการประมงทะเลและแปรรูปสัตว์น้ำขอรับความช่วยเหลือ รวม 40,494 คน ลดลงจากปี 2561 ที่มีแรงงานขอความช่วยเหลือ จำนวน 113,644 คน ซึ่งเป็นผลมาจากมาตรการของกระทรวงแรงงานที่กำหนดให้แรงงานต่างด้าวทุกคนทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยมีการเปิดจดทะเบียนและต่อใบอนุญาตทำงานให้กับแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับมาตรการในการตรวจสอบนายจ้าง/สถานประกอบการอย่างเข้มงวด ส่งผลให้แรงงานต่างด้าวกลุ่มเสี่ยงได้รับค่าจ้าง และสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ตามกฎหมาย จึงถูกละเมิดสิทธิด้านแรงงานน้อยลง สำหรับการให้ความช่วยเหลือสูงสุด 5 ลำดับแรก ได้แก่ (1) ให้คำปรึกษาด้านสิทธิประโยชน์ (2) เปลี่ยน/เพิ่มนายจ้าง (3) ออกใบอนุญาตทำงานแทนใบอนุญาตทำงานชำรุด/สูญหาย (4) แก้ไขข้อมูลทางทะเบียน/คัดเอกสารหลักฐาน และ (5) ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยเหลือ ตามลำดับ

แผนภาพที่ 20 การดำเนินงานศูนย์ร่วมบริการช่วยเหลือแรงงานต่างด้าว

อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการพัฒนาการทำงานของศูนย์ร่วมบริการช่วยเหลือแรงงานต่างด้าว และพัฒนาความร่วมมือกับภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ให้มีความเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพมากขึ้น กรมการจัดหางานจึงได้จับมือกับองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ทบทวนการประเมินผลการดำเนินการของศูนย์ร่วมบริการช่วยเหลือแรงงานต่างด้าว ณ กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2562 โดยมีภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) และเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ร่วมบริการช่วยเหลือแรงงานต่างด้าวทั้ง 10 แห่ง มาร่วมกันศึกษาและประเมินผลงานของศูนย์ฯ ในระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา ตลอดจนร่วมกันกำหนดแนวทาง มาตรการดำเนินงาน และมีความตกลงที่จะร่วมกันพัฒนาศักยภาพของศูนย์ฯ ต่อไป

รูปภาพที่ 10 การพัฒนาการทำงานของศูนย์ร่วมบริการช่วยเหลือแรงงานต่างด้าว

3.4 การป้องกันการค้ามนุษย์แรงงานไทยที่ไปทำงานต่างประเทศ

แรงงานไทยจำนวนมากมีความต้องการเคลื่อนย้ายไปทำงานในต่างประเทศ เพื่อต้องการแสวงหาโอกาสและการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากค่าตอบแทนที่สูงกว่าการทำงานในประเทศไทย ในอดีตการเดินทางไปทำงานต่างประเทศมีค่าใช้จ่ายที่สูง เป็นเหตุให้แรงงานไทยบางส่วนจำเป็นต้องกู้ยืมเงินจากนายหน้าที่เก็บค่าบริการสูงกว่าความเป็นจริง ส่งผลให้แรงงานไทยบางรายตกเป็นหนี้จนไม่สามารถตัดตนเองออกจากวงจรหนี้ได้ และตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ นอกจากนี้ยังมีแรงงานไทยบางส่วนที่ลักลอบไปทำงานในต่างประเทศโดยผิดกฎหมาย จนถูกบังคับใช้แรงงานหรือบริการในที่สุด กระทรวงแรงงานจึงได้ดำเนินการ ดังนี้

3.4.1 การจัดส่งแรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศ

กระทรวงแรงงานส่งเสริมให้มีการจัดส่งแรงงานไปทำงานต่างประเทศ โดยรัฐต่อรัฐ หรือกระบวนการที่ไม่ผ่านตัวแทนเพื่อลดจำนวนแรงงานที่ถูกแสวงประโยชน์ เป็นการป้องกันไม่ให้แรงงานไทยต้องตกเป็นแรงงานขัณฑ์หรือผู้เสียหายจากการบังคับใช้แรงงานหรือการค้ามนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเห็นผลจริง โดยมีมาตรการดังนี้

1) การส่งเสริมการไปทำงานต่างประเทศโดยรัฐเป็นผู้จัดส่ง โดยส่งแรงงานไทยไปยังประเทศที่มีตลาดแรงงานและมีระบบการคุ้มครองแรงงานที่ดี เช่น สาธารณรัฐเกาหลี ญี่ปุ่น รัฐอิสราเอล และไต้หวัน โดยในปี 2562 มีการจัดส่งแรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศ โดยรัฐจัดส่ง จำนวน 11,886 คน สามารถลดค่าใช้จ่ายได้ จำนวน 2,289,918,032 บาท

แผนภาพที่ 21 การส่งเสริมการไปทำงานต่างประเทศโดยรัฐเป็นผู้จัดส่ง

	ประเทศที่ส่งไปทำงาน	จำนวน (คน)	ค่าใช้จ่ายจัดส่ง		ประหยัดเงินได้คนละ (บาท)	ลดค่าใช้จ่ายรวม (บาท)
			โดยรัฐ/คน (บาท)	โดยเอกชน/คน (บาท)		
1.	 อิสราเอล	5,948	79,328	300,000	220,672	1,312,557,056
2.	 สาธารณรัฐเกาหลี	5,246	20,244	180,000	159,756	838,079,976
3.	 ญี่ปุ่น	430	15,000	300,000	285,000	122,550,000
4.	 ไต้หวัน	153	15,000	120,000	105,000	16,065,000
5.	 มาเลเซีย	14	7,000	25,000	18,000	252,000
6.	 สิงคโปร์	93	5,000	9,000	4,000	372,000
7.	 สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์	2	4,000	25,000	21,000	42,000
รวม		11,886				2,289,918,032

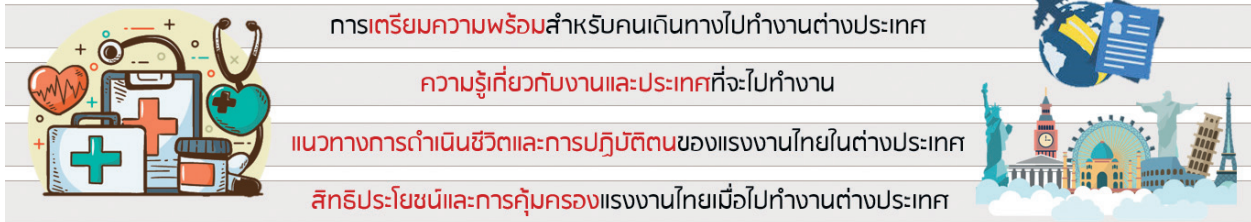
2) ศูนย์ประสานบริการการไปทำงานต่างประเทศในส่วนภูมิภาค กระทรวงแรงงาน ได้จัดตั้ง ศูนย์ประสานบริการการไปทำงานต่างประเทศในส่วนภูมิภาค (TOEA) จำนวน 10 ศูนย์ เพื่อเป็นศูนย์รวมของการให้บริการแบบเบ็ดเสร็จและบูรณาการ ณ จุดเดียวกัน อาทิ ธนาคาร บริการด้านการตรวจสอบคุณภาพบริษัทจัดหางาน ซึ่งคนหางานสามารถเข้าถึงบริการได้ด้วยตนเองจนจบกระบวนการไปทำงานต่างประเทศ เป็นการตัดสายนายหน้าและลดค่าใช้จ่ายของคนหางาน โดยในปี 2562 มีคนหางานมาใช้บริการ จำนวน 26,219 คน และได้เดินทางไปทำงานต่างประเทศ จำนวน 25,392 คน คิดเป็นร้อยละ 96.8 นอกจากนี้ กรมการจัดหางาน ยังกำหนดมาตรการเดินทางประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมให้แรงงานไทยที่ประสงค์จะเดินทางไปทำงานต่างประเทศ ใช้บริการผ่านศูนย์ฯ มากขึ้นในอนาคต

3) การกระจายการฝึกอบรมคนหางานก่อนเดินทางไปทำงานต่างประเทศ ณ สำนักงานจัดหางานจังหวัด ใน 14 จังหวัด ได้แก่ ขอนแก่น ชัยภูมิ บุรีรัมย์ หนองคาย สกลนคร นครราชสีมา อุดรธานี อุบลราชธานี สุราษฎร์ธานี สงขลา สุโขทัย ลำปาง เชียงราย และนครสวรรค์ เป็นการอำนวยความสะดวกให้คนหางานสามารถรับการอบรมในจังหวัดของตนหรือจังหวัดใกล้เคียง (แต่เดิมจัดฝึกอบรมฯ ณ กรมการจัดหางานเท่านั้น) เพื่อลดปัญหาการถูกหลอกลวงจากสาย/นายหน้าจัดหางาน รวมทั้งป้องกันการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน ในปี 2562 มีคนหางานได้รับการฝึกอบรมและผ่านเกณฑ์การทดสอบ 70% จำนวน 4,803 คน โดยหลักสูตรการฝึกอบรมจะประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมสำหรับคนเดินทางไปทำงานต่างประเทศ ความรู้เกี่ยวกับงานและประเทศที่จะไปทำงาน แนวทางการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติตนของแรงงานไทยในต่างประเทศ รวมทั้งสิทธิประโยชน์และการคุ้มครองแรงงานไทยเมื่อไปทำงานต่างประเทศ นอกจากนี้ ยังมี การแจกแผ่นพับและคู่มือเกี่ยวกับข้อมูลประเทศ ภาษา สิทธิประโยชน์ และช่องทางการช่วยเหลือหากประสบปัญหาในการทำงานต่างประเทศทั้งจากสำนักงานแรงงานไทย สถานทูต หรือสถานกงสุลไทย ที่ตั้งอยู่ในประเทศนั้น ๆ โดยจะได้รับการดูแล คุ้มครอง และช่วยเหลือให้กลับมาประเทศไทยอย่างปลอดภัย นอกจากนี้ กรมการจัดหางาน ได้จัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือคนหางานไปทำงานในต่างประเทศ ซึ่งสมาชิกกองทุนฯ จะได้รับความคุ้มครอง 9 กรณี นับแต่วันที่ เป็นสมาชิกกองทุนฯ จนครบสัญญาจ้างงาน ได้แก่ (1) กรณีถูกทอดทิ้ง (2) กรณีประสบปัญหา (3) กรณีถูกเลิกจ้าง (4) กรณีประสบอุบัติเหตุ (5) กรณีถูกส่งกลับ (6) กรณีพิการ (7) กรณีคดีความ (8) กรณีสงคราม/ภัยธรรมชาติ และ (9) กรณีเสียชีวิต

แผนภาพที่ 22 การกระจายการฝึกอบรมคนหางานก่อนเดินทางไปทำงานต่างประเทศใน 14 จังหวัด

การกระจายการฝึกอบรมคนหางานก่อนเดินทางไปทำงานต่างประเทศ

หลักสูตรการฝึกอบรม

การให้บริการประชาชนจัดทำหนังสือเดินทาง ณ จุดเดียวกัน เพื่อลดค่าใช้จ่ายและระยะเวลาในการเดินทางและอำนวยความสะดวกแก่แรงงานที่ต้องการไปทำงานในต่างประเทศ โดยร่วมกับกรมการกงสุลกระทรวงการต่างประเทศ มาจัดตั้งสำนักงานหนังสือเดินทางชั่วคราวสำหรับคนงานที่จะเดินทางไปทำงานต่างประเทศ ณ กองบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ กรมการจัดหางาน ซึ่งมีประชาชนมาใช้บริการ จำนวน 11,823 คน

3.4.2 บทบาทและผลการทำงานของสำนักงานแรงงานในต่างประเทศ

สำนักงานแรงงานในต่างประเทศ 12 แห่ง มีพันธกิจในการส่งเสริมการจ้างแรงงานไทยในต่างประเทศที่เป็นธรรม ค้ำครองช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และดูแลสิทธิประโยชน์ของแรงงานไทย โดยตรวจสอบสภาพการจ้างและองค์ประกอบต่าง ๆ ของสัญญาจ้างให้เป็นไปตามกฎหมายแรงงานของประเทศผู้รับ เพื่อช่วยป้องกันแรงงานไทยจากการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ผลการดำเนินงานของสำนักงานแรงงานในต่างประเทศ 12 แห่ง ในปี 2562 พบว่ามีแรงงานไทยในต่างประเทศทั้งสิ้น 471,345 คน ได้รับการตรวจคุ้มครองตามกฎหมาย จำนวน 211,599 คน ผ่านการตรวจเยี่ยมแรงงาน 887 ครั้ง ประชุมปรึกษาหารือกับสถานประกอบกิจการ 3,687 ครั้ง ตลอดจนส่งเสริมให้อาสาสมัครแรงงานไทยในต่างประเทศ 758 คน มีส่วนร่วมในการสอดส่องดูแลและแจ้งเบาะแสผู้กระทำความผิดฐานบังคับใช้แรงงานและการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน

นอกจากนี้ กระทรวงแรงงานได้ดำเนินการคุ้มครองและติดตามสิทธิประโยชน์ให้กับแรงงานไทยในต่างประเทศ รวมทั้งสิ้น 5,981 เรื่อง ประกอบด้วย (1) สิทธิประโยชน์ที่เป็นตัวเงิน จำนวน 2,870 เรื่อง รวม 152,961,154 บาท เช่น ค่าจ้างค้างจ่าย เงินประกันการเดินทางกลับ เงินประกันสังคม เงินสะสมเลี้ยงชีพ เงินทดแทนกรณีเจ็บป่วย อุบัติเหตุ เสียชีวิต เป็นต้น และ (2) สิทธิประโยชน์ที่ไม่เป็นตัวเงิน จำนวน 3,111 เรื่อง เช่น การติดตามแรงงานที่ขาดการติดต่อ ให้ความช่วยเหลือกรณีถูกจับกุม อุบัติเหตุ เจ็บป่วย เสียชีวิต เป็นต้น

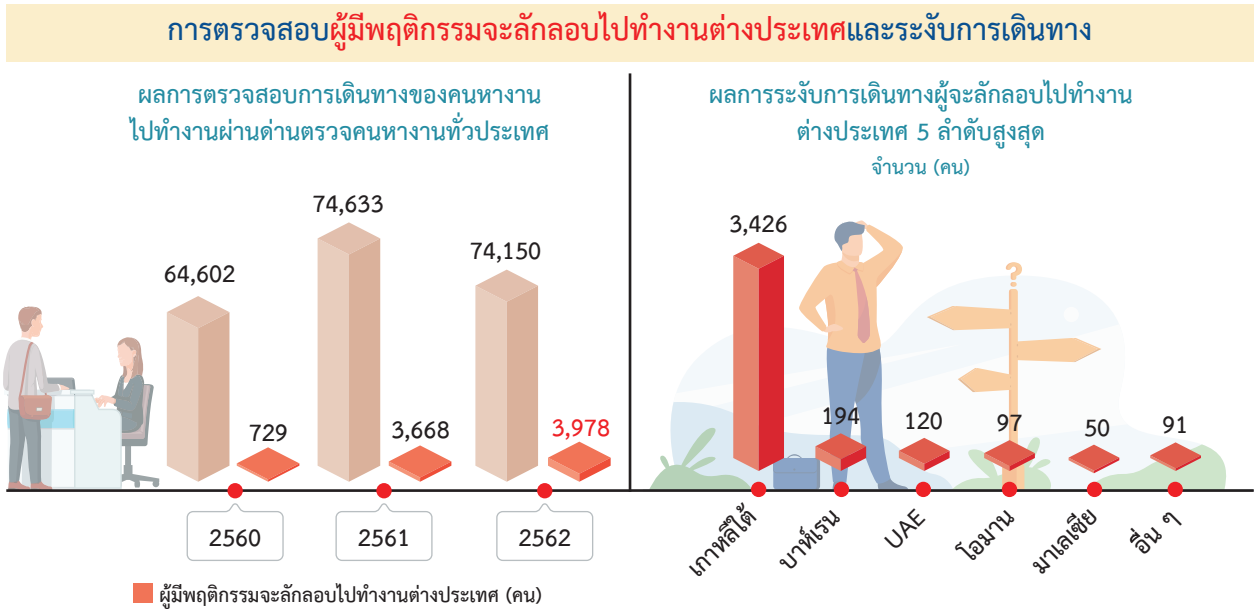
3.4.3 การเฝ้าระวังและป้องกันผู้มีพฤติกรรมจะลักลอบไปทำงานต่างประเทศ

1) ผลการตรวจสอบการเดินทางไปทำงานต่างประเทศของคนหางานผ่านด่านตรวจคนหางานทั่วประเทศ ใน 19 จังหวัด จำนวน 25 ด่าน ในปี 2562 กรมการจัดหางานดำเนินการตรวจสอบผู้มีพฤติกรรม

จะลักลอบไปทำงานต่างประเทศ ณ ด้านตรวจคนหางานทั่วประเทศ จำนวน 74,150 คน ระวังการเดินทาง จำนวน 3,978 คน โดยเจ้าหน้าที่จะใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติจัดหางานและคุ้มครองคนหางาน พ.ศ. 2528 มาตรา 63 ขอตรวจสอบผู้ต้องสงสัยและใช้แบบฟอร์มในการสอบถามข้อมูลและตรวจสอบอุปกรณ์สื่อสาร ซึ่งพยานหลักฐานจะต้องชัดเจนหรือให้การยอมรับว่าจะลักลอบเข้าไปทำงานต่างประเทศจริง ถึงจะระวังการเดินทาง ซึ่งเจ้าหน้าที่ด้านทะเบียนข้อมูลของผู้เดินทาง เพื่อจัดส่งให้จัดหางานจังหวัดเข้าไปตรวจสอบ ให้คำแนะนำ และจัดหางานให้อย่างถูกกฎหมาย

ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์กลุ่มคนดังกล่าว มักจะถูกหลอกหรือชักชวนให้หลงเชื่อจากกลุ่มมีฉ้อฉลทางสื่อออนไลน์ เช่น LINE, Facebook, Instagram ฯลฯ หรือถูกชักชวนจากเพื่อนในหมู่บ้านเดียวกันที่เคยลักลอบไปทำงานมาแล้ว โดยจะหลอกล่อว่ามีรายได้สูงและสวัสดิการที่ดี เช่น งานนวดสปา งานบริการงานในโรงงานอุตสาหกรรม และงานเกษตรกรรม เป็นต้น ทำให้คนหางานหลงเชื่อ ยอมเสียค่านายหน้า ค่าเดินทาง และค่าใช้จ่ายเพื่อทำวีซ่าท่องเที่ยว เพื่อลักลอบไปทำงานต่างประเทศ เมื่อไปถึงประเทศปลายทางคนหางานก็ต้องอยู่อย่างหลบซ่อน ตกทุกข์ได้ยาก ถูกบังคับใช้แรงงาน และถูกค้ำมนุษย์ในที่สุด ทั้งนี้ ประเทศที่มีการลักลอบไปทำงานสูงสุด 5 ลำดับแรก ได้แก่ สาธารณรัฐเกาหลี ราชอาณาจักรบาห์เรน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ รัฐสุลต่านโอมาน และมาเลเซีย

แผนภาพที่ 23 สถิติการตรวจสอบผู้มีพฤติกรรมจะลักลอบไปทำงานต่างประเทศ และระวังการเดินทาง

นอกจากนี้ รัฐบาลไทยได้ลงนามบันทึกความเข้าใจ (MOU) เรื่อง การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างศูนย์บริการตรวจคนเข้าเมือง สาธารณรัฐเกาหลี (Korea Immigration Service) กับกรมการจัดหางาน ณ เมืองปูซาน เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2562 โดยมีนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา) และนายมน แจ-อิน ประธานาธิบดีสาธารณรัฐเกาหลี ร่วมเป็นสักขีพยาน ทั้งนี้ บันทึกความเข้าใจดังกล่าวเป็นความร่วมมือระหว่างหน่วยงานเพื่ออำนวยความสะดวกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการลักลอบเข้าไปทำงานยังสาธารณรัฐเกาหลี (ผีน้อย) อันเป็นมาตรการสำคัญในการป้องกันไม่ให้แรงงานไทยถูกละเมิดสิทธิแรงงาน ถูกบังคับใช้แรงงาน และถูกค้ำมนุษย์ด้านแรงงานในที่สุด โดยจะมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่จำเป็นระหว่างกัน เช่น ข้อมูลคนไทยที่ต้องสงสัยว่าจะเดินทางเข้าไปทำงานโดยผิดกฎหมาย ข้อมูลคนไทยที่เคยถูกระงับการเดินทาง ข้อมูลสายนายหน้าเถื่อน ข้อมูลคนไทยที่พำนักในสาธารณรัฐเกาหลีเกินกว่าที่กำหนดและลักลอบทำงานแบบผิดกฎหมาย ฯลฯ

รูปภาพที่ 11 การลงนามบันทึกความเข้าใจ (MOU) เรื่อง การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างรัฐบาลไทยและสาธารณรัฐเกาหลี

3.4.4 การตรวจบริษัทจัดหางานให้คนไทยเพื่อไปทำงานต่างประเทศ

ในปี 2562 กรมการจัดหางาน ดำเนินการตรวจสอบบริษัทจัดหางาน จำนวน 181 แห่ง พบการกระทำผิด 4 แห่ง เรื่องรับเงินค่าบริการหรือค่าใช้จ่ายจากคนหางานแล้วไม่จัดส่งคนหางานไปทำงานต่างประเทศ โดยไม่มีเหตุอันควร ไม่จดทะเบียนลูกจ้างหรือตัวแทนต่อนายทะเบียน เรียกหรือรับค่าบริการหรือค่าใช้จ่ายที่เกินกว่าอัตราที่กำหนด ไม่ออกใบรับตามแบบที่กำหนด โฆษณาการจัดหางานไม่เป็นไปตามที่กำหนด จัดหาคนหางานจังหวัดอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต โดยถูกพักใช้ใบอนุญาต 4 ราย ในจำนวนนี้ 2 ราย ถูกพักใช้ใบอนุญาต 120 วัน 1 ราย ถูกพักใช้ใบอนุญาต 90 วัน และถูกเพิกถอนใบอนุญาต 1 ราย เนื่องจากกระทำผิดร้ายแรง ฐานรับเงินค่าบริการหรือค่าใช้จ่ายจากคนหางานแล้วไม่จัดส่งคนหางานไปทำงานต่างประเทศ โดยไม่มีเหตุอันควร

นอกจากนี้ ได้ตรวจพบและดำเนินคดีสายนายหน้าเถื่อน จำนวน 239 ราย โดยอยู่ในชั้นพนักงานสอบสวน 224 ราย ออกหมายจับ 7 ราย ชั้นอัยการ 2 ราย ชั้นศาล 6 ราย ข้อหาจัดหางานให้คนหางานเพื่อไปทำงานต่างประเทศโดยไม่ได้รับอนุญาต และหลอกลวงว่าสามารถหางานเพื่อไปทำงานต่างประเทศได้โดยการหลอกลวงซึ่งเงินหรือทรัพย์สิน

3.4.5 การรณรงค์ประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้ เพื่อป้องกันการค้ามนุษย์ในแรงงานไทย ที่ไปทำงานต่างประเทศ

1) กระทรวงการต่างประเทศ ดำเนินโครงการบูรณาการดูแลคุ้มครองคนไทยในต่างประเทศ ภายใต้คณะกรรมการสหวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและบทบาทคนไทยในต่างประเทศ ระหว่างวันที่ 15 - 20 มกราคม 2562 โดยร่วมกับหน่วยงานที่มีภารกิจในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ได้แก่ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) และกองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ (บก.ปคม.) จัดคณะเจ้าหน้าที่เดินทางไปราชอาณาจักรบาห์เรน เพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการป้องกันการค้ามนุษย์ให้กับแรงงานไทย และหารือกับหน่วยงานภาครัฐราชอาณาจักรบาห์เรน เพื่อส่งเสริมความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ทั้งในการช่วยเหลือชาวไทยที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และการป้องกันไม่ให้คนไทยที่เคยกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ในราชอาณาจักรบาห์เรนเดินทางกลับไปราชอาณาจักรบาห์เรน เพื่อกระทำความผิดดังกล่าว ได้อีก

2) กระทรวงการต่างประเทศ จัดทำชุดคลิปประชาสัมพันธ์ “180 วินาที ชีวิตคิดให้คุ้ม” โดยถ่ายทอดประสบการณ์ของคนไทยทั้งที่ทำงานโดยถูกกฎหมายและผิดกฎหมายในต่างประเทศ รวม 3 ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐเกาหลี มาเลเซีย และญี่ปุ่น เพื่อให้ข้อคิด/อุทาหรณ์เกี่ยวกับการลักลอบทำงานในต่างประเทศ โดยผิดกฎหมายและสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับภัยของการค้ามนุษย์

3) กระทรวงการต่างประเทศ จัดกิจกรรมกงสุลสัญจรที่จังหวัดชัยภูมิ หนองคาย และนครศรีธรรมราช โดยจัดการบรรยายเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการลักลอบค้ามนุษย์ โดยเน้นกลุ่มผู้ฟังที่อาจตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ เช่น นักเรียนและคนวัยทำงาน เป็นต้น

4) กรมการจัดหางาน รณรงค์ประชาสัมพันธ์เพื่อป้องกันการหลอกลวงไปทำงานต่างประเทศ ภายใต้โครงการคุ้มครองคนหางานเชิงรุกในพื้นที่เสี่ยง (โครงการเคาะประตูบ้าน) ในพื้นที่ที่มีแรงงานเดินทางไปทำงานต่างประเทศมากที่สุด คือ จังหวัดทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 37 จังหวัด รวม 8,731 คน โครงการเผยแพร่ความรู้เพื่อป้องกันการหลอกลวงคนหางาน จำนวน 870,968 คน โครงการเครือข่ายชุมชนร่วมรณรงค์ป้องกันการหลอกลวงและลักลอบไปทำงานต่างประเทศ จำนวน 64,818 คน โครงการเตรียมความพร้อมคนหางานเพื่อป้องกันการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ด้านแรงงานในการไปทำงานต่างประเทศ 2,980 คน โครงการพัฒนาศักยภาพคนหางานเพื่อการแข่งขันไปทำงานสาธารณรัฐเกาหลี 721 คน และโครงการพัฒนาศักยภาพแรงงานไทยตามความต้องการของตลาดแรงงานไทยไปต่างประเทศ (รัฐอิสราเอล) 1,433 คน

3.5 การปรับปรุงขีดความสามารถและเพิ่มประสิทธิภาพของการตรวจแรงงาน

3.5.1 การตรวจแรงงานในระบบ กลุ่มเสี่ยง สถานประกอบกิจการแปรรูปสัตว์น้ำ และเรือประมง ณ ศูนย์ PIPO

กระทรวงแรงงานให้ความสำคัญกับการคุ้มครองแรงงานทุกสัญชาติให้ได้รับสิทธิตามกฎหมายผ่านกระบวนการตรวจแรงงาน โดยในปี 2562 หน่วยงานในพื้นที่ได้บูรณาการตรวจสถานประกอบการในระบบกลุ่มเสี่ยง เรือประมง (PIPO) และสถานประกอบกิจการแปรรูปสัตว์น้ำผ่านการตรวจแรงงาน รวมทั้งสิ้น 78,181 แห่ง/ลำ มีแรงงานผ่านการตรวจและได้รับคุ้มครองให้ได้รับสิทธิตามกฎหมายถึง 1,744,937 คน ในจำนวนนี้พบการกระทำความผิด 9,463 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 12.1 ที่พบการกระทำความผิด โดยอยู่ระหว่างสอบสวนเท็จจริงเพิ่มเติม 85 แห่ง ดำเนินการเสร็จสิ้น 9,351 คำสั่ง/คดี คิดเป็นร้อยละ 98.8 แห่งความสำเร็จ แบ่งเป็น คดีเสร็จสิ้น 12 คดี และออกคำสั่งเสร็จสิ้น 9,339 คำสั่ง แยกเป็น ปฏิบัติตามคำสั่ง 8,786 คำสั่ง อุทธรณ์/ฟ้องเพิกถอนคำสั่ง 7 คำสั่ง และอยู่ระหว่างปฏิบัติตามคำสั่ง 546 คำสั่ง โดยสามารถเรียกร้องสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานให้กับแรงงานรวมทั้งสิ้น 513,968,743.47 บาท เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ที่เรียกสิทธิประโยชน์ให้กับแรงงานได้ 571,425 บาท

สำหรับสถานะการดำเนินคดี 39 คดี แบ่งเป็น อยู่ในชั้นพนักงานสอบสวน 26 คดี ชั้นศาล 1 คดี และคดีสิ้นสุด 12 คดี โดยความผิดที่พบมากที่สุด อาทิ ค้างจ่ายค่าจ้าง ไม่จัดวันหยุด ไม่จัดทำข้อบังคับในการทำงาน และไม่จัดทำทะเบียนลูกจ้าง ตามลำดับ

นอกจากนี้ ได้เพิ่มประสิทธิภาพการคัดแยกผู้เสียหายจากการใช้แรงงานบังคับและการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน โดยใช้แบบคัดกรองแรงงานบังคับเบื้องต้นกับแรงงานกลุ่มเสี่ยงที่มียื่นคำร้อง/ร้องเรียน (คร.7) จำนวน 5,316 แห่ง 11,121 คน ในจำนวนนี้ ไม่เข้าข่ายการบังคับใช้แรงงาน/การค้ามนุษย์ 5,314 แห่ง 11,114 คน เข้าข่ายการบังคับใช้แรงงาน/การค้ามนุษย์ 2 แห่ง 7 คน สรุปผลการดำเนินคดีได้ ดังนี้

- คดีไร่กะหล่ำปลีและสตอร์วเบอร์จังหวัดเชียงใหม่ มีผู้เสียหาย จำนวน 6 คน คดีแรงงานถึงที่สุดแล้ว ศาลตัดสินจำคุกนายจ้าง 6 เดือน ปรับ 27,000 บาท และจ่ายสิทธิประโยชน์ค่าจ้างค้างจ่ายให้กับลูกจ้าง 212,500 บาท ในส่วนคดีค้ามนุษย์ พนักงานอัยการมีความเห็นสั่งไม่ฟ้องในฐานะความผิดค้ามนุษย์ เนื่องจากพยานหลักฐานรับฟังไม่ได้ว่าการกระทำ ความผิดของจำเลยครบองค์ประกอบความผิดฐานค้ามนุษย์

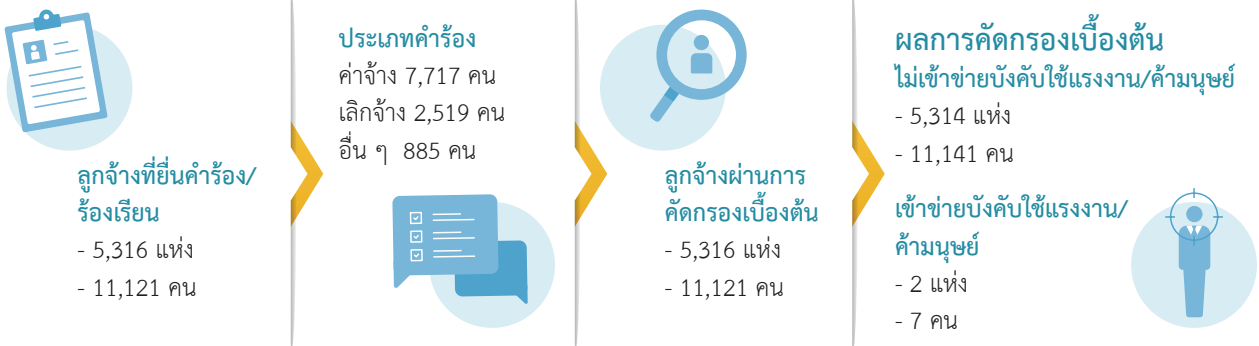
- คดีลูกจ้างเด็กหญิงจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ผู้รับใช้ในบ้าน) อายุต่ำกว่า 15 ปี มีผู้เสียหาย จำนวน 1 คน คดีแรงงานถึงที่สุดแล้ว ศาลพิพากษาให้จ่ายสิทธิประโยชน์ค่าจ้างค้างจ่ายให้กับลูกจ้าง 53,000 บาท ในส่วนของคดีค้ามนุษย์ พนักงานอัยการอยู่ระหว่างการพิจารณา

ตารางที่ 21 ผลการตรวจแรงงานในระบบ กลุ่มเสี่ยง สถานประกอบการกิจการแปรรูปสัตว์น้ำ และเรือประมง

การตรวจสอบงานและการคัดกรองผู้เสียหายจากการบังคับใช้แรงงานและการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน

การตรวจแรงงาน	จำนวน		พบการกระทำผิดด้าน รง.		จนท. สอบข้อเท็จจริงเพิ่ม	การดำเนินคดี				ออกคำสั่งสิ้นสุด
	แห่ง/ลำ	คน	แห่ง/ลำ	คน		ชั้น พนง.สอบสวน	ชั้น อัยการ	ชั้นศาล	คดีสิ้นสุด	
ในระบบ	31,743	1,105,235	8,426	352,379	85	24	-	1	8	8,320
กลุ่มเสี่ยง	1,713	65,691	923	31,257	-	2	-	-	-	910
เรือประมง (PIPO)	44,322	541,372	20	216	-	-	-	-	4	15
กิจการแปรรูปสัตว์น้ำ	403	32,639	94	6,485	-	-	-	-	-	94
รวม	78,181	1,744,937	9,463	390,337	85	26	0	1	12	9,339
						รวม 39 คดี				

หมายเหตุ สถานประกอบการ 1 แห่ง หากปฏิบัติไม่ถูกต้อง อาจถูกออกคำสั่งและดำเนินคดีควบคู่กัน

รูปภาพที่ 12 การตรวจบูรณาการแรงงานในระบบ กลุ่มเสี่ยง สถานประกอบการกิจการแปรรูปสัตว์น้ำ และเรือประมงในพื้นที่

ตัวอย่างการดำเนินคดีแรงงานที่สำคัญ

• คดีล้ง ลอง

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน (กสร.) ได้แนะนำและช่วยเหลือให้นายล้ง ลอง ยืนคำร้อง (คร.7) เพื่อเรียกร้องค่าจ้างค้างจ่ายต่อพนักงานตรวจแรงงาน เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2559 ซึ่งจากการสอบข้อเท็จจริง พบว่า นายเอ (นามสมมุติ) ในฐานะนายจ้าง ได้ค้างจ่ายค่าจ้างจริง รวมเป็นเงิน 400,000 บาท จึงได้ออกคำสั่งพนักงานตรวจแรงงาน ที่ 24/2560 ลงวันที่ 17 พฤษภาคม 2560 สั่งให้นายเอ จ่ายค่าจ้างให้แก่ นายล้ง ลอง ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ทราบหรือถือว่าได้ทราบคำสั่ง เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2560 แต่นายจ้างไม่ปฏิบัติตาม และไม่นำคดีไปสู่ศาลตามกำหนด ต่อมา กสร. ได้มอบหมายนิติกรเป็นทนายความยื่นคำฟ้องคดีต่อศาลแรงงานกลาง (นนทบุรี) ให้นายล้ง ลอง ซึ่งต่อมาเมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2561 ศาลแรงงานกลาง (นนทบุรี) มีคำพิพากษาให้นายเอ จ่ายค่าจ้าง จำนวน 400,000 บาท บังคับตามคำสั่งพนักงานตรวจแรงงาน ที่ 24/2560 ลงวันที่ 17 พฤษภาคม 2560 คดีถึงที่สุด และล่วงเลยระยะเวลาตามคำบังคับแล้ว แต่นายเอ มิได้ปฏิบัติตามคำพิพากษา กสร. จึงได้ยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ออกหมายบังคับคดี เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2562 และศาลแรงงานกลางได้ส่งหมายบังคับคดีในคดีหมายเลขแดง ที่ นบ 1177/2561 ให้เจ้าพนักงานบังคับคดี สำนักงานบังคับคดีแพ่งกรุงเทพมหานคร 2 ยึดทรัพย์สินของนายเอ ตามคำพิพากษาขายทอดตลาดและเบิกจ่ายเงินให้แก่ นายล้ง ลอง

กระทรวงแรงงานได้ติดตามและประสานความคืบหน้ากับสำนักงานบังคับคดีแพ่ง กรุงเทพมหานคร 2 ทราบในเบื้องต้นว่า โจทก์ (นายล้ง ลอง) หรือผู้แทนโจทก์ยังไม่ไปแถลงเพื่อขออนุญาตเจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการยึดทรัพย์สินของนายเอ จึงได้กำหนดจัดประชุมในวันที่ 21 มกราคม 2563 เพื่อหารือกับ Stella Maris ซึ่งเป็นหน่วยงานสำคัญในการดูแลฟื้นฟูนายล้ง ลอง ในประเทศกัมพูชา สำนักงานกฎหมายเอสอาร์ (SR Law) สำนักงานบังคับคดีแพ่ง กสร. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยเหลือนายล้ง ลอง ในการสืบทรัพย์สินและแถลงต่อเจ้าพนักงานบังคับคดี ก่อนดำเนินการยึดทรัพย์สินได้เลิกขายทอดตลาดและเบิกจ่ายให้แก่ นายล้ง ลอง ต่อไป อย่างไรก็ตามคดีมีระยะเวลาบังคับ 10 ปี โจทก์หรือผู้แทนโจทก์ยังสามารถแจ้งต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีให้ดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้

• คดีโซมาเลีย

กระทรวงแรงงานได้ให้ความสำคัญและจัดตั้ง War Room เพื่อประสานการดำเนินงานร่วมกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เร่งรัดการช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกลูกเรือประมงไทยที่ตกทุกข์ได้ยากจากการไปทำการประมงในเขตน่านน้ำของประเทศโซมาเลีย จำนวน 32 คน ให้เดินทางกลับมายังประเทศไทย รวมทั้งจัดชุดเฉพาะกิจเดินทางไปรับที่สนามบินสุวรรณภูมิ เพื่อให้ความคุ้มครองดูแลในส่วนที่เกี่ยวข้องตามอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน พร้อมทั้งได้แจ้งสำนักงานจัดหางานจังหวัดที่คนหางานมีภูมิลำเนาอยู่ลงพื้นที่เพื่อเยี่ยมคนหางาน และให้ความช่วยเหลือในการหาตำแหน่งงานทั้งในประเทศและต่างประเทศให้กับคนหางานตามความต้องการ

จากการสอบข้อเท็จจริงในเบื้องต้น พบว่า มีนายจ้างเป็นชาวอิหร่าน และมีนายบี (นามสมมุติ) เป็นผู้จัดการแทนนายจ้างชาวต่างชาติ ทำหน้าที่รับผิดชอบด้านการตลาด การเงิน และการประสานกับแรงงานไทยทั้งหมด โดยจากการติดตามสอบข้อเท็จจริงนายจ้างชาวอิหร่าน โดยฝ่ายแรงงานประจำสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงอาบูดาบี สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ทราบว่า นายจ้างชาวอิหร่านได้จ่ายเงินเดือนให้กับแรงงานโดยการโอนเงินผ่านนายบี มาโดยตลอด และเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2562 ลูกเรือทั้ง 32 คน จากเรือ WADANI1 และเรือ WADANI2 ได้เดินทางออกจากร้านน้ำอิหร่านไปน่านน้ำโซมาเลีย โดยเปลี่ยนนายจ้างเป็นชาวโซมาเลีย ซึ่งได้ซื้อกิจการเดินเรือจากนายจ้างชาวอิหร่าน แต่นายบี ยังคงทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานระหว่างนายจ้างคนใหม่กับแรงงานเช่นเดิม และนายจ้างชาวอิหร่านให้ปากคำว่า นายจ้างชาวโซมาเลียมีการจ่ายเงินเดือนในช่วงที่ทำงานในน่านน้ำโซมาเลียผ่านนายบี แต่นายบี ไม่นำไปจ่ายให้กับลูกเรือประมงไทย

ต่อมาเมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2562 กระทรวงแรงงานได้จัดประชุมหารือแนวทางการช่วยเหลือแรงงานไทยให้ได้รับสิทธิตามกฎหมาย ร่วมกับสำนักงานกฎหมายเอสอาร์ (SR Law) องค์กร Stella Maris และมูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนา (HRDF) เพื่อหารือแนวทางการเรียกร้องค่าจ้างค้างจ่ายให้กับลูกเรือ โดยมีมติให้ยื่นคำร้อง คร.7 ต่อพนักงานตรวจแรงงาน หรือยื่นฟ้องคดีตรงต่อศาลแรงงานกลาง อันเป็นการเลือกใช้สิทธิทางเดียวตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน ต่อมาเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2562 สำนักงานกฎหมายเอสอาร์ (SR Law) ศูนย์อภิบาลผู้เดินทางทะเล (Stella Maris) และมูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนา (HRDF) จึงได้นำลูกเรือ จำนวน 26 คน ยื่นฟ้องนายปี ในฐานะผู้จัดการแทนนายจ้างชาวต่างชาติและค้างจ่ายค่าจ้างรวม 6,565,029.26 บาท โดยศาลแรงงานกลางนัดไกล่เกลี่ย ในวันที่ 24 มกราคม 2562 ทั้งนี้ กระทรวงแรงงานกำหนดจัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลความคืบหน้าที่สำคัญของกระทรวงแรงงานกับ SR Law, Stella Maris และ HRDF ในวันที่ 21 มกราคม 2563 เพื่อใช้ประโยชน์ในการเจรจาไกล่เกลี่ยกับนายปี ต่อไป

นอกจากนี้ รัฐบาลไทยยังให้ความสำคัญกับการรักษามาตรฐานการปฏิบัติงานของศูนย์ PIPO โดยกรมประมงได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) กรมเจ้าท่า กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กรมการจัดหางาน จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานศูนย์ควบคุมการแจ้งเรือเข้า - ออก (PIPO Manual) พร้อมทั้งปรับปรุงคู่มือให้ทันสมัยและสอดคล้องกับการปฏิบัติงานจริง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน นอกจากนี้ กรมประมงได้จัดทำหลักสูตรการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ศูนย์ PIPO ทั้งกระบวนการทำงาน คู่มือการปฏิบัติงาน ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจเรือ และการบูรณาการทำงานร่วมกันในศูนย์ PIPO โดยส่งต่อหลักสูตรให้หน่วยงานต้นสังกัดเป็นผู้ดำเนินการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง เช่น กรมเจ้าท่า กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน และกรมการจัดหางาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพเจ้าหน้าที่สหวิชาชีพในการตรวจเรือและการตรวจแรงงาน

และเพื่อเป็นการยกระดับการปฏิบัติหน้าที่ของทีมสหวิชาชีพ กรมประมงได้ร่วมกับ OceanMind จัดทำหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่ จาก Inspector เป็น Investigator เมื่อเดือนตุลาคม 2562 โดย OceanMind ได้ดำเนินการประเมินความต้องการสำหรับการฝึกอบรม (Training Needs Assessment : TNA) ในทักษะการบังคับใช้กฎหมายการประมง และความสามารถที่จำเป็นในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ของเจ้าหน้าที่ตรวจสอบด้านการประมง ในการวิเคราะห์มุ่งเน้นเจ้าหน้าที่ที่ตรวจสอบเรือประมงในศูนย์ PIPO เป็นหลัก ผลลัพธ์จากการศึกษา TNA จะมีผลให้มีการประยุกต์ใช้ที่กว้างขึ้น โดยมุ่งเน้นการบังคับใช้กฎหมายทั้งหมด ซึ่งการดำเนินการวิจัยดังกล่าวนี้ ได้มีการเก็บข้อมูลไปแล้วจำนวนทั้งหมด 12 ศูนย์ PIPO ซึ่งตั้งอยู่ทั่วทั้ง 3 ศูนย์เขตฯ ของ PIPO ทั้งหมด ซึ่งรายงาน TNA จะเสร็จสมบูรณ์โดย OceanMind และส่งไปยังกรมประมงภายในสิ้นปี 2562 เพื่อให้ผู้บริหารนำไปพิจารณา โดยประเมินเนื้อหาจากรายงาน TNA และนำข้อมูลพร้อมทั้งข้อเสนอแนะ เพื่อใช้ในการกำหนดทิศทางและทำการตัดสินใจในการจัดทำหลักสูตรอบรมที่เหมาะสมกับเจ้าหน้าที่ PIPO ต่อไป

นอกจากการจัดทำคู่มือสำหรับการปฏิบัติงานและการอบรม ยังมีการตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ศูนย์ PIPO โดยชุด Flying Inspection Team (FIT) เพื่อทวนสอบการปฏิบัติงานและรักษามาตรฐานการปฏิบัติงาน โดย ศรชล. เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการร่วมกับหน่วยงานสหวิชาชีพ ปีละ 2 ครั้ง ในรอบ 6 เดือน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ PIPO สามารถปฏิบัติงานได้เป็นมาตรฐานเดียวกันและดำรงไว้ซึ่งประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ

3.5.2 การบูรณาการตรวจเรือประมงกลางทะเล

รัฐบาลไทยยังให้ความสำคัญกับการบูรณาการตรวจเรือประมงกลางทะเล โดยกรมประมงได้จัดตั้งศูนย์ป้องกันและปราบปรามประมงทะเล เพื่อดำเนินการประสานคณะกรรมการระดับจังหวัด ซึ่งประกอบด้วยพนักงานเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมการจัดหางาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กรมเจ้าท่า สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมการปกครอง กรมสอบสวนคดีพิเศษ และศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล กำหนดวันออกปฏิบัติงานตรวจเรือและแรงงานในเรือประมงกลางทะเล ตามจำนวนครั้งที่ได้รับเป้าหมายในแต่ละจังหวัด โดยใช้เรือตรวจการประมงทะเล ขนาด 60 - 70 ฟุต ตรวจสอบการทำการประมง แรงงานประมง และเรือประมง หากพบว่ามีกระทำความผิดไม่เป็นไปตามกฎหมาย พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องจะเป็นผู้ดำเนินการกล่าวโทษ

ผลการบูรณาการตรวจร่วมเรือประมงและแรงงาน ในพื้นที่ 22 จังหวัดชายทะเล แบ่งเป็นแรงงานในเรือประมงได้รับการตรวจและคุ้มครองผ่านระบบการออกหนังสือคนประจำเรือ จำนวน 57,504 คน และตรวจคุ้มครองผ่านการตรวจในทะเล จำนวน 13,162 คน จากการตรวจเรือประมง 148 ครั้ง 921 ลำ พบการกระทำความผิดและจับกุมดำเนินคดี จำนวน 1 คดี (1 ลำ) ผู้ต้องหา จำนวน 1 คน ในฐานความผิดนำเรือออกทำการประมงโดยไม่ได้จัดทำเครื่องหมายประจำเรือตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่อธิบดีกรมประมงประกาศกำหนดตามพระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 มาตรา 81 (4)

นอกจากนี้ กองทัพเรือได้ดำเนินการป้องกันและสกัดกั้นแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองทางทะเล พบผู้กระทำความผิด รวม 466 คน แบ่งตามสัญชาติ ได้แก่ กัมพูชา 77 คน ลาว 16 คน เมียนมา 72 คน และเวียดนาม 301 คน อันเป็นมาตรการสำคัญในการป้องกันไม่ให้แรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานโดยผิดกฎหมาย ซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะตกเป็นผู้เสียหายของการค้ามนุษย์และการบังคับใช้แรงงาน

3.5.3 การคุ้มครองสิทธิประโยชน์แรงงานตามแนวชายแดน

1) การตรวจแรงงานตามแนวชายแดน

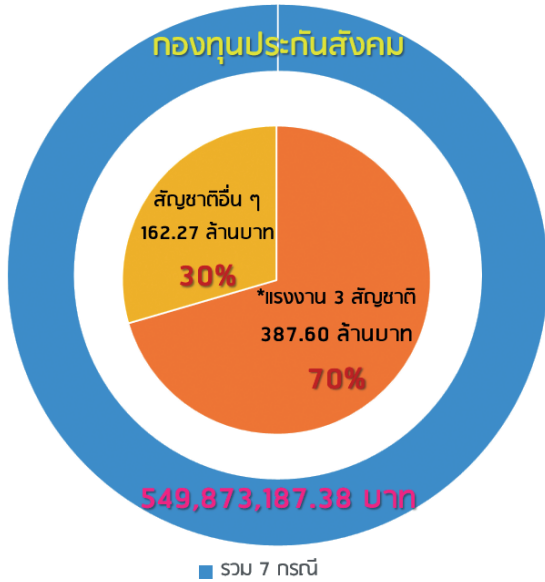
กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้ดำเนินมาตรการตรวจแรงงานกลุ่มเสี่ยงตามแนวชายแดนอย่างเข้มงวด เพื่อป้องกันการกระทำความผิดหรือการกระทำที่ไม่สอดคล้องกับกฎหมายคุ้มครองแรงงาน และเพื่อให้แรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานตามฤดูกาล ตามมาตรา 64 แห่งพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้รับการคุ้มครองและได้รับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมาย โดยในปี 2562 สถานประกอบกิจการกลุ่มเสี่ยงตามแนวชายแดน ผ่านการตรวจ 146 แห่ง ลูกจ้าง 3,498 คน ปฏิบัติไม่ถูกต้อง 71 แห่ง ลูกจ้าง 1,581 คน ดำเนินการเสร็จสิ้น 71 คำสั่ง/คดี (ออกคำสั่ง 70 คำสั่ง และดำเนินคดี 1 คดี) คิดเป็นร้อยละ 100 แห่งความสำเร็จ ส่วนใหญ่พบความผิดในข้อหาจ่ายค่าจ้างต่ำกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ ไม่จัดทำเอกสารการจ่ายค่าจ้าง และข้อบังคับตามกฎหมาย

2) การให้ความคุ้มครองสิทธิประโยชน์แก่แรงงานต่างด้าวที่อยู่ในระบบประกันสังคม

สำนักงานประกันสังคมให้ความคุ้มครองสิทธิประโยชน์ประกันสังคมแก่แรงงานทุกสัญชาติอย่างเท่าเทียม โดยในปี 2562 ดำเนินการจ่ายสิทธิประโยชน์กองทุนประกันสังคมและกองทุนเงินทดแทน ดังนี้

- กองทุนประกันสังคม จ่ายประโยชน์ทดแทน 7 กรณี ได้แก่ กรณีเจ็บป่วย คลอดบุตร ทูพพลภาพ เสียชีวิต สงเคราะห์บุตร ชราภาพ และว่างงาน ให้กับผู้ประกันตนที่เป็นแรงงานต่างด้าว รวมทั้งสิ้น 549.87 ล้านบาท ในจำนวนนี้ เป็นการจ่ายให้กับแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ (กัมพูชา ลาว เมียนมา) จำนวน 387.60 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 70 ของจำนวนเงินที่แรงงานต่างด้าวได้รับทั้งหมด

แผนภาพที่ 24 จำนวนเงินที่แรงงานต่างด้าวได้รับจากกองทุนประกันสังคม

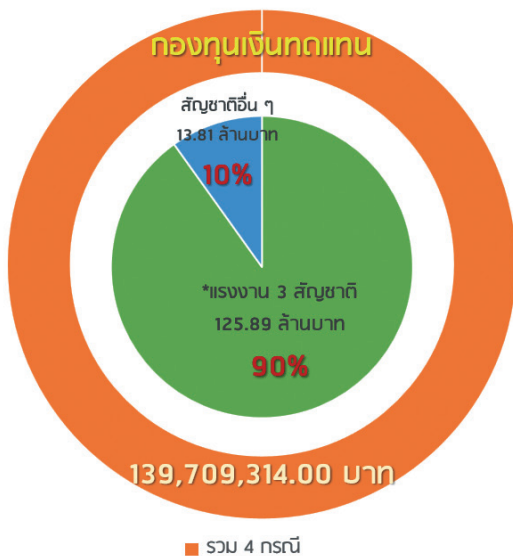
จำนวนเงินที่แรงงานต่างด้าวได้รับจากกองทุนประกันสังคม

การขอรับประโยชน์ทดแทน	จำนวนเงิน (บาท)	
	3 สัญชาติ	สัญชาติอื่น ๆ
เจ็บป่วย	36,805,564	9,271,470
คลอดบุตร	239,025,425	32,073,950
ทุพพลภาพ	243,918	0
เสียชีวิต	14,010,950	5,136,208
สงเคราะห์บุตร	73,807,000	24,250,200
ชราภาพ	9,589,236	84,186,347
ว่างงาน	14,118,152	7,354,168
รวม	387,600,245	162,272,343

*แรงงาน 3 สัญชาติ ได้แก่ กัมพูชา ลาว และเมียนมา

• กองทุนเงินทดแทน จ่ายเงินทดแทนอันเนื่องมาจากการทำงาน ได้แก่ กรณีเสียชีวิต ทุพพลภาพ สูญเสียอวัยวะ และหยุดงาน ให้กับแรงงานต่างด้าว รวมทั้งสิ้น 139.71 ล้านบาท ในจำนวนนี้เป็นการจ่ายให้กับแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ (กัมพูชา ลาว และเมียนมา) จำนวน 125.89 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 90 ของจำนวนเงินที่แรงงานต่างด้าวได้รับทั้งหมด

แผนภาพที่ 25 จำนวนเงินที่แรงงานต่างด้าวได้รับจากกองทุนเงินทดแทน

จำนวนเงินที่แรงงานต่างด้าวได้รับจากกองทุนเงินทดแทน

การขอรับประโยชน์ทดแทน	จำนวนเงิน (บาท)	
	3 สัญชาติ	อื่น ๆ
เสียชีวิต	32,959,208	1,372,666
ทุพพลภาพ	0	0
สูญเสียอวัยวะบางส่วน	21,436,854	832,187
หยุดงาน	71,498,504	11,609,895
รวม	125,894,566	13,814,748

*แรงงาน 3 สัญชาติ ได้แก่ กัมพูชา ลาว และเมียนมา

สำหรับแรงงานไม่ว่าจะเป็นคนไทยหรือคนต่างด้าว หากทำงานเป็นลูกจ้างในกิจการเพาะปลูก ประมง ป่าไม้ เลี้ยงสัตว์ ซึ่งมีได้ใช้ลูกจ้างตลอดปี หรือทำงานเป็นลูกจ้างในกิจการที่มีลักษณะการจ้างงานเป็นครั้งคราว เป็นการจร หรือเป็นไปตามฤดูกาล จะไม่อยู่ในบังคับตามกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม ดังนั้น ในกรณีที่แรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานตามมาตรา 64 แห่งกฎหมายว่าด้วยการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว และทำงานเป็นลูกจ้างของนายจ้างในงานที่มีลักษณะครั้งคราว เป็นการจร หรือเป็นไปตามฤดูกาล ก็จะไม่อยู่ในบังคับ

ตามกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม มาตรา 3 แห่งพระราชกฤษฎีกากำหนดกิจการหรือลูกจ้างอื่นที่ไม่อยู่ในบังคับ ตามกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม พ.ศ. 2560

ในส่วนความคุ้มครองกรณีประสบอันตราย เจ็บป่วย เสียชีวิตหรือสูญหาย อันเนื่องมาจากการทำงาน หากแรงงานต่างด้าวมีใบอนุญาตทำงานตามมาตรา 64 และมีหนังสือเดินทางหรือเอกสารที่ใช้แทนหนังสือเดินทางอย่างถูกต้องตามประกาศสำนักงานประกันสังคม ก็จะได้รับคุ้มครองจากกองทุนเงินทดแทน นอกจากนี้ สำนักงานประกันสังคมยังอยู่ระหว่างศึกษาความเป็นไปได้ในการเคลื่อนย้ายและคงสิทธิประกันสังคมสำหรับแรงงานข้ามชาติ

3.5.4 การเพิ่มประสิทธิภาพเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย

1) การเพิ่มประสิทธิภาพพนักงานตรวจแรงงาน

กระทรวงแรงงานมีความพยายามในการเพิ่มจำนวนพนักงานตรวจแรงงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ที่ระบุว่าประเทศกำลังพัฒนาจะต้องมีสัดส่วนของพนักงานตรวจแรงงานอย่างน้อย 1 คน ต่อจำนวนแรงงาน 15,000 คน (ปัจจุบันประเทศไทยมีแรงงาน จำนวน 22 ล้านคน ควรมีพนักงานตรวจแรงงานอย่างน้อย 1,467 คน) กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จึงได้แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในและภายนอกเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2559 มีจำนวน 1,245 คน ปี 2560 จำนวน 1,506 คน ปี 2561 จำนวน 1,692 คน และปี 2562 เพิ่มขึ้นเป็น 1,889 คน ซึ่งสอดคล้องกับการตรวจคุ้มครองแรงงานตามแนวทางของ ILO นอกจากนี้ ได้เน้นการพัฒนาศักยภาพพนักงานตรวจแรงงาน ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ตลอดจนพัฒนาเทคนิคการฝึกปฏิบัติการสอบข้อเท็จจริง การรับและวินิจฉัยคำร้อง การออกคำสั่ง การดำเนินคดีอาญาผู้กระทำความผิด ตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพการใช้แบบคัดกรองเบื้องต้นแรงงานบังคับ เพื่อให้เข้าถึงผู้เสียหายจากการบังคับใช้แรงงานและการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน ภายใต้โครงการพัฒนาประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายของพนักงานตรวจแรงงานเชิงคุณภาพ และโครงการ Ship to Shore Right Project

2) การเพิ่มประสิทธิภาพเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

(1) สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานได้จัดฝึกอบรม จำนวน 2 รุ่น เพื่อพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่และสร้างการรับรู้เกี่ยวกับสาระสำคัญของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 พ.ศ. 2562 ตลอดจนซักซ้อมความเข้าใจแนวทางการดำเนินงานในพื้นที่ 76 จังหวัด ประกอบด้วย รุ่นที่ 1 การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน ระหว่างวันที่ 4 - 5 กันยายน 2562 โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นเจ้าหน้าที่ในสังกัดกระทรวงแรงงานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ จำนวน 120 คน และรุ่นที่ 2 การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันการบังคับใช้แรงงานและค้ามนุษย์ด้านแรงงานของสำนักงานแรงงานจังหวัด ประจำปีงบประมาณ 2563 ระหว่างวันที่ 18 - 19 พฤศจิกายน 2562 โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานแรงงานจังหวัด 76 จังหวัด จำนวน 110 คน นอกจากนี้ กระทรวงแรงงานยังกำหนดแผนการแต่งตั้งข้าราชการในสังกัดกระทรวงแรงงานให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ โดยกำหนดแผนการจัดฝึกอบรมตามหลักสูตรที่กำหนด จำนวน 2 รุ่น ในเดือนพฤษภาคมและกรกฎาคม 2563 เพื่อบูรณาการดำเนินงานในพื้นที่และเพื่อเพิ่มจำนวนพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอกับการปฏิบัติงานใน 76 จังหวัด

รูปภาพที่ 13 การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน
ระหว่างวันที่ 4 - 5 กันยายน 2562

รูปภาพที่ 14 การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันการบังคับใช้แรงงาน
และค้ามนุษย์ด้านแรงงานของสำนักงานแรงงานจังหวัด
ประจำปีงบประมาณ 2563 ระหว่างวันที่ 18 - 19 พฤศจิกายน 2562

(2) กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ดำเนินการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ประสานงานด้านการสื่อสารภาษากัมพูชาและเมียนมา (ล่าม) ในส่วนกลางและ 22 จังหวัดชายทะเล จำนวน 2 รุ่น รุ่นละ 3 วัน รวม 82 คน ได้แก่ รุ่นที่ 1 เมื่อวันที่ 28 - 30 สิงหาคม 2562 ณ กรุงเทพมหานคร จำนวน 42 คน และรุ่นที่ 2 เมื่อวันที่ 18 - 20 กันยายน 2562 ณ จังหวัดนครนายก จำนวน 42 คน โดยมีผู้แทนจากองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) เข้าร่วมสังเกตการณ์และให้ข้อเสนอแนะ เพื่อให้เข้าใจกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์และกฎหมายคุ้มครองแรงงาน โดยเป้าหมายในการขยายเครือข่ายการให้บริการช่วยเหลือและคุ้มครองแรงงาน โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากศูนย์บัญชาการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย (ศปมผ.) จำนวน 911,260 บาท นอกจากนี้ ได้ร่วมกับองค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (IOM)

ดำเนินการอบรมวิทยากรต้นแบบ การคัดแยกและให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน และแรงงานบังคับ เมื่อวันที่ 22 - 24 พฤษภาคม 2562 ณ กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน โดยมีเจ้าหน้าที่จาก กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และองค์การแรงงานระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐานเข้าร่วม

(3) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการชี้แจงแนวทางการดำเนินงานตามพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 พ.ศ. 2562 เพื่อชี้แจงผู้บริหาร หน่วยงาน และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติงานในการบังคับใช้กฎหมาย ทิมสหวิชาชีพ และผู้ปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ทั่วประเทศ เกี่ยวกับแนวทางดำเนินงานตามกฎหมายใหม่ จำนวน 6 ครั้ง ในพื้นที่ 4 ภาค (จังหวัดสุราษฎร์ธานี เชียงราย ขอนแก่น นนทบุรี และกรุงเทพฯ) มีผู้เข้าร่วมประชุมฯ จำนวน 1,100 คน เพื่อชี้แจงสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเฉพาะความรู้ความเข้าใจในส่วนของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 พ.ศ. 2562 ซึ่งได้กำหนดลักษณะการกระทำที่เป็นความผิดฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการไว้ในกฎหมายดังกล่าว เพื่อให้ผู้ปฏิบัติสามารถเข้าใจนิยามในกฎหมายใหม่และปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องตามอำนาจหน้าที่

3) การเพิ่มประสิทธิภาพเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว

(1) กรมการจัดหางานได้จัดอบรมเจ้าหน้าที่ด้านการตรวจสอบการทำงานของคนต่างด้าวและนายจ้าง/สถานประกอบการ ตามพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 ระหว่างวันที่ 27 - 31 พฤษภาคม 2562 ณ จังหวัดนครนายก โดยผู้เข้ารับการอบรมประกอบด้วยสำนักงานจัดหางาน 76 จังหวัด และกรุงเทพมหานคร รวม 190 คน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการบังคับใช้กฎหมายและอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชกำหนดฯ และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

(2) กรมการจัดหางานได้จัดสัมมนาเพิ่มประสิทธิภาพด้านการป้องกันและปราบปรามผู้เป็นภัยต่อคนหางานประจำปีงบประมาณ 2563 รุ่นที่ 1 ระหว่างวันที่ 14 - 15 พฤศจิกายน 2562 ณ จังหวัดนครราชสีมา ผู้เข้ารับการสัมมนาประกอบด้วย สำนักงานจัดหางานจังหวัดภาคอีสาน ภาคกลาง และกรุงเทพมหานคร รวม 50 คน เพื่อเสริมสร้างทักษะความรู้ความสามารถด้านการป้องกันและปราบปรามผู้มีพฤติกรรมเป็นภัยต่อคนหางาน รวมทั้งรับทราบปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่หน่วยงานภาครัฐในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการหลอกลวงคนหางานไปทำงานต่างประเทศ

3.6 การป้องกันการค้ามนุษย์ในสตรีและเด็ก

รัฐบาลไทยได้ดำเนินการเชิงป้องกันการค้ามนุษย์ในสตรีและเด็ก รวมทั้งกลุ่มเสี่ยง โดยการสร้างความตระหนักรู้และรณรงค์ป้องกันการค้ามนุษย์อย่างต่อเนื่อง ดังนี้

3.6.1 สร้างเยาวชนแกนนำ โดยอบรมเยาวชนซึ่งเป็นสภาเด็กและเยาวชนจากศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว 8 แห่ง จำนวน 842 คน ให้เป็นวิทยากรแกนนำในการจัดตั้งชมรมริบบิ้นขาวภายในโรงเรียน เป็นเครือข่ายและขยายการเฝ้าระวังและป้องกันปัญหาความรุนแรงในครอบครัว การค้าประเวณี และการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นในพื้นที่ของตนเอง โดยเยาวชนแกนนำดังกล่าว จะได้รับการเสริมสร้างให้มีความรู้ที่จำเป็น 3 ประเด็น คือ 1) การป้องกันปัญหาความรุนแรง 2) ปัญหาตั้งครรภ์ในแม่วัยรุ่น และ 3) การป้องกันปัญหาการค้าประเวณี

3.6.2 พัฒนาทักษะและศักยภาพเด็กและเยาวชนเพื่อการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยฝึกอบรมสภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร สภาเด็กและเยาวชนจังหวัด และเครือข่ายเด็กและเยาวชนจาก 76 จังหวัด จำนวน 621 คน ด้วยการใช้สื่อสร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน ชื่อชุด “ต่อต้านการค้ามนุษย์” เพื่อเป็นเครื่องมือในการสื่อสารกับเด็กและเยาวชนกลุ่มดังกล่าว ให้มีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักรู้ถึงรูปแบบของภัยอันตรายจากการค้ามนุษย์ สามารถป้องกันตนเองให้ปลอดภัยและไม่ถูกล่อลวงเข้าสู่ขบวนการค้ามนุษย์ รวมถึงร่วมเป็นเครือข่ายเฝ้าระวังปัญหาการค้ามนุษย์ และสามารถแจ้งเบาะแสการค้ามนุษย์หากพบเห็นเหตุการณ์ดังกล่าว

3.6.3 พัฒนาศักยภาพเครือข่ายคุ้มครองเด็กในชุมชน ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา องค์กรภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน อาสาสมัคร และแกนนำชุมชนในการเฝ้าระวัง คุ้มครอง ป้องกัน และช่วยเหลือเด็กที่อยู่ในสถานะเสี่ยงไม่ให้อันตรายหรือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ จำนวน 550 คน

3.6.4 การจัดหาครอบครัวบุญธรรมให้เด็ก เพื่อป้องกันการซื้อขาย ลักพา แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากเด็ก โดยให้เด็กที่ถูกทอดทิ้ง กำพร้า และอยู่ในสถานะยากลำบากไม่สามารถอยู่กับครอบครัวเดิม ได้มีโอกาสมีครอบครัวใหม่และได้รับการเลี้ยงดู เจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ และดำรงชีวิตในสังคมได้ปกติสุข โดยปี 2562 ได้จัดหาครอบครัวบุญธรรมให้กับเด็ก จำนวน 2,325 คน จำแนกเป็นครอบครัวบุญธรรมไทย จำนวน 2,083 คน และครอบครัวบุญธรรมต่างชาติ จำนวน 242 คน

3.6.5 พัฒนาทักษะอาชีพแก่สตรีกลุ่มเสี่ยง ได้แก่ เยาวชนสตรี/สตรีที่ขาดโอกาสทางการศึกษาว่างงาน หรือแรงงานนอกระบบ สตรี/ครอบครัวที่ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ/สังคม ประชาชนทั่วไป หรือบุคคลในครอบครัวตามความต้องการในหลักสูตรต่าง ๆ ภายในศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว ทั้ง 8 ศูนย์ทั่วประเทศ เพื่อให้สตรีมีทักษะในการประกอบอาชีพ สามารถมีอาชีพเสริมหรือประกอบอาชีพอิสระของตนเองในท้องถิ่นของตน มีรายได้มั่นคงและเพียงพอสำหรับดูแลตนเองและครอบครัว ไม่ต้องย้ายถิ่นฐาน ทักษะอาชีพที่เปิดให้บริการฝึกอบรม เช่น นวดแผนไทย เสริมสวยสตรี ตัดผมชาย ตัดเย็บเสื้อผ้า อาหาร และเบเกอรี่ โรงแรมและบริการการดูแลผู้สูงอายุและเด็กเล็ก (บริบาล) ธุรกิจกาแฟและขนม เป็นต้น ซึ่งมีทั้งหลักสูตรระยะสั้น 1 เดือน 3 เดือน 6 เดือน และหลักสูตร ปวช. ปวส. โดยในปีงบประมาณ 2562 มีผู้สนใจเข้ารับบริการ จำนวน 5,264 คน

3.6.6 สนับสนุนการรวมกลุ่มพัฒนาทักษะอาชีพภายในชุมชนแก่กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม ประสบภัยพิบัติ ไม่สามารถเข้าถึงบริการจากภาครัฐอย่างทั่วถึง ขาดทางเลือกในการประกอบอาชีพ โดยผู้ที่ต้องการพัฒนาทักษะอาชีพ ต่อยอดการสร้างมูลค่าให้ผลิตภัณฑ์ เพื่อให้สตรีมีทักษะในการประกอบอาชีพ สามารถมีอาชีพเสริมหรือประกอบอาชีพอิสระของตนเองในท้องถิ่นของตน มีรายได้มั่นคงและเพียงพอสำหรับดูแลตนเองและครอบครัว ไม่ต้องย้ายถิ่น หรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบในรูปแบบต่าง ๆ โดยมีกิจกรรม ได้แก่ การสร้างชีวิตใหม่ให้สตรีและครอบครัว 104 วัน กิจกรรมรวมกลุ่มประกอบอาชีพ 110 วัน และเสริมสร้างโอกาสในการดำเนินธุรกิจแก่สตรี โดยในปีงบประมาณ 2562 มีผู้สนใจเข้าร่วมกิจกรรมกว่า 7,030 คน โดยแบ่งเป็นกิจกรรมสร้างชีวิตใหม่ให้สตรีและครอบครัว 104 วัน 5,059 คน กิจกรรมรวมกลุ่มประกอบอาชีพ 110 วัน 1,546 คน เสริมสร้างโอกาสในการดำเนินธุรกิจแก่สตรี 425 คน

3.6.7 ขับเคลื่อนการดำเนินงานคณะกรรมการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพประจำจังหวัด โดยสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ดำเนินการขับเคลื่อนการดำเนินงานคณะกรรมการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพประจำจังหวัด โดยจัดทำแผนปฏิบัติการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้าประเวณีของจังหวัด โดยบูรณาการการดำเนินงานภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในจังหวัด (ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน สื่อมวลชน สถาบันการศึกษา และอาสาสมัคร) ภายใต้มาตรการ 4P ได้แก่ 1) ด้านการป้องกัน (Prevention) 2) ด้านการคุ้มครอง (Protection) 3) ด้านการดำเนินคดี (Prosecution) และ 4) ด้านนโยบาย (Policy)

3.6.8 ลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการพัฒนาและยกระดับการฝึกอาชีพให้แก่กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงแรงงาน โดยกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน และกรมการจัดหางาน และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม โดยสำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2562 เพื่อประสานความร่วมมือในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะอาชีพแก่สตรีกลุ่มเสี่ยง อายุ 15 - 59 ปี (ค้าประเวณี ความรุนแรง ยาจน แม่วัยรุ่น และสตรีหย่าร้าง) ในพื้นที่การดูแลของศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว จำนวน 8 แห่ง (ครอบคลุมพื้นที่รับผิดชอบ 76 จังหวัด และกรุงเทพมหานคร) โดยบูรณาการหลักสูตรร่วมกันเพื่อยกระดับการฝึกอาชีพให้ได้มาตรฐาน ส่งเสริมและสนับสนุนการนำเทคโนโลยีมาใช้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ทักษะความชำนาญของแต่ละหน่วยงาน ที่ร่วมลงนาม เพื่อส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายมีคุณภาพชีวิต มีรายได้ และเลี้ยงดูตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.6.9 การสร้างความตระหนักรู้ให้กับกลุ่มเสี่ยงที่จะถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากสื่อลามกเด็กและการค้ามนุษย์ในรูปแบบทางเพศ จากการที่ชุดปฏิบัติการ TICAC กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ (บก.ปคม.) สำนักงานอัยการสูงสุด NGOs และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลผู้เสียหายของสื่อลามกเด็กและการค้ามนุษย์ในรูปแบบทางเพศ ทำให้สามารถระบุกลุ่มเสี่ยงของการตกเป็นผู้เสียหายของการกระทำความผิดดังกล่าวได้ จึงได้จัดทำกิจกรรมและโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะสร้างความตระหนักรู้ให้กับกลุ่มเสี่ยงดังกล่าวต่อเนื่อง เช่น โครงการ 18 ต้องห้ามของ บก.ปคม โครงการประชาสัมพันธ์ตามโรงเรียนกลุ่มเสี่ยงของชุดปฏิบัติการ TICAC และโครงการน้องต้องรู้ ซึ่งมีการดำเนินการในทุกภาคส่วนของประเทศ นอกจากนี้ สำนักงานอัยการสูงสุดยังได้ร่วมกับบริษัททรู คอร์ปอเรชั่น จัดให้มีโครงการประกวดหนังสือสั้น (Young Producer Award) ปี 2019 เพื่อให้ผู้แข่งขันที่อยู่ในวัยเรียนได้นำเสนอหนังสือสั้นที่มีเนื้อหาเป็นการป้องกันการแสวงหาประโยชน์ทางเพศบนออนไลน์จากการดำเนินกิจกรรมโครงการดังกล่าว

นอกจากนี้ ยังมีการส่งเสริมให้ภาครัฐ เช่น โรงเรียน และภาคเอกชน เช่น บริษัททรู ได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการป้องกันการกระทำความผิดและการตกเป็นผู้เสียหายบนอินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับสื่อลามกมากขึ้น และเป็นการประชาสัมพันธ์หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ โดยหลังจากได้ดำเนินโครงการดังกล่าว พบว่า มีผู้แจ้งเบาะแสเกี่ยวกับการกระทำความผิดมากขึ้นโดยเฉพาะทาง Facebook ของชุดปฏิบัติการ TICAC และกองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์

เนื่องจากการบูรณาการระหว่างหน่วยงานเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่งในการป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและ NGOs จึงเน้นการจัดโครงการสัมมนาที่มุ่งเน้นไปที่การทำงานร่วมกัน โดยต้องการให้เกิดการบูรณาการที่ดีระหว่างกัน ผลคือแต่ละหน่วยงานมีความเข้าใจกระบวนการทำงานร่วมกันเรื่องค้ามนุษย์มากขึ้น มีเครือข่ายเพิ่มขึ้น สนับสนุนทรัพยากรซึ่งกันและกัน ร่วมกันสืบสวนดำเนินคดีมากขึ้น และทำให้มีการแจ้งเบาะแสการกระทำความผิดเพิ่มขึ้นด้วย

3.6.10 การป้องกันไม่ให้ผู้ที่มีประวัติการล่องละเมิดทางเพศกับเด็กเข้ามาในประเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มอบหมายให้สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองดำเนินการบันทึกข้อมูลบุคคลเฝ้าระวัง บุคคลไม่พึงประสงค์ (Watch List) และบุคคลต้องห้าม (Black List) ที่สมควรต้องห้ามมิให้เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรที่มีประวัติการล่องละเมิดทางเพศเด็ก ซึ่งเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้ที่มีประวัติการล่องละเมิดทางเพศกับเด็กเข้ามาในประเทศไทย โดยได้รับข้อมูลจากการประสานงานจากหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายต่างประเทศตามสถิติ ดังนี้

ตารางที่ 22 การดำเนินการกับคนต่างชาติที่มีพฤติการณ์ล่องละเมิดทางเพศ อนาจาร หรือคนต่างชาติ กระทำผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์

ปี	ปฏิเสธการเข้าเมือง	เพิกถอนการให้อยู่ ในราชอาณาจักร	ข้อมูลบุคคลเฝ้าระวังที่เกี่ยวข้องกับความผิด ทางเพศที่ได้รับจากหน่วยงานต่าง ๆ
2559	2,054	14	70
2560	1,264	29	16
2561	414	151	69
2562	648	21	43
รวม	4,380	215	198

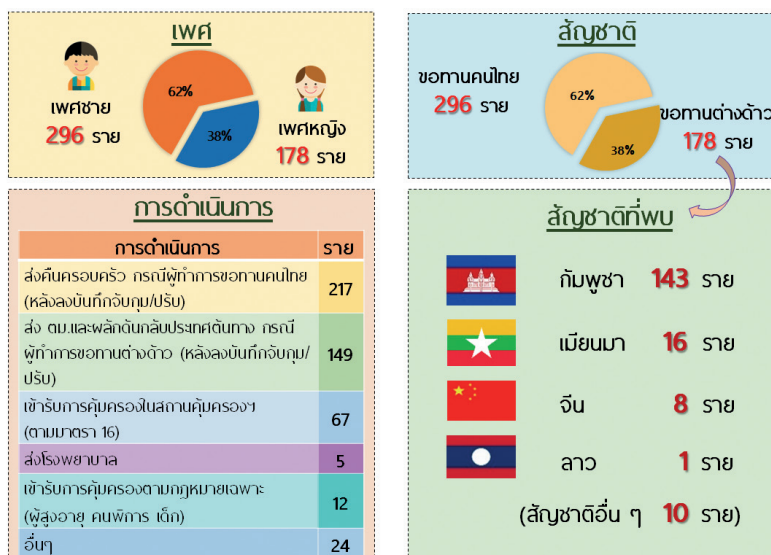
จากสถิติดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีการประสานงานกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายต่างประเทศอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในกรณีการรับแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลที่เคยมีประวัติการกระทำความผิดทางเพศกับเด็ก รวมทั้งมีการปฏิเสธการเข้าเมืองและการให้อยู่ในราชอาณาจักรอย่างต่อเนื่องทุกปี

3.7 การป้องกันการค้ามนุษย์ในขอตาน

3.7.1 การขับเคลื่อนภารกิจการแก้ไขปัญหาคนขอตานอย่างเป็นระบบ

1) การจัดระเบียบขอตาน

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาคนขอตานอย่างเป็นระบบเพื่อป้องกันการแสวงประโยชน์ในกระบวนการค้ามนุษย์ โดยดำเนินการจัดระเบียบขอตาน ระหว่างวันที่ 1 มกราคม - ธันวาคม 2562 พบผู้ทำการขอตานทั้งสิ้น 474 ราย ดังนี้

นอกจากนี้ พม. ยังมุ่งเน้นการดำเนินงานในเชิงป้องกันอย่างบูรณาการ ดังนี้

(1) การขับเคลื่อนงานเชิงนโยบาย ได้แก่ การบังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2559 และอนุบัญญัติ จำนวน 5 ฉบับ ประกอบด้วย การจำแนกลักษณะผู้กระทำการขอทานกับผู้แสดงความสามารถ หลักเกณฑ์วิธีการแจ้งและการมีบัตรประจำตัวเป็นผู้แสดงความสามารถ หลักเกณฑ์และวิธีการในการคัดกรองผู้ทำการขอทาน การไม่ส่งต่อผู้ทำการขอทานไปดำเนินการตามกฎหมายเฉพาะและการแจ้งของผู้ประสงค์จะแสดงความสามารถต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นผ่านกลไกคณะกรรมการและอนุกรรมการระดับชาติ และระดับจังหวัด ตลอดจนการขับเคลื่อนงานตามแผนขับเคลื่อนการควบคุมการขอทาน ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2562 - 2564) เพื่อเป็นแผนงานในการขับเคลื่อนงานด้านการควบคุมการขอทานของคณะกรรมการควบคุมการขอทาน คณะอนุกรรมการภายใต้คณะอนุกรรมการควบคุมการขอทานส่วนราชการ และภาคประชาสังคม

(2) การขับเคลื่อนงานเชิงรุกในการป้องกันปัญหาขอทาน ได้แก่ การบูรณาการภาคีเครือข่ายในการจัดระเบียบขอทานอย่างต่อเนื่อง แบ่งเป็น แผนการจัดระเบียบปกติประจำเดือนและการจัดระเบียบในงานสำคัญต่าง ๆ การดำเนินการโครงการจังหวัดปลอดขอทาน เพื่อการควบคุม คัดกรอง และพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ทำการขอทานอย่างบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดพื้นที่นำร่อง 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสิงห์บุรี ปราจีนบุรี ลำพูน พัทลุง บุรีรัมย์ และสุโขทัย อีกทั้งยังมีจังหวัดที่ร่วมประกาศเจตนารมณ์เป็นจังหวัดปลอดขอทาน 11 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตรัง บึงกาฬ นครพนม บัตตานี พังงา น่าน เพชรบูรณ์ แพร่ ราชบุรี แม่ฮ่องสอน และหนองบัวลำภู การขับเคลื่อนงานตามบันทึกข้อตกลง (MOU) ว่าด้วยความร่วมมือการพัฒนาระบบคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งและขอทานในชุมชนร่วมกับเทศบาลนคร 30 แห่ง และเมืองพัทยาเพื่อเป็นเครือข่ายความร่วมมือในการขับเคลื่อนการเฝ้าระวัง คัดกรอง และพัฒนากลุ่มเป้าหมายในระดับพื้นที่ ซึ่งเป็นเมืองเศรษฐกิจสำคัญ การขับเคลื่อนงานตำบลต้นแบบ ห่วงใยไม่ทอดทิ้งกัน เพื่อเป็นเครือข่ายความร่วมมือในการขับเคลื่อนการเฝ้าระวัง คัดกรองและพัฒนากลุ่มเป้าหมายในระดับตำบล การดำเนินการโครงการสถานีสวัสดิการ โครงการ Family Data เปิดประตูเยี่ยมบ้าน สร้างสะพานสู่สวัสดิการสังคม โดยการให้คำปรึกษาแนะนำ และให้บริการสวัสดิการสังคมเพื่อป้องกันกลุ่มเสี่ยงในการออกมาทำการขอทาน

(3) การขับเคลื่อนงานเชิงพัฒนา เพื่อป้องกันผู้ทำการขอทานกลับมาขอทานซ้ำ ตลอดจนพัฒนาองค์ความรู้และกลไกให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การพัฒนากลุ่มเป้าหมาย หลังจากการคัดกรอง หากพบว่า ผู้ทำการขอทานที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ได้แก่ เด็ก หญิงมีครรภ์ ผู้สูงอายุ คนพิการหรือทุพพลภาพ จะดำเนินการส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายเฉพาะเพื่อเข้ารับการคุ้มครอง และเมื่อคัดกรองแล้ว พบว่า เป็นบุคคลที่ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ ไม่มีญาติมิตรอุปการะเลี้ยงดู และไม่มีทางเลี้ยงชีพอย่างอื่น หรืออยู่ในภาวะยากลำบาก จะเข้าสู่ระบบการคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตในสถานคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ พม. ซึ่งในกระบวนการพัฒนาศักยภาพ มุ่งเน้นการฝึกทักษะอาชีพและทักษะชีวิต กิจกรรมบำบัดฟื้นฟูด้านสุขภาพจิต การปรับทัศนคติ และการเตรียมความพร้อมก่อนกลับสู่สังคม การพัฒนาองค์ความรู้และกลไก โดยการเผยแพร่คู่มือปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2559 ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการ การจัดทำแนวทางการเปรียบเทียบตามพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2559 เพื่อให้พนักงานสอบสวน ใช้เทียบเคียงในการเปรียบเทียบปรับผู้ฝ่าฝืนกระทำการขอทานในลักษณะแบบขั้นบันได ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นความจริงจึ่งในการบังคับใช้กฎหมายภายใต้มาตรฐานเดียวกัน ตลอดจนเป็นการป้องปรามผู้ทำการขอทานให้เกิดความเกรงกลัวต่อการกระทำความผิด และการจัดทำคู่มือและแผนปฏิบัติการจัดแจ้งขอบัตรประจำตัวผู้แสดงความสามารถฉบับประชาชนตามพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2559

2) การส่งเสริมและพัฒนาผู้แสดงความสามารถ มุ่งเน้นการแยกผู้ทำการขอทานออกจากผู้แสดงความสามารถ โดยออกบัตรประจำตัวผู้แสดงความสามารถแล้ว จำนวน 1,508 คน ดังนี้

3.7.2 การรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ และอบรมเพื่อแก้ไขปัญหาคนขอทาน

1) ประชาสัมพันธ์เรื่องการขอทานผิดกฎหมาย ภายใต้แนวคิด “ให้ท่านเปลี่ยนชีวิตหยุดคิดก่อนให้ทาน” ผ่านหลากหลายช่องทาง

2) จัดอบรมโครงการพัฒนาผู้แสดงความสามารถในที่สาธารณะ (Smart on Street) เพื่อเป็นการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพแก่ผู้แสดงความสามารถที่จัดแจ้งขอมีบัตรแล้ว จำนวน 200 คน ตลอดจนมีการส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรภาคเอกชนเปิดพื้นที่แสดงความสามารถให้กับผู้แสดงความสามารถในที่สาธารณะ อันจะนำไปสู่การเปิดโอกาสในการมีงานทำ การมีรายได้ และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี ตลอดจนเป็นการป้องกันกลุ่มเสี่ยงไม่ให้เข้าสู่กระบวนการขอทาน

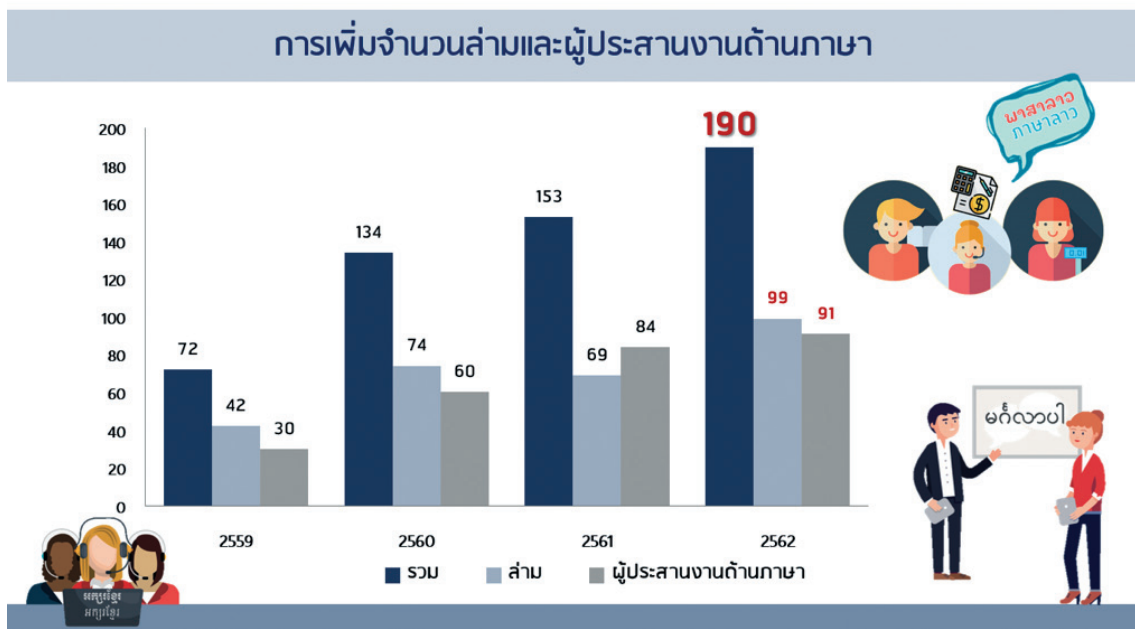
3.8 การเพิ่มประสิทธิภาพช่องทางการร้องทุกข์ร้องเรียนและประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้

รัฐบาลไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาช่องทางการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้และการเพิ่มประสิทธิภาพการรับเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนและช่วยเหลือแรงงานทุกคน ให้ได้รับการปกป้องคุ้มครองและได้รับสิทธิตามกฎหมาย ผ่านความร่วมมือของทุกภาคส่วนทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรระหว่างประเทศ โดยมีผลการดำเนินงาน ดังนี้

3.8.1 การจัดจ้างล่ามและผู้ประสานงานด้านภาษา

กระทรวงแรงงาน เพิ่มความพยายามที่จะลดช่องว่างทางด้านภาษา ด้วยการเพิ่มจำนวนล่ามและผู้ประสานงานด้านภาษา เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการและช่วยเหลือแรงงานต่างด้าว โดยในปี 2559 มีจำนวน 72 คน ปี 2560 มีจำนวน 134 คน ปี 2561 มีจำนวน 153 คน และปี 2562 มีจำนวน 190 คน เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

แผนภาพที่ 26 การเพิ่มจำนวนล่ามและผู้ประสานงานด้านภาษา

3.8.2 การให้บริการสายด่วน 1506

กระทรวงแรงงานพัฒนาช่องทางให้การให้บริการรับเรื่องร้องทุกข์ ร้องเรียน และแจ้งข้อมูลข่าวสารแก่นายจ้าง/ลูกจ้างคนไทยและคนต่างด้าว โดยรวมสายด่วน 1546 และ 1694 เข้าด้วยกัน ผ่านสายด่วน 1506 กต 2 กรมการจัดหางาน กต 3 กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน โดยมีผู้ใช้บริการด้านการจัดหางาน จำนวน 75,344 สาย เป็นเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์เกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวทำงานผิดกฎหมาย จำนวน 363 เรื่อง โดยเจ้าหน้าที่ได้เข้าไปตรวจสอบในพื้นที่ พบแรงงานต่างด้าวทำงานผิดกฎหมายและดำเนินคดี 104 ราย และเปรียบเทียบปรับนายจ้าง จำนวน 15 ราย และมีผู้ใช้บริการด้านการคุ้มครองแรงงาน จำนวน 83,328 สาย โดยมีลูกจ้างเดินทางเข้ามาขอรับบริการด้านการคุ้มครองแรงงานด้วยตนเอง จำนวน 1,307 คน ดำเนินการเสร็จสิ้น จำนวน 1,020 คน แบ่งเป็น ปกษาข้อกฎหมาย 823 คน ยื่นแบบคำร้อง คร.7 82 คน และร้องเรียน 115 คน โดยข้อเรียกร้องที่พบมากที่สุด ได้แก่ ค่าจ้างค้างจ่าย เลิกจ้าง ค่าล่วงเวลา และวันหยุดวันลา ตามลำดับ ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการเรียกร้องสิทธิประโยชน์ให้กับลูกจ้าง รวมทั้งสิ้น 27,013,245 บาท

3.8.3 การให้บริการสายด่วน 1300

ปี 2562 สถิติการรับแจ้งเหตุค้ามนุษย์ของศูนย์ช่วยเหลือสังคม สายด่วน 1300 พม. เพิ่มขึ้น จาก 139 กรณี 142 ราย ในปี 2561 เป็น 162 กรณี 443 ราย เป็นชาย 167 ราย หญิง 276 ราย รับแจ้งเหตุค้าประเวณีมากที่สุด 133 กรณี ถูกบังคับหรือล่อลวงใช้แรงงาน 19 กรณี บังคับขู่ขาน 6 กรณี และรับแจ้งอุ้มบุญ 4 กรณี ภายหลังการรับแจ้งเหตุ ศูนย์ช่วยเหลือสังคมจะรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น บันทึกข้อมูลในระบบสารสนเทศของศูนย์ฯ และส่งหน่วยเคลื่อนที่เร็วลงปฏิบัติงานหากพบเหตุในพื้นที่กรุงเทพฯ และกรณีต่างจังหวัดจะประสานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้การช่วยเหลือ โดยดำเนินการรับแจ้งเหตุและปฏิบัติการช่วยเหลือตลอด 24 ชั่วโมง โดยปี 2562 ลงพื้นที่คัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ จำนวน 15 กรณี ก่อนจะประสานส่งข้อมูลไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือคุ้มครองในส่วนที่เกี่ยวข้องตามอำนาจหน้าที่ โดยปี 2562 ได้ประสานส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 106 กรณี ได้แก่ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด จำนวน 67 กรณี กรมกิจการเด็กและเยาวชน 11 กรณี และกองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ จำนวน 28 กรณี

นอกจากนี้ยังมีล่ามภาษาอาสาสมัครศูนย์ช่วยเหลือสังคม เพื่อให้ความช่วยเหลือในกรณี
ที่ผู้ประสบปัญหาเป็นชาวต่างชาติ และมีการจัดทำทำเนียบล่ามภาษาอาสาสมัครที่ขึ้นทะเบียนไว้กับศูนย์ช่วยเหลือ
สังคม จำนวน 15 คน 10 ภาษา ได้แก่ อังกฤษ เมียนมา กัมพูชา ลาว มลายู (ยาวิ) ไทใหญ่ จีน เกาหลี เยอรมัน
และภาษามือ

3.8.4 การอบรมและรณรงค์ประชาสัมพันธ์เพื่อป้องกันการค้ามนุษย์

1) สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานรณรงค์สร้างการรับรู้ เพื่อป้องกันการค้ามนุษย์ให้กับ
ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยมีผู้เข้าถึงสื่อประชาสัมพันธ์ ประมาณ 257,268 คน ได้แก่ จัดพิมพ์กฎหมายว่าด้วย
การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้ให้กับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน
จำนวน 3,222 เล่ม สำนักงานแรงงานจังหวัด 76 จังหวัด บูรณาการความร่วมมือในพื้นที่ประชาสัมพันธ์การป้องกัน
การค้ามนุษย์ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ โซเชียลมีเดีย จัดนิทรรศการ/จัดกิจกรรมในพื้นที่ วิทยุชุมชน
ตลอดจนรณรงค์เชิงรุกแบบเคาะประตูบ้าน จำนวน 187,122 คน จัดฝึกอบรมให้ความรู้นายจ้าง/ลูกจ้าง
เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการใช้แรงงานบังคับ การค้ามนุษย์ด้านแรงงาน และการใช้แรงงานเด็ก
รวม 59,669 คน และใช้กลไกเครือข่ายในพื้นที่โดยอาสาสมัครแรงงานและบัณฑิตแรงงาน จำนวน 7,255 คน
เพื่อประสานความร่วมมือกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และ NGOs ในการเฝ้าระวังป้องกันกระบวนการค้ามนุษย์ในพื้นที่
อย่างใกล้ชิด

รูปภาพที่ 15 การอบรมและรณรงค์ประชาสัมพันธ์เพื่อป้องกันการค้ามนุษย์

2) กรมการจัดหางานดำเนินการประชาสัมพันธ์เพื่อป้องกันการค้ามนุษย์ผ่านช่องทางต่าง ๆ
รวม 126 เรื่อง 911 ครั้ง ได้แก่ ข่าวประชาสัมพันธ์ 65 ครั้ง การแถลงข่าว 13 ครั้ง การสัมภาษณ์ 41 ครั้ง หนังสือพิมพ์
242 ครั้ง วิทยุ 11 ครั้ง โทรทัศน์ 168 ครั้ง และโซเชียลมีเดีย 371 ครั้ง

3) กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์เพื่อป้องกันการละเมิด
สิทธิแรงงาน แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ ผ่านการจัดทำแผ่นพับสิทธิหน้าที่ของนายจ้างและลูกจ้าง 4 ภาษา
(กัมพูชา ลาว เมียนมา และไทย) จำนวน 150,000 ฉบับ

4) กระทรวงการต่างประเทศได้จัดทำวิดีโอทัศน์ “สัญญาณของการค้ามนุษย์ และการแจ้ง
เบาะแส” เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ความยาวประมาณ 2 นาที เผยแพร่ลงบนสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เช่น
Facebook และ YouTube เพื่อรณรงค์เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ โดยให้ความรู้แก่ประชาชน
เกี่ยวกับข้อบ่งชี้ของการกระทำที่พบเห็นซึ่งอาจเข้าข่ายการค้ามนุษย์ และช่องทางการแจ้งเบาะแสของการค้ามนุษย์
ที่มีผู้เสียหายเป็นคนไทยทั้งในและต่างประเทศ

5) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ 4 ภาษา ได้แก่ ภาษาไทย อังกฤษ จีน และญี่ปุ่น เรื่อง “โซ่” (Chain) ความยาว 30 วินาที และ 1 นาที เพื่อสร้างการรับรู้ และป้องกันไม่ให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาประเทศไทยกระทำคามผิดค้ามนุษย์ และลดอุปสงค์การท่องเที่ยว เพื่อใช้บริการทางเพศ โดยเผยแพร่บนเครื่องบิน บริเวณท่าอากาศยาน และระบบขนส่งสาธารณะอื่น ๆ และสื่อประชาสัมพันธ์ป้องกันการค้ามนุษย์ในรูปแบบการบังคับใช้แรงงาน เรื่อง “หยุด” (Stop) ความยาว 1 นาที และ 2 นาที เผยแพร่บริเวณสถานีขนส่งสาธารณะ เพื่อสร้างการรับรู้ในประชาชนกลุ่มเสี่ยง โดยเฉพาะกลุ่มวัยแรงงาน ไม่ให้ถูกแสวงหาประโยชน์จากการถูกบังคับใช้แรงงานหรือบริการ รวมทั้งกระตุ้นให้ประชาชนทั่วไปได้ตระหนัก และร่วมมือในการแจ้งเหตุ/เบาะแส หากพบเห็นการค้ามนุษย์

3.9 การป้องกันการค้ามนุษย์ให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล

รัฐบาลไทยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้แรงงานเข้าถึงสิทธิในการรวมตัวและเจรจาต่อรอง รวมทั้งส่งเสริมให้สถานประกอบกิจการปฏิบัติได้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ไม่มีการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และค้ามนุษย์ อันเป็นมาตรการสำคัญในการป้องกันการค้ามนุษย์ตั้งแต่ต้นทาง โดยมีผลการดำเนินงาน ดังนี้

3.9.1 การพิจารณาให้สัตยาบันอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 98 ว่าด้วยการรวมตัวและเจรจาต่อรอง

กระทรวงแรงงานดำเนินการส่งเสริมให้แรงงานเข้าถึงสิทธิในการรวมตัวและเจรจาต่อรองอย่างต่อเนื่อง โดยอยู่ระหว่างเดินหน้าแก้ไขกฎหมายสำคัญ 2 ฉบับ ประกอบด้วย ร่างพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. และพระราชบัญญัติรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. ภายใต้ความร่วมมือกับองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) และไตรภาคีอย่างใกล้ชิด ขณะนี้ร่างพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. ผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2562 และอยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา สำหรับพระราชบัญญัติรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. อยู่ระหว่างเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ และเมื่อกฎหมายทั้ง 2 ฉบับ ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกาแล้วจะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งในระหว่างนี้กระทรวงแรงงานจะดำเนินการคู่ขนานในการรับฟังความคิดเห็นและเตรียมการรับรองอนุสัญญา ILO ฉบับที่ 98 ว่าด้วยการรวมตัวและเจรจาต่อรองเป็นลำดับแรก ซึ่งเป็นไปตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

3.9.2 การส่งเสริมให้สถานประกอบกิจการนำ GLP, TLS และ T-Mark ไปใช้

กระทรวงแรงงานกำหนดนโยบายส่งเสริมให้สถานประกอบการนำแนวปฏิบัติการใช้แรงงานที่ดีไปใช้ (Good Labour Practices: GLP) เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงสภาพการจ้างและสภาพการทำงาน ในสถานประกอบกิจการทั่วไป อุตสาหกรรมประมงทะเล และกิจการที่เกี่ยวข้อง ภายใต้มาตรการ 4 ไม่ 6 มี ได้แก่ ไม่ใช้แรงงานเด็ก ไม่ใช้แรงงานบังคับ ไม่เลือกปฏิบัติ ไม่มีการค้ามนุษย์ มีระบบจัดการและการบริหารแรงงาน มีเสรีภาพในการสมาคม มีโอกาสแลกเปลี่ยนความเห็นกับนายจ้าง มีสภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัย มีการจัดการสุขอนามัยและของเสีย และมีสวัสดิการที่เหมาะสม โดยในปี 2562 มีสถานประกอบกิจการนำ GLP ไปใช้ จำนวน 3,440 แห่ง รวมยอดสะสม 12,792 แห่ง

นอกจากนี้ กระทรวงแรงงานได้ส่งเสริมให้สถานประกอบกิจการเข้าสู่ระบบรับรองมาตรฐานแรงงานไทย (มรท.8001- 2553) Thai Labour Standards (TLS) โดยกำหนดหลักเกณฑ์ให้สถานประกอบกิจการ มีการตรวจสอบและประกาศตนเองว่า เป็นสถานประกอบกิจการที่ปฏิบัติได้สอดคล้องตามมาตรฐาน เช่น ระบบการจัดการ สิทธิแรงงาน และการคุ้มครองแรงงาน อันก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งด้านการยกระดับคุณภาพชีวิตแรงงาน เสริมสร้างให้ธุรกิจพัฒนาอย่างยั่งยืน และเพิ่มโอกาสการแข่งขันทางการค้าในเวทีโลก ปัจจุบัน มีสถานประกอบกิจการชำระรักษาอยู่ในระบบ TLS จำนวน 1,466 แห่ง ในจำนวนนี้เป็นสถานประกอบกิจการที่ผลิตเพื่อการส่งออก จำนวน 655 แห่ง คิดเป็นมูลค่าการส่งออก 702,800 ล้านบาท

นอกจากนี้ ได้จัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกับกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ และกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน เพื่อบูรณาการรับรองสถานประกอบการกิจการที่ได้มาตรฐาน TLS ให้สินค้าและบริการได้รับตราสัญลักษณ์ Thailand Trust Mark (T-Mark) เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความน่าเชื่อถือให้กับสินค้าและบริการจากประเทศไทยมากยิ่งขึ้น อันเป็นการยกระดับภาพลักษณ์ประเทศไทยให้เป็นประเทศที่มีการค้าที่คำนึงถึงการใช้แรงงานที่เป็นธรรม โดยปัจจุบันมีสถานประกอบการกิจการที่ได้รับการรับรองมาตรฐานให้ใช้ตราสัญลักษณ์ T-Mark จำนวน 235 แห่ง

แผนภาพที่ 27 การส่งเสริมให้สถานประกอบการนำ GLP TLS และ T-Mark ไปใช้

3.10 ความร่วมมือในการป้องกันการค้ามนุษย์

การค้ามนุษย์เป็นประเด็นปัญหาข้ามชาติ รัฐบาลไทยจึงให้ความสำคัญในการประสานความร่วมมือกับกระทรวงแรงงานสหรัฐอเมริกา (USDOL) สหภาพยุโรป องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) และประเทศต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อดำเนินการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ทั้งในและนอกราชอาณาจักร โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีความร่วมมือทางวิชาการผ่านโครงการต่าง ๆ ดังนี้

3.10.1 โครงการความร่วมมือทางวิชาการระหว่างกระทรวงแรงงานและองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO)

1) โครงการสิทธิจากเรือสู่ฝั่ง (Ship to shore rights project) เป็นโครงการ 3 ปี (พ.ศ. 2559 - 2562) มีสหภาพยุโรปเป็นผู้ให้ทุน และ ILO เป็นผู้ดำเนินการหลัก เน้นการป้องกันและลดทอนรูปแบบการใช้แรงงานที่ไม่อาจยอมรับได้ในธุรกิจภาคประมง และแปรรูปอาหารทะเล ดำเนินโครงการครอบคลุมพื้นที่ 22 จังหวัดชายทะเลของไทย โดยเฉพาะพื้นที่ทำการประมง และแปรรูปอาหารทะเล ส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่เกี่ยวกับแรงงานประมง และโครงการนี้ได้สนับสนุนการดำเนินงานการให้สัตยาบันพิธีสาร ปี ค.ศ. 2014 ส่วนเสริมอนุสัญญาฯ ฉบับที่ 29 ว่าด้วยแรงงานบังคับ ค.ศ. 1930 และอนุสัญญาฉบับที่ 188 ว่าด้วยการทำงานในภาคประมง ค.ศ. 2007

2) โครงการความปลอดภัยและยุติธรรม : สิทธิและโอกาสของแรงงานต่างด้าวสตรี ในภูมิภาคอาเซียน (Safe & Fair: Realizing women worker's rights and opportunities in the ASEAN region Project) มีระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่ปี 2561 - 2565 (5 ปี) โดยสหภาพยุโรปเป็นผู้ให้ทุน และ ILO เป็นผู้ดำเนินการหลัก ซึ่งเน้นการยุติความรุนแรงที่กระทำต่อผู้หญิงและเด็กในภูมิภาคอาเซียน โดยเฉพาะกลุ่มโยกย้ายถิ่นฐานหญิงผู้รับใช้ในบ้าน โดยมีการสื่อสารและประชาสัมพันธ์เรื่องสิทธิของแรงงาน การตระหนักถึงความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงระหว่างการอพยพย้ายถิ่นฐาน เพื่อนำไปสู่การโยกย้ายถิ่นฐานที่ปลอดภัยและยุติธรรมในภูมิภาคอาเซียน

3) โครงการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิแรงงานข้ามชาติ (TRIANGLE in ASEAN) มีระยะเวลาดำเนินการ 10 ปี ระหว่างปี 2558 - 2568 โดยรัฐบาลแคนาดา และออสเตรเลียเป็นผู้ให้ทุน และ ILO เป็นผู้ดำเนินการหลัก ซึ่งมุ่งเน้นให้แรงงานโยกย้ายถิ่นฐานทั้งหญิงและชายสามารถมีบทบาทในการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในภูมิภาคอาเซียนให้มีความยั่งยืน โดยเน้นกลุ่มแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานในภาคเกษตรและก่อสร้าง

4) โครงการการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานที่ยั่งยืนในภูมิภาคเอเชีย (Responsible Supply Chains in Asia) ดำเนินการระหว่างเดือนธันวาคม 2560 - เดือนธันวาคม 2563 (3 ปี) ในพื้นที่ 6 ประเทศในทวีปเอเชีย ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ เวียดนาม เมียนมา และไทย โดยสหภาพยุโรป และ OECD เป็นผู้ให้ทุน และ ILO เป็นผู้ดำเนินการหลัก ซึ่งเน้นการสร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการและพัฒนาศักยภาพของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทาน โดยในส่วนของประเทศไทยจะเน้นภาคชิ้นส่วนยานยนต์และภาคเกษตร ในส่วนของประเทศไทยได้มีการส่งเสริมให้สถานประกอบการนำมาตรฐานแรงงาน (Thailand Labour Standards : TLS) และแนวปฏิบัติการใช้แรงงานที่ดี (Good Labour Practices : GLP) มาใช้เป็นแนวปฏิบัติ เพื่อจัดปัจจัยที่เป็นอุปสรรคทางการค้า เพิ่มศักยภาพในการแข่งขันทางการค้า และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้สถานประกอบการ

3.10.2 โครงการความร่วมมือทางวิชาการระหว่างกระทรวงแรงงานและกระทรวงแรงงานสหรัฐอเมริกา (USDOL)

โครงการยกระดับการบังคับใช้กฎหมายแรงงานและกฎหมายอาญา เพื่อแก้ไขปัญหาการใช้แรงงานเด็ก การใช้แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ เพื่อการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน (Attaining Lasting Change for Better Enforcement of Labour and Criminal Law to Address Child Labour, Forced Labour and Human Trafficking Project (ATLAS Project))

มีกรอบระยะเวลาในการดำเนินการระหว่างปี 2562 - 2566 ได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการและงบประมาณจากกระทรวงแรงงานสหรัฐอเมริกา (USDOL) จำนวน 7.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพื่อดำเนินโครงการใน 4 ประเทศ ได้แก่ ไทย พารากวัย และอีก 2 ประเทศอยู่ระหว่างการพิจารณา (ไทยเป็นประเทศนำร่อง) โดยมีองค์กรวินร็อก อินเตอร์เนชันแนล (Winrock International) ซึ่งเป็นองค์กรไม่แสวงหากำไร (Nonprofit Organization) เป็นผู้ดำเนินการโครงการฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อประสานความร่วมมือทางวิชาการด้านการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับแรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ ผลลัพธ์ของโครงการฯ ที่สำคัญ ได้แก่ 1) การพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับแรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ 2) การบังคับใช้กฎหมายที่เข้มแข็งที่เกี่ยวข้องกับแรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์ และ 3) การประสานงานที่มีประสิทธิภาพระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายและหน่วยงานคุ้มครองทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับแรงงานเด็ก แรงงานบังคับ และการค้ามนุษย์

3.10.3 แผนงานระดับชาติว่าด้วยงานที่มีคุณค่า (Decent Work Country Program - DWCP) พ.ศ. 2562 - 2564 ของประเทศไทย

กระทรวงแรงงานได้จัดทำแผนงานระดับชาติว่าด้วยงานที่มีคุณค่า (Decent Work Country Program - DWCP) พ.ศ. 2562 - 2564 โดยปรึกษาหารือร่วมกับองค์กรไตรภาคีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ องค์กรนายจ้าง (สภาองค์การนายจ้างแห่งประเทศไทย) องค์กรลูกจ้าง (สภาองค์การลูกจ้าง สมาพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทย สภาองค์การลูกจ้างแรงงานแห่งประเทศไทย สภาองค์การลูกจ้าง สภาแรงงานแห่งประเทศไทย และสมาพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์) และองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization - ILO) ผ่านสำนักงานแรงงานระหว่างประเทศประจำประเทศไทย กัมพูชา และ สปป.ลาว โดย DWCP มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการทำงานที่มีคุณค่าสำหรับแรงงานทุกคนในประเทศไทยอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์การขาดแคลนแรงงาน เพิ่มกำลังการผลิตของแรงงาน (Labour productivity) และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจ้างงานที่มีคุณค่า รวมทั้งช่วยสนับสนุนสิ่งที่ประเทศไทยได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเรื่องการยกระดับมาตรฐานการคุ้มครองแรงงานทั้งแรงงานไทยและแรงงานโยกย้ายถิ่นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)

3.10.4 ความร่วมมือในการป้องกันการค้ามนุษย์กับประเทศเพื่อนบ้าน โดยกรมเอเชียตะวันออก และกรมความร่วมมือระหว่างประเทศ

โครงการจัดตั้งศูนย์แรกรับเหยื่อการค้ามนุษย์และกลุ่มเสี่ยงในปอยเปต จังหวัดบันเตียเมียนเจย ราชอาณาจักรกัมพูชา รัฐบาลไทยและรัฐบาลกัมพูชาได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจว่าด้วยโครงการจัดตั้งศูนย์แรกรับเหยื่อการค้ามนุษย์และกลุ่มเสี่ยงในปอยเปต จังหวัดบันเตียเมียนเจย ราชอาณาจักรกัมพูชา ในระหว่างการประชุมคณะกรรมการร่วมไทย - กัมพูชา ครั้งที่ 10 เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2559 เพื่อจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ชาวกัมพูชาที่ถูกส่งตัวกลับจากประเทศไทย เพื่อฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้เคราะห์ร้ายก่อนกลับเข้าสู่สังคม ผ่านทางการฝึกอาชีพ เสริมทักษะ และอบรมด้านอาชีพศึกษา เพื่อป้องกันการกลับเข้าสู่วงจรการค้ามนุษย์อีกครั้ง ซึ่งปัจจุบันกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้ดำเนินการจัดทำแบบก่อสร้างเสร็จแล้ว และได้ดำเนินการจัดกิจกรรมแรกภายใต้โครงการ คือ การศึกษาดูงานของผู้บริหารศูนย์ฯ เกี่ยวกับกระบวนการและระบบการบริหารจัดการศูนย์แรกรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในประเทศไทย ระหว่างวันที่ 1 - 6 ธันวาคม 2562

ค. แผนการดำเนินงานต่อไป

ด้านดำเนินคดีและการบังคับใช้กฎหมาย

1. สร้างเครือข่ายการประสานงานและข้อมูลกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประเทศมาเลเซีย และสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา เพื่อป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการสร้างช่องทางการประสานงานในประเทศอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ในประเทศไทย (ประเทศต้นทางและประเทศปลายทาง) เพิ่มมากขึ้น

2. พัฒนาร่วมมือกับเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายในต่างประเทศ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการประสานข้อมูลและร่วมกันสืบสวนสอบสวนคดีค้ามนุษย์หรือคดีแรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีที่มีการกระทำความผิดบนอินเทอร์เน็ตมาเป็นส่วนเกี่ยวข้อง เนื่องจากจำเป็นต้องได้ข้อมูลบางส่วนจากต่างประเทศ นอกจากนี้ ยังจะเสริมสร้างความร่วมมือกับผู้ให้บริการข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ในการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทางดิจิทัล

3. พัฒนาร่วมมือกับองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ในการสร้างเครือข่าย NGOs ระหว่างประเทศ (International NGOs Networking) เพื่อดูแลคุ้มครองผู้เสียหายที่อาจถูกส่งกลับประเทศต้นทาง และเพื่อประสานข้อมูลเบื้องต้นในการสืบสวนหรือการดำเนินคดีทั้งประเทศต้นทางและปลายทาง

4. ให้ชุดปฏิบัติการ TATIP ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานหลักและประสานรวบรวมข้อมูลในการป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ระหว่างประเทศ เนื่องจากหลายคดีเป็นคดีค้ามนุษย์ที่มีลักษณะข้ามชาติ

5. สร้างผู้เชี่ยวชาญด้านการค้ามนุษย์ประจำกองบัญชาการเพิ่มขึ้น เพื่อทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา ประสานงานให้คำแนะนำกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติเมื่อได้รับการร้องขอได้อย่างรวดเร็วขึ้น

ด้านคุ้มครองช่วยเหลือ

6. ศึกษารูปแบบและแนวทางที่เหมาะสมในการสนับสนุนให้องค์กรภาคเอกชนและภาคประชาสังคมจดทะเบียนเป็นสถานคุ้มครองเอกชน เพื่อเพิ่มทางเลือกให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการคุ้มครองผู้เสียหาย

7. พัฒนา Mobile Application “PROTECT - U” เป็นภาษากัมพูชา ลาว และเมียนมา เพื่อให้ผู้เสียหายต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย สามารถใช้งานจากแอปพลิเคชันได้อย่างทันทีทันใด รวมถึงการพัฒนากระบวนการขอใช้งานล่ามให้เป็นรูปแบบเดียวกับการใช้บริการ “Grab Taxi”

8. พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากการฝึกอาชีพของผู้เสียหายในสถานคุ้มครองให้ทันสมัยเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค

9. พัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศในกระบวนการช่วยเหลือคุ้มครองให้มีประสิทธิภาพและเป็นมาตรฐานร่วมกัน เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในภูมิภาค

ด้านป้องกัน

10. พัฒนากฎหมายให้สอดคล้องตามมาตรฐานสากลเพื่อรองรับการให้สัตยาบันอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 98 ว่าด้วยการรวมตัวและเจรจาต่อรอง

11. บังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มข้น โดยเฉพาะการกระทำความผิดฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการให้มีผลการดำเนินคดีและมาตรการคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายอย่างเป็นรูปธรรม

12. พัฒนาระบบบูรณาการฐานข้อมูลการดำเนินคดีด้านแรงงาน เพื่อให้การติดตาม ตรวจสอบ และกำหนดนโยบายการตรวจคุ้มครองแรงงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

